

T.C
CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tarih Anabilim Dalı
Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı

14 NUMARALI SİVAS ŞER'İYE SİCİLİ
(H.1241-1242/ M.1826-1827)
Özet ve Değerlendirme

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Nuray Er

SİVAS
Mayıs-2015

T.C
CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tarih Anabilim Dalı
Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı

14 NUMARALI SİVAS ŞER'İYE SİCİLİ
(H.1241-1242/ M.1826-1827)
Özet ve Değerlendirme

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Nuray Er

Prof.Dr.Galip Eken

SİVAS
Mayıs-2015

KABUL VE ONAY

Üniversite: : Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : Tarih Ana Bilim Dalı
Bilim Dalı : Yakınçağ Tarihi
Tezin Başlığı : 14 Numaralı Sivas Şer'iyeye Sicili (H. 1241- 1242 / M. 1826-1827) Özet ve Değerlendirme

Savunma Tarihi : 13. 05. 2015
Danışmanı : Prof. Dr. Galip Eken

Unvanı - Adı Soyadı

İmza

Jüri Başkanı : Prof. Dr. Galip Eken

Üye : Prof. Dr. Adnan Gürbüz

Üye : Yrd. Doç. Dr. Zafer Karademir

Oy Birliği

Oy Çokluğu

Nuray Er tarafından hazırlanan 14 Numaralı Sivas Şer'iyeye Sicili (H. 1241- 1242 / M. 1826- 1827) Özet ve Değerlendirme başlıklı tez, kabul edilmiştir.
.13./...05./...2015..

Prof. Dr. Alim YILDIZ
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

İmza
Öğrencinin Adı SOYADI

Nuray Er

ÖNSÖZ

Bir ulusun geleceğe ışık tutması için geçmişte neler olduğunu bilmesi çok önemlidir. Geçmişle gelecek arasındaki köprünün sağlamlığı bir devleti ayakta tutacak tek servettir. Osmanlı devletini 600 yıl ayakta tutan gerçek bu köprünün sağlamlığıdır. Bugün bizde kültür köprümüzü sağlam tutabilmek için dönemin ışık kaynaklarından olan Şer'îye sicillerinden yararlanmaktayız.

Şer'îye sicilleri Osmanlı devletinin on beşinci asrın ikinci yarısından yıkılışa kadar geçen dönemine ait; sosyal, siyasi, ekonomik, hukuki vb. alanlarda aydınlatıcı bilgiler ihtiva etmektedir.

Sivas iline ait altmış beş adet şer'îye sicil defteri mevcut iken bunlardan birkaçının transkripsiyonu yapılmıştır.

Bu çalışmada 1826-1827 (H.1241-1242) yıllarına ait "14. Sivas Şer'îye Sicil Defteri" nin transkripsiyonu yapılarak tezin amacı doğrultusunda bir değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Defterdeki kayıtlar ağırlıklı olarak i'lam, hüccet, tereke, vakfiye, ferman, berat türünden belgelerden oluşmaktadır. Belgeler konularına göre tasnif edilirken daha sonra araştırma yapacakların da çalışmamızdan yararlanması kolaylaşmıştır.

Çalışmanın giriş bölümünde Osmanlı hukuk sistemi, şer'îye sicilleri ele alınmıştır. Birinci bölümde 14 numaralı şer'îye sicil defterinin özeti verilirken ikinci bölümde defterdeki belgeleri konuları ve belge türleri açısından tasnifleyerek şekil bakımından bir değerlendirmesi yapıldı. Devamında ise; 1826- 1827 yıllarında şehrin idari, dini, ekonomik ve sosyal durumunu defterdeki bilgiler ışığında değerlendirilerek sonuç kısmını vererek çalışmamızı tamamladık.

Bu çalışmayı yapmaya teşvik eden danışman hocam Prof. Dr. Galip Eken 'e ve maddi manevi katkılarından dolayı emeklerini esirgemeyen aileme teşekkürlerimi sunarım.

Nuray Er

SİVAS-2015

ÖZET

Yüzyıllar boyunca adalet ve hoşgörüyü kendisine düstur edinen Osmanlı devletinin en büyük miraslarından biri şer'iyeye sicilleridir. Aynı zamanda Osmanlı şehir ve devlet tarihçiliğinin araştırılıp öğrenilmesinde başvurulacak en önemli arşiv kaynaklarında şer'iyeye sicilleridir.

Çalıştığımız dönem H. 1241 – 1242 / M. 1826 – 1827 yıllarına ait 14 numaralı Sivas şer'iyeye sicilidir. Çalışmamızın konusu 14 numaralı Sivas şer'iyeye sicilinin özeti ve defterin değerlendirmesinin yapılmasıdır. Defterin tamamı 190 varak 100 sayfadan oluşmaktadır. Bu çalışmayla özel ve genel anlamda Osmanlı tarihine ışık tutarken verilen yıllar içerisinde Sivas'ın sosyo- ekonomik durumu hakkındada kısaca bilgi vermiş olduk.

Çalışmanın giriş bölümünde şer'iyeye sicillerinin tanımı, muhteviyatı, kadılık kurumu, diğer görevliler hakkında bilgiler verilmiştir. Birinci bölümde çalışmanın ana kısmını oluşturan özet kısmı verilmiştir. İkinci bölümde defterin değerlendirmesi yapılarak 1826 – 1827 yıllarında Sivas'ın idari, dini, ekonomik ve sosyal yapısı defterdeki bilgiler ışığında ele alınarak sonuç kısmının verilmesi ile birlikte çalışmamız tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Hukuku, Şer'iyeye Sicili, Sivas, Kadı, Eyalet

ABSTRACT

One of the greatest legacies of Ottoman Empire adopting justice and tolerance as a principle for centuries is court records. In addition, court records are the best archive sources in order to learn about Ottoman city and state historiography.

The period we have studied is No.14 court records belonging to Hijri 1241 – 1242 / C.E. 1826 – 1827. The subject of our study is to make the summary of No.14 court records and the evaluation of the registry. The notebook consists of 190 foils and 100 pages. Thanks to this study, we enlightened the Ottoman history in particular and in general and informed brief information about the socioeconomic situation of Sivas between the given years.

The introduction section gives information about the definition and content of court records, the institution of qadi and the other officials. The first chapter gives the summary that institutes the main part of the work. The second chapter gives the assessment of the registry, and deals with the administrative, religious and social structure of Sivas between 1826 and 1827 in the light of the information in the registry. With the conclusion part, our study was completed.

Key Words: Ottoman Law, Court Records, Sivas, Qadi, State

KISALTMALAR

Age: Adı Geçen Eser

Bkz: Bakınız

C: Cilt

S: Sayfa

Ansk: Ansiklopedi

DİA: Diyanet İslam Ansiklopedisi

TTK: Türk Tarih Kurumu

TDV: Türkiye Diyanet Vakfı

TDAV: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı

H: Hicri

M: Miladi

Cad. : Cadde

Sk. :Sokak

SŞS, 2/1: Sivas Şer'yye Sicili No: 2 Belge 1

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
KISALTMALAR.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	viii
GİRİŞ.....	1
I.OSMANLI HUKUK SİSTEMİ VE OSMANLI ŞERİYE SİCİLLERİ	1
A. OSMANLI HUKUK SİSTEMİ	1
1.Kadılık Kurumu ve Şer'i Mahkemelerin Görevleri	2
2. Çalışma Şekli ve Diğer Mahkeme Görevlileri.....	3
2.1.Naip:	3
2.2.Muhzır:	4
2.3.Baş katip ve katipler:.....	4
2.4.Çavuşlar.....	4
2.5.Kethüda	4
2.6.Subaşılar	5
2.7.Çukadarlar	5
2.8.Şuhudu'l Hal	5
B. OSMANLI ŞER'İYE SİCİLLERİ	5
B1. Şer'İye Sicillerindeki Belge Çeşitleri.....	6
B1.1. Kadılar Tarafından Kaleme Alınan Belgeler	6
B1.2. Hücetler.....	7
B1.3. İlamlar.....	8
B1.4.Ferman ve Beratlar	8
B1.5. Buyuruldular	10
B1.6. Salyane ve Masarifat Defterleri.....	11
B1.7. Terekeler.....	12

B1.8. Vakfiye	14
B1.9. Mürasele	15
B1.10. Maruzlar	15
1. BÖLÜM 1826-1827(14 NOLU) TARİHLİ SİVAS ŞER'İYYE SİCİL DEFTERİ BELGE ÖZETİ	18
2. BÖLÜM SİVAS ŞEHİRİ 14 NUMARALI ŞER'İYYE SİCİL DEFTERİ'NİN DEĞERLENDİRİLMESİ	138
1. DEFTERİN ŞEKİL BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	138
1.1.İZLENEN MATERYAL VE YÖNTEM.....	138
1.2. DEFTERİN FİZİKİ BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	138
1.3.DEFTERİN DİPLOMATİK BAKIMINDAN TASNİFİ.....	139
<i>A-Defterin Belge Türlerine Göre Tasnifi.....</i>	<i>139</i>
<i>B. Belgelerin Konularına Göre Tasnifi.....</i>	<i>142</i>
<i>C. Belgelerin Müslim- Gayrı Müslim Açısından Tasnifi.....</i>	<i>145</i>
2. 1826 - 1827 YILLARINDA(DEFTERE GÖRE) SİVAS EYALETİ'NİN İDARİ YAPISI, DİNİ, EKONOMİK VE SOSYAL DURUMU	146
2.1. SİVAS EYALETİ'NİN İDARİ YAPISI	146
2.1.1 14 Numaralı Deftere Göre Sivas Merkez Kazaları.....	147
2.1.2. 14 Numaralı Deftere Göre Sivas'ın Karyeleri.....	148
2.2. SİVAS EYALETİNİN DİNİ YAPISI	149
MÜSLİMLERİN YAŞADIĞI MAHALLELER	150
GAYR-I MÜSLİMLERİN YAŞADIĞI MAHALLELER.....	151
2.3.SİVAS EYALETİNİN EKONOMİK DURUMU	151
DEFTERDEKİ EN DÜŞÜK MEBLAĞLI TEREKE;	159
DEFTERDEKİ EN YÜKSEK MEBLAĞLI TEREKE;	160
2.4.SİVAS EYALETİNİN SOSYAL DURUMU.....	164
SONUÇ.....	172
KAYNAKÇA	176
ÖZ GEÇMİŞ.....	178

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Esnaf Taifesi üzerine düşen vergi miktarı örneği	12
Tablo 2: Esnaf Taifesi üzerine düşen vergi miktarı örneği	12
Tablo 3: Sivas Şer'iyeye Sicillerinin Numara ve Tarihleri.....	16
Tablo 4: İllere Göre Hazariyye Vergi Taksidi	116
Tablo 5 : Defterdeki Belgelerin Türlerine Göre Tasnifi	140
Tablo 6: Defterdeki Belge Türlerinin Toplamı	142
Tablo 7: Defterdeki Belgelerin Konularına Göre Tasnifi	142
Tablo 8: Konularına Göre Toplam Belgeler	144
Tablo 9 : Belgelerin Müslim-Gayr-ı Müslim Bakımından Tasnifi	145
Tablo 10: 14 Numaralı Şer'iyeye Sicilinde Bulunan Kaza Adları.....	147
Tablo 11: 14 Numaralı Şer'iyeye Sicilinde Bulunan Karye Adları	148
Tablo 12 Müslümanların Yaşadığı Mahalle İsimleri	150
Tablo 13 : Gayr-ı Müslimlerin Yaşadığı Mahalle İsimleri	151
Tablo 14 : 14 Numaralı Şer'iyeye Sicilinde Bulunan Tereke Kayıtları.....	153
Tablo 15 : Defterdeki En Düşük Meblağlı Tereke Kaydı	159
Tablo 16 : Defterdeki En Zengin Tereke ve Tereke Sahibi Niksar Ayanı Ahmed Ağa'nın Alacak Miktarı	160
Tablo 17 : Tereke Sahibi Niksar Ayanı Ahmed Ağa'nın Zevcesi Zimmetinde Olan Eşyalar.....	161
Tablo 18 : Ahmed Ağa'nın Mutasarrıf Olduğu Tımar Hâsılatı	163
Tablo 19 : Defterde Geçen Müslim – Gayr- ı Müslim İsimleri	165
Tablo 20 : Defterde Bulunan Meslek İsimleri.....	167
Tablo 21 : Defterde Kullanılan Unvan ve Lakaplar.....	168

GİRİŞ

Osmanlı devleti Türk- İslam tarihi açısından çok önemlidir. Devletin bu kadar önem kazanmasında hukuki yapıda İslami kaidelere dayanması büyük oranda önem taşımaktadır. Başka bir deyişle İslam hukuku Osmanlı devletinin temel hukuk sistemini oluşturur.

Hukuk sistemi şer'i mahkemelerde yürütülürdü. Şer'i mahkemeler devletin çeşitli devirlerdeki siyasi, iktisadi, idari ve hukuki teşkilatıyla ilgili birçok değerli malzemeyi günümüze kadar taşımıştır. Bu belgeler, devletin tebaası durumunda olan her kesimden insanlarla ilgili, şahıslar arasındaki davaları, mukavelenameleri ve bu olaylarla ilgili mahkeme kararları ve çeşili idari düzenlemeleri içeren şer'iyye sicilleridir. Bunlar katipler tarafından yazılır, kadılar'ında mühür ve imzasını taşırdı.

Sicil defterleri 15. asrın ortalarından 20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar olan süreyi hemen hemen beş yüzyıllık türk kültür tarihi mirasının kaynaklarını içermektedir. Şer'iyye sicilleri başlangıç tarihleri açısından farklılık gösterir bunun en önemli sebebi, zaman içerisinde ihmal veya diğer sebeplerden var olan defterlerin kaybolması yada düzenli şekilde korunamamasıdır.

Siciller Osmanlı devletinin her alanda araştırma yapılmasında müsait kaynaklardır. Son zamanlarda giderek önemi haiz hale gelmiştir. Her ne kadar bir kısmı günümüz Türkçesine aktarılsada henüz gün ışığı görmemiş olanlarıda vardır. Sicil defterlerinin ele alınarak arştırmacılar için yararlı hale getirilmesi Türk tarihinin aydınlatılması gelecek açısından önemlidir. Bu tür çalışmaların yapılması ileri görüşlü tarihçilerin yanında daha bilinçli bireylerinde yetişmesini sağlamaktadır.

I.OSMANLI HUKUK SİSTEMİ VE OSMANLI ŞERİYE SİCİLLERİ

A. OSMANLI HUKUK SİSTEMİ

Osmanlı devleti kuruluştan itibaren bir İslam devleti olması hasebiyle Kur'an, hadis, icma ve kıyas gibi İslam ilke ve temellerine dayanan genel itibari ile şer'ii

hükümleri kapsayan bir hukuk sistemi benimsemiştir. Bu sistem hemen hemen her alanda uygulanmıştır. Ancak bunun yanı sıra, bilhassa idare ve teşkilat sahası ile amme müesseseleri sahasında, eski Türk devletlerinden gelen bir idarecilik geleneği veya fethedilen memleketlerdeki bazı vergi teşkilat ve usullerinin, milli veya örfi denebilecek bir hukuk sistemini de ortaya çıkardığı bir gerçektir.¹ Nitekim devlet yapılan yeni fetihlerle hakimiyeti altına giren tebayı yabancı olduğu bir hukuk sistemiyle baş başa bırakmamış, var olan hukuki örf ve adetleri yürürlükte bırakarak zaman içinde Osmanlı hukukuyla bütünleştirmeyi tercih etmiştir. Bununla birlikte hiçbir şekilde örfi hükümler şer'i hukuka aykırı düşmemiştir.

Osmanlı hukuk sisteminin temelini bu iki hukuk sistemi belirlemiştir. Bir yandan tek kanun koyucu olan Allah'ın hükümlerini kapsayan şer'i hükümler ele alınırken diğer taraftan padişah ve onun tebasının iradesi de göz ardı edilmemiştir. Şer'i hukuk şer'i mahkemelerde icra edilirdi. Şer'i mahkemelere ise bizzat padişah tarafından atanan kadılar bakardı. Osmanlı devletinin kurucusu Osman Gazinin de ilk atadığı görevli bir kadı olmuştur.² Bu ve sonraki uygulamalar Osmanlı toplumunda şer'i hukuk, şer'i mahkemeler ve kadıların idare ve yargılamada önemli derecede rol oynadığını göstermektedir.

1.Kadılık Kurumu ve Şer'i Mahkemelerin Görevleri

Allah'ın takdirinin hükmünün yerine gelmesi³ hüküm, hüküm verme⁴ gibi anlamlara gelen Kaza sözcüğünden türeyen Kadı terim manası olarak yapan yerine getiren anlamına gelmektedir.⁵ Kadılar insanlar arasında meydana gelen dava ve niza'ları şer'i hükümlere uygun olarak karara bağlamak için devletin en yüksek icra makamı olan ve padişah tarafından atanan kişilerdir.

Osmanlı devletinde şer'i ve hukuki tüm meseleler şer'i mahkemeler de, Hanefi fihhi üzere çözüme bağlanırdı. Bu vazifeyi yerine getiren kadılar, aynı zamanda buldukları idari bölgede şehir ve kasabaların beledi hizmetlerini,

¹ Yusuf Halaçoğlu; *XIV.XVII. yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, TTK., Ankara 2014, s. 121

² Ahmet Akgündüz; *Şer'îye sicilleri*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, C. 1, İstanbul 1988, s.68

³ D.Mehmet Doğan, *Büyük Türkçe Sözlük*, İz yayıncılık, 1996, s.578

⁴ Ferit Devellioğlu, *Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi Yayınları, (*Tarihsiz*)Ankara ,s.573

⁵ Devellioğlu ,a.g.e,s.550

bugünkü anlamda bir noter gibi vekâletname ve alım -satım işlerini de yürütürlerdi.⁶ Bu görevlerinin yanı sıra, vakıfların kurulması, köle azadı, velâyetnamelerin düzenlenmesi, terekenin taksimi, kira, vekâlet, rehin, nikâh gibi hukuki işlemler ve nüfus memurları tarafından yapılan işlemlerde kadının görevlerindendi.⁷

Kadılık kurumunda da dereceli sistem benimsenmiştir. Birinci sırayı mevleviyet kadılığı alırken onu sırasıyla; Anadolu kadıaskerliği, İstanbul kadılığı, hameyn kadılığı ve kaza kadılığı takip ederdi. Kadıları sadece derece bakımından değerlendirmemek gerekir. Devlet tarafından atanan her kadının uyması gereken kurallarda vardır. Karar verirken; din, dil, renk, ırk farkı gözetmeksizin adalete uygun olarak davaları sırasıyla yürüterek gerektiğinde şahitlerin görüşlerine başvurarak islami hükümler gereğince karar vermeleri gerekmektedir.

Kadılık kurumu 19.yy'ın diğer çeyreğine kadar geniş bir sorumluluk alanına sahipken 19.yy'ın diğer çeyreğinde görev ve yetkileri giderek daraltılmıştır. Tanzimat ve sonrasında belli davalara bakabilmişlerdir.

2. Çalışma Şekli ve Diğer Mahkeme Görevlileri

Birçok İslam devletinde olduğu gibi Osmanlı devletinde de şer'i ve örfi davaların görüldüğü yere Şer'îye Mahkemesi denmiştir. Önceleri şer'î mahkemelerin belli bir mekanı yoktur. Bazen davalar cami de yada kadıların evlerinde bile görülebilirdi. Osmanlının sonraki dönemlerinde mahkemelere belli yerler tahsis edilmiştir. Davacıların; miras, satış, nikah akdi gibi nedenlerle mahkemeye müracaatı sonucu durum mahkemede kadı huzurunda şahitler eşliğinde çözüme kavuşturularak sicil dediğimiz defterlere tarihi sıraya göre kayıt edilirdi.

Mahkemelerde yargıçların görevi sadece kadı tarafından icra edilmezdi. Kadıya birtakım yardımcılarda eşlik ediyordu. Bu yardımcıları kısaca tanımak gerekirse;

2.1.Naip:

⁶ Halaçoğlu, a.g.e, s.127

⁷ Ekmelettin İhsanoğlu, *Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi*, Yıldız Matbacılık, İstanbul , s.394-398

Kelime manası olarak vekil anlamına gelmektedir. Kadıları görev yerlerine gitmediği veya yerlerinde olmadığı zamanlarda kadılık görevini vekil olarak tayin edilen naipler icra ederlerdi. Naip tayinleri kadılarca kaleme alınan müraselelerle yapılır ve bunlara da niyabet müraselesi denir. Naipler görevlerinin mahiyetine göre kaza, mevali, arpalık ve diğer naiplikler olmak üzere kısımlardan oluşurdu.

2.2.Muhzır:

Sözlük anlamı itibariyle huzura getiren, hazır bulunduran anlamına gelmektedir. Terim olarak anlamı davacı ve davalıları mahkemeye celp eden ve gerektiğinde mahkemedeki asayiş de sağlayan memur demektir.⁸ Muhzırların tayini ve azli kadılar tarafından yapılırdı. Yerli halk içinden seçilen muhzırların ücretleri maaş şeklindeydi. Sayıları mahkemenin ihtiyacına göre belirlenirdi. Ölümleri halinde yerlerine oğulları geçebilirdi. İncelediğimiz defterde muhzırların isimleri genellikle belgelerin “Şuhudu’l Hal” kısmında şahit olarak geçmektedir.

2.3.Baş katip ve katipler:

Başkâtip, kadı yâda naiplerin görev süreleri sonunda mülazemet (staj görme) için İstanbul’a gitmeleri durumunda, istifa etmeleri ya da ölmeleri halinde mahkemeye vekâlet eden kişidir.⁹ Katipler yine kadıların vermiş olduğu kararları bunlar için belirlenmiş usule göre deftere geçiren ve hukuk metinlerini yazmak için yetiştirilmiş kişilerdir.

2.4.Çavuşlar

Günümüz icra memurlarının görevlerini yerine getirmekteydiler. Kısmen ise emniyet görevlileri ve savcının bir kısım görevlerini yerine getirilerdi. Hükümet merkezinde görev yaparlar ve Divan-ı Hümayuna bağlıydılar. Divan-ı Hümayun çavuşlarının başında Çavuşbaşı bulunurdu. Çavuşların, hazine ve defterlerin mühürlenmesi ve mührün açılması halkın dilekçelerinin divana sunumu ve divanın tertibi gibi görevleri vardı. Aynı zamanda sadrazamların icrai işlerinin vekiliydi.

2.5.Kethüda

⁸ Akgündüz, a.g.e, s.72

⁹ Murat Hanilçe,1812-1813 Tarihli(16 numaralı) Tokat Şer’iye sicili, TTK, Ankara2013,s. 11

Osmanlı devletinde devlet görevlilerinin işlerini yürüten yardımcılardır. Maaş karşılığı çalışırlardı. Bağlı buldukları devlet görevlilerinin durumuna göre itibar veya ceza alırlardı. Şehir kethüdarları halkın hizmetlerini görmek üzere seçilirlerdi. Şehir kethüdası hukuki davalarda hazır bulunduğu gibi şehrin vergi, iltizam ve memur tayini işlerinde de etkili olmuştur.

2.6.Subaşılar

Devletin merkezinde çavuş teşkilatının yürüttüğü işleri sancak, kaza, nahiye ve köylerde subaşılar yürütüyordu. İdare amirliğinin yanında kazalarda icra ve infaz memuru gibi çalışmak, şer'î mahkemelerinin kararlarının uygulanmasına yardımcı olmak suçluları hapse koymak, cezai tazminatların tahsilini gerçekleştirmek başlıca görevleri arasındadır.¹⁰

2.7.Çukadarlar

Sarayın büyük memurlarına ve hizmetlerinde bulunanlara verilen bu unvan sonraları resmi dairelerin ayak hizmetlerini gören memurlara denilmiştir. İncelediğimiz defterde çukadar isim ve ünvanları sıkça geçmektedir. Çukadarlara genellikle Şuhudu'l Hal kısmında rastlanmaktadır. Çukadarlara tereke taksimlerinin masraf kısmında "çukadariye" ismiyle ücret verilmiştir.

2.8.Şuhudu'l Hal

Mahkemede yürütülen davanın sonuçlandırılmasında yardımcı olan kişilerdendir. Sayıları beş- altı olan bu şahitler mahkemenin yürütülmesine veya karara herhangi bir şekilde müdahale etmezler sadece kadıların adil karar vermesine varlıklarıyla yardım ederlerdi. Bu kimseler kaza bölgesinin ileri gelenleri arasında seçilirdi.

B. OSMANLI ŞER'İYE SİCİLLERİ

Şer'îye sicilleri Osmanlı Devleti'nde mahkeme tutanakları ve merkezi hükümetle taşra teşkilatı arasında gerçekleştirilen yazışmaların suretlerinin kaydedildiği

¹⁰ Akgündüz , a.g.e, s.74

defterlere ¹¹ denir. Şer'i mahkemelerden kalan ve şer'îye sicilleri denilen bu defterlerde, devletin hukuki, iktisadi, sosyal, askeri ve idari kurumları hakkında önemli tarihi bilgiler bulunmaktadır.¹² Sicillerin her konuda tarihe temel olacağından şüphe bulunmamakla birlikte özellikle son zamanlarda ortaya çıkan şehir tarihleri ve yurdun muhtelif bölgelerindeki mahalli hayata dair araştırmaların birinci derecede kaynağı Şer'îye sicilleridir.

Bu belgelerin muhtevası, resmi yazışmalar, halkın şikayet ve dileklerini, mahalli idarelere ait hukuki düzenlemeler olarak kabul edilen ferman ve hükümleri, en önemlisi de ait olduğu mahallin sosyal ve iktisadi hayatını yansıtan mahkeme kararlarıdır.¹³ Bu özellikleri sayesinde Osmanlı Devletinde defterlerin o kaza merciinde korunmasına büyük bir dikkat gösterilmiştir. Böylece bir kısmı günümüze kadar intikal etmiştir. Şer'îye sicillerinin diğer bir özelliği ise mimari eserleri bünyemizde barındırmıştır. Bunların banileri ve vakıfları hakkında da bu defterler vasıtasıyla bilgi sahibi oluruz.

B1. Şer'îye Sicillerindeki Belge Çeşitleri

Şer'îye sicillerinde yazılı kayıtları iki gruba ayırabilir. Birincisi kadılar tarafından yazılan hüccet, ilam, ma'ruz, mürasele ve diğer kayıtlar, ikincisi ise merkezden gönderilen ferman, berat, buyruldu gibi çeşitli hükümlerdir.

B1.1. Kadılar Tarafından Kaleme Alınan Belgeler

Osmanlı devletinde, kadınların bilindiği gibi, hem adli, kazai görevleri hemde idari vazifeleri vardı. O halde kadılara ait belgeler, din ve dünya işleri ile ilgili

¹¹ Mehmet İpçioğlu , *Konya Şer'îye Sicillerine göre Osmanlı Ailesi*, Ankara 2001, s.2; Midhat Sertoğlu , *Osmanlı Tarih Lügatı*, İstanbul 1986, s.324

¹² Ali Aktan, *Osmanlı Paleografyası ve Siyasi Yazışmalar*, Osmanlı İlim ve İrfan Vakfı, İstanbul 1995, s.175

¹³ Akgündüz, a.g.e, s.12

nitelikleri yazılar olup intikal yazıları sayılabilir.¹⁴ Sicillerin %90 lık kısmı bu gruba giren belgelerden oluşur.¹⁵

B1.2. Hücetler

Hücet kelime anlamı olarak delil, vesika, senet demektir. Diğer bir tabirle hücet, kadı hükmünü ihtiva etmeyen, taraflardan birinin ikrarını ve diğer tarafın bu ikrarı tasdikini havi bulunan ve üst tarafında bunu düzenleyen kadının mühür ve imzasını taşıyan belgeye denir.¹⁶

Hüceti diğer belge çeşitlerinden ayıran en büyük fark şahitlerin sıralanışı ve tasdik formülüdür. Şahitlerin isimleri “ Şuhud’ul hal “ terkibi altında rütbe ve memuriyetleri ve nerede ikamet ettikleri ile ayrı ayrı yazılır. Hristiyan halkın birbiri hakkında açtıkları davalarda onlarda şahit olarak gösterilirdi.¹⁷

Bir mahkemenin hücet tanzim edip ilgili kişinin eline vermesi ve bir suretinide sicil defterine kaydetmesi demek, o konuda hukuki, çekişmenin vaki olmayacağını ve olsa da mahkemenin hüceti elinde bulunduranın lehine vereceği manasını taşır. Yani şer’i mahkemeden verilen hücet, hukuki meselede karşı taraf aleyhine verilmiş bir karar gibidir. işte şer’i sicillerdeki kayıtların çoğunluğunun bu belgelerden oluşmasının sebebi budur.¹⁸

Hücetlerde genel olarak şu özellikler bulunur:

- Hücetlerin alt tarafında hüceti veren kadının imzası ve mührü mutlak olarak bulunur. Ancak sicil defterinde ki hücetin başında bulunmaz.
- Tarafların adı ve adresi açık şekilde açıklanır.
- Hukuki muamelenin şekli, şartları ve varsa teslim ve tesellüm işleri beyan edilir.
- Her konuda olduğu gibi hücetlerin sonunda da tarih, yıl, ay ve gün mutlaka zikredilir.

¹⁴ M. Tayyip Gökbilgin , *Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmî* , Enderun Kitabevi , İstanbul 1992, s.111

¹⁵ Akgündüz , a.g.e, s.20

¹⁶ Akgündüz , a. g.e.s.21

¹⁷ Gökbilgin , a.g.e.,s.111-112

¹⁸ Akgündüz , a. g.e. s.21

- Sonunda “ Şühud’ul Hal” ismiyle hukuki meseleye şahit olanların isim ve unvanları kaydedilirdi.¹⁹

Genellikle hüccetle nikah, talak, muhalaa, feshi nikah, mehir ve nafaka hüccetleri, kadının vasi tayinine ilişkin, köle azadı ile ilgili, izin ve yetki verilmesine dair hüccetler, satım, ferağ, şu’fa, bağışlama, vedia, rehin, istinhak(zabt), ikrar, havale, şehadet, kefalet, şirket, vekalet, kısas, diyet, sulh, ibre ve iflas hüccetler, kethüda, subaşı ve benzeri görelilerin tayinine dair hüccetler şeklinde sıralanabilir.²⁰

B1.3. İlamlar

Bilmek, Bildirilmek manasına gelen ilam, şer’i bir hükmü ve altında kararı veren kadının imza ve mührünü taşıyan yazılı belgeye denmektedir. Her ilam davacının dava sebeplerini dayandığı delilleri davalının cevabını ve defi söz konusu ise definin sebeplerini, son kısmındaysa verilen kararın gerekçelerini ve karara dair kayıtları içerir.

İlamların özellikleri

1. Hakim’in imza ve mührü belgelerin alt tarafında yer alır.
2. Belgelerde önce davacının adresi, adı, babasının adı yazılır. Davalının baba adı yazılır.
3. Davacının sebepleri tam olarak yazılır. Davalının cevabı, kabul, ret yada karşı dava açması zikredilir.
4. Dava için gerekli olan deliller aynen kaydedilir.
5. İlamlarda hüccetler gibi belgenin sonunda şahitler listesinin yazılması zorunlu değildir.²¹

İlamlar konularına göre şu adlarla anılır; Borç İkrarı, alacağın ispatı, karşı tarafa yemin teklifini(tahlif) içeren ilamlar, kefalet, havale ve istihkak, evlenme ve boşanma, vakıf, içki içme, zina, vb. ilamlardır.²²

B1.4.Ferman ve Beratlar

¹⁹ Akgündüz , a. g. e., s.21-22

²⁰ Akgündüz, a. g. e., s.26-27

²¹ Hanilçe, a.g.e.,s.31

²² Akgündüz, a.g.e., s.32.

Ferman, Divan-ı Hümayun veya Paşakapısı'ndaki divanlarda alınan kararlara uygun olarak yazılan ve tuğra bulunan padişah emirlerine verilen addır.²³ Fermanla eş anlamlı olan “emir-i ali, emir-i şerif, emir-i padişahi, emir-i münüf-i, vacibu'l ittiba, hükm-i şerif ve hükm-i cihan muta” şeklinde emir ve hüküm kelimeleri kullanılmaktadır. Sefer açılması, asker sevki, vergi vb. devlet işlerine dair fermanlar doğrudan Divan-ı Hümayun kararı ve padişahın emriyle hazırlanıp gerekli yerlere gönderilirdi. Fermanların çoğu beylerbeyi, sancak beyi, kadı gibi görevlilerin mektup veya arzı yada halktan birinin arzu haline göre görüşülüp karara bağlanırdı.

Fermanların yazılmasında dikkat edilen bazı noktalar vardır. Fermana ait ilk olarak padişahın tuğrasının atılmasıyla başlanır ve padişaha yaraşır ifadelerle bir giriş yapılırdı. Fermanlardaki elkablar ve dualar şahsın görevine, makamına ve bulunduğu konuma göre ayrı ayrı kullanılmıştır. Tüm elkabların aynı şekilde başladığı görülmemektedir. Örnek verecek olursak:

Sadrazam elkabı ve dua rüknü;

“Düstur-ı mükerrem müşir-i mufahham nizamü'l-alem müdebbirü umuri'l cumhur bi'l fikri's- sa'ib mümehhidü bünyanü'd-devlet-i ve'l- ikbal müşeyyüdü erkanü's- sa'adet-i ve'l- İclal el mahfufu bi sunuf-ı'avatfû'l- melikü'l-'ala hala Sivas Valisi vezirim Seyyid Mehmet Paşa edemallahu te'ala iclalehu.....”²⁴

Naib elkabı ve dua rüknü

“Kıdvetü'n-nuvvabi'l-müteşerri'in Sivas naibi Mevlana zide ilmehu tevki'i ref'i hümayun vasil olacak malum olaki....”²⁵

Duadan sonra fermanın “nakil/iblağ” bölümü başlar. Burada fermanın yazılma nedeni üzerinde durulur. Nakilden önce dua ile nakil bölümünü bağlayan “tevki-i refi'i hümayun vasil olacak malum ola ki” ibaresine yer verilir.

Fermanlarda en son olarak fermanın yazıldığı yer belirtilirdi. Fermanın yazıldığı yer sol alt köşede bulunurdu. Eğer ferman İstanbul'dan yazılmış ise “ be

²³ Mübahat S.Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili(diplomatik)*, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 1998, s.99

²⁴ SŞS, 14 / 12-1

²⁵ SŞS. 14 /22-2

makam-ı Konstantiniyye el mahruse” biçiminde yada “konstantiniyye-i mahruse” şeklinde verilirdi.

Bir tayini, bir vazife veya muafiyetin verildiğini gösteren, üzerinde padişahın tuğrasında bulunduğu belgelere Berat denir.²⁶ Berat, yalnız tuğranın sahibi olan padişahın saltanatı süresince geçerliydi. Beratin yeni padişah döneminde de geçerli olabilmesi ancak tecdit olduğunun belirtilmesiyle sağlanırdı. Beratlar verilirken hangi sebeple verildiği ve cinside belirtilirdi: Vezaret, Beylerbeyilik, Tımar, Mukataa, İltizam, İmamet, Vazife, Muafiyet Beratı vb.²⁷ Beratların bazı türleri ise tertip tarzı bakımından diğerlerinden farklıdır. Tımar beratlarında gelir kaynakları siyakatla ve öbek şeklinde yazıldığı gibi, tarih de alışılmış yerinde olmayıp arkadadır.²⁸

Beratlerden çıkarılabilecek genel bir yargı, birçok görevin merkezden atama usulüyle yapıldığıdır. Berat belgelerinin sol alt köşesinde “ Konstantiniyye-i Mahruse “ ifadesi yer alırdı.²⁹ Bu tahrir ile belgenin İstanbul’dan geldiği ve merkezi otoritenin korunmasının amaçlandığı görülmektedir.

B1.5. Buyuruldular

Türkçe “buyurmak” mastarından yapılmış bir isim olan buyuruldu. Osmanlı diplomatiğinde sadrazam, vezir, defterdar, kadıasker, kaptan paşa, beylerbeyi vs. yüksek rütbeli vazifelilerin, kendilerinden aşağı mevkiilerde bulunanlara gönderdikleri emirler için kullanılan bir terimdir.³⁰

Sadrazamlar, padişahların emirlerine dayanarak, bazı hususları kadılara hatırlatırlardı. Buyuruldu, sadrazam, kaptan-ı derya, vezir, beylerbeyi ve kazasker gibi devlet görevlilerinin yazılı emirleridir. Şer’iye sicillerinde yer alan önemli buyuruldu kayıtları da kazaskerlere ait kadı tayini buyuruldularıdır.³¹

Gerek merkezde gerekse taşrada yazılan tüm buyuruldularda daima divani yazı kullanılmıştır. Ancak bunlar Şer’iye sicillerine rıka yazısı ile kaydedilmişlerdir.³²

²⁶ Kütükoğlu, a.g.e., 124,

²⁷ Kütükoğlu, a.g.e., s.132

²⁸ Kütükoğlu, a.g.e., s.145

²⁹ S.Ş.S.14 / 18-2

³⁰ Kütükoğlu, a.g.e., s.197

³¹ Akgündüz, a.g.e., s.67

³² Kütükoğlu, a.g.e., s.199

Defterdeki buyuruldu kayıtlarını incelersek; Sivas'tan Orduyu Hümayun'un ihtiyacı için asker ve erzak sevkine yönelik yazılan buyuruldu kayıtları vardır.³³

Belgelerde, firar eden askerlerin yakalanması, suğla hassının düzenlenmesi, vergi tahsili ve eşkıyaların yakalanması ile ilgili buyuruldular bulunmaktadır.

B1.6. Salyane ve Masarifat Defterleri

18.yüzyılın başlarından itibaren Osmanlı Halkının olağan vergiler yanında ödemek zorunda kaldığı “vilayet masrafı” yükümlülüğünün ortaya çıkmasında 16. Yüzyıl sonlarından itibaren devletin mali, idari, askeri yapısında meydana gelen olumsuzluklar etkili olmuştur.

Devletin duraklama devrine girmesiyle birlikte sistematik yapıda da bozulmalar meydana gelmiştir. Savaş tekniklerinin değişmesi, paranın değerinin düşmesi, tımar sisteminin bozulması, askeriyede meydana gelen başıbozukluklar yeni vergileri beraberinde getirmiş buda “ vilayet masrafı” yükümlülüğünü ortaya çıkaran önemli sebepler olarak ortaya çıkmıştır. Ciddi ekonomik zorluk çeken beyler ve paşalar masraflarını padişahın izni ile halka yeni vergiler koyarak karşılama yolunu tercih ettiler. Böylece bu vergileri düzenli toplamak amacıyla tevzi (salyane) defteri uygulaması başladı.³⁴

Bu defterler için kadının başkanlığında vali, mütesellim gibi üst düzey idareciler, ayan, şehir kethüdası, esnaf kethüdarları ve ileri gelenlerden bazılarının hazır bulunduğu bir toplantı yapılırdı. Bu toplantıda “masarifet-ı belde “gözden geçirilerek kamu harcamaları gider olarak sicile yazılırdı. Genel toplamın belirlenmesinin ardından kadı veya naibe her gürüşta bir para hesabı ile “ harc-ı defter ve imza” ile diğer personel için “ihzariye” ,”hüddamiye” vb. adlarda ücretler eklenirdi. Bu usulle hazırlanan salyane defterinin, bir sureti kontrol edilmesi için

³³ S.Ş.S, 14 / 38-2

³⁴ Açıkel A. ve A.Sağırılı, “ Tokat Şer’iye Sicillerine Göre Salyane Defterleri (1771-1840)”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi, İstanbul 2005,s.96

merkeze yollanırdı.³⁵ İhtiyaçların karşılanması ile ilgili mübaşir ve diğer memurlara ödenecek masraflarda defterlere eklenmiştir.

Örnek verecek olursak; “ devletlü Seyyid Mehmed Paşa Efendimiz Hazretlerinin inzıam-ı re’y-i alileri ve cümle marifetleri ve marifet-i şer’le bundan akdem medine_i Sivas’a tevzi olunan Salyaneden Hafik nahiyesi’ne ifraz olunan mebaliğ sene-i merkume mahsuben imdad-ı hazariyyenin taksit-i evvelinden....³⁶

Salyane ve masarifat defterlerinde belirlenen vergi miktarları esnaf gruplarındaki taksim edilmiştir. Belgelerde esnafa taksim yapılmadan önce masraflar için toplanacak verginin hangi tarihler arasında denk geldiği belirtilen özet şeklinde giriş yapıldıktan sonra masraf kalemleri ve karşılıklarına miktarları yazılarak belirtilmiştir.

Örnek : i ‘ane olan esnafın beyan olunur.³⁷

Tablo 1: Esnaf Taifesi üzerine düşen vergi miktarı örneği

Haffaf esnafına	Sarrac esnafına	Debbağ esnafına
Guruş	Guruş	Guruş
2500	1000	800

Ta’ife-i esnafın bindeleri vech üzere tevzi ve taksim olunan salyaneleri defteridir.

Tablo 2: Esnaf Taifesi üzerine düşen vergi miktarı örneği

Ta’ife-i Bezzaz		Ta’ife-i Basmacı		Ta’ife-i Boyacıyan	
Guruş	Para	Guruş	Para	Guruş	Para
7601	8	1368	12	1900	15

Bunlar dışında Karyelere ve mahallelere taksim edilen salyaneler de vardır.

B1.7. Terekeler

İslam hukukunda miras ile yakın anlamda kullanılan terim “tereke” dir. Tereke, ölenlerden geriye kalan menkul ve gayrimenkul, her türlü malların ve alacak,

³⁵ Açıklık ve sağırılı, a.g.e., s.100-103

³⁶ S.Ş.S.14 / 6-1

³⁷ S.Ş.S.14 / 17-1

borç, vasiyet, hibe gibi tasarruflarla meydana gelen malların teferruatlı bir dökümüdür.³⁸

Kadınların görevlerinden biride; ölen kimselerin geride bıraktığı mal varlığını mirasçılarının talebi üzerine, şer'i kuralların belirlediği çerçevede varisleri arasında paylaşmak, mirasçısı yoksa Beytülmal (hazine) adına mirasa el koymaktı. Bu hususta kadınların en büyük yardımcısı kassamlardı. Bir terekenin kadıya intikal etmesi ve paylaşılması, ancak ilgililerin isteği ve devletin mirasçılığı durumunda gerçekleşirdi. Uzaktaki ve küçük yaştaki mirasçının haklarının korunması da kadının vazifelerinden birisiydi.

Tereke defterlerine ilk olarak terekenin kime ait olduğu, yaşadığı şehir, mahalle ve babasının adı yazılırdı.

“ Medine-i Sivas mahallatından Paşa Beğ mahallesi sakinlerinden iken bundan akdem fevt olan Ömer Bin Abdullah nam müteveffanın veraseti.....”³⁹

Daha sonra mirasçılarının adları yazılırdı: “Veraseti zevcesi Alime binti Süleyman nam hatun ile sülb-i sagir oğulları Mehmed ve Recep ve Şaban namun kimesnelere inhisarı ledeş-şeril-enver zahir ve nümayun olduktan sonra.....”⁴⁰

Küçük yaştaki erkek çocuklar sagir kız çocuklar ise sagire büyük olanlar ise kebir yada kebere şeklinde nitelenmiştir. Deftere ölenin orada bulunmayan mirasçıları ve varsa diğer eşide deftere kaydedilirdi.

Tereke, defterleri, ölen kişilerin mal varlığı olan dükkan, bağ, bahçe, çiftlik, hayvan, her türlü ev eşyası gibi mallarının miktarını kapsamakta ve malların fiyatlarını ortaya koymaktadır. Daha sonra ise terekenin dini hükümlerine göre tahrir ve pay edildiği belirtilir ve belgenin sonuna tarihi yazılır, tahrir edilen her türlü eşya, menkul, gayrimenkullerin miktar ve fiyatları yazılarak kayıt edilirdi: “*Tereke-i müşterekeleri ba-marifet-i şer tahrir ve beynel- verese bil- fera'izetiş-şer'iyye tevzi ve taksim defteridir ki, ber-vechi ati zıkr olunur. Fi 23.C.Sene 241*”⁴¹

³⁸ Hanilçe,a.g.e., s.34

³⁹ S.Ş.S.14 / 10-1

⁴⁰ S.Ş.S.14 / 13-2

⁴¹ S.Ş.S.14 / 15-2

Tereke sahibinin borçları var ise borçlu olduğu kişi ve borç miktarı tereke giderleri kısmına yazılırdı.” *Deyn-i müsbet Hacı Musa Ağaya 100 Guruş...*”⁴²

Terekenin masrafları ve giderleri düşüldükten sonra kalan miktar:” *sahhü'l baki li't taksim beyne'l verese*” şeklinde belirtildikten sonra mirasçılar arasında taksim edilirdi. Tereke defterlerinin sonunda mirasçılar ve alacakları miktarlar belirtilmiştir. Miras taksimi tamamen Şer'i hükümlere göre yapılırdı. Mirastan en büyük hisse erkek çocuklarına verilir; kız çocukları da erkek çocukların yarısı kadar hisse alırlardı.

İncelediğimiz defterlerde çok sayıda tereke vardır. Çoğunluğu Müslimlere aittir. Gayrimüslimlerinde tereke taksimi yaptırma hakkı vardır. Müslim ve gayrimüslim terekeleri şekil olarak ayrıdır. Ancak terekeler yazılırken kullanılan terimler farklılık göstermektedir. Ölen şahıslarda müslim için “ müteveffa / müteveffiyeye, fevt olan” , zımmiler için “ halik/ halike olan” gibi tabirlere yer verilmiştir.

B1.8. Vakfiye

Arapça asıllı bir kelime olan vakf,”durdurmak, alıkoymak” manalarına gelmektedir. Terim olarak bir kimsenin, Allaha yakın olmak amacıyla, menkul veya gayr-i menkul mal veya mülkini dini ve sosyal gaye için tahsis etmesidir.⁴³

Vakfedene vakıf, vakfedilen şeye mevkuf, kendisine vakfedilen şahıs veya yere de mevkufun aleyh denir. Vakfın vakfiyesi doğrultusunda hizmet etmekle görevli şahıslara mütevellî denmektedir.

Bir vakfiye kurulurken mal vakfedecek şahsın bu durumu yazı ile kadiya bildirmesi gerekir. Kadının tasdikıyla vakfiye resmîyet kazanır. Usul, şekil ve içerik bakımından kendine özgü bir özellik arz eden vakfiyeler, vakfedilen mülkün veya paranın cinsi ve tüzüğü mahkemece tasdik edilerek yürürlüğe girer. Vakfiyede vakfın özelliği, gelir kaynakları, vakıf sahibinin ilgisi, vakfın ne tür hizmetler yapacağı mütevellîlik hizmetleri gibi vakfın işleyişini açıklayan hususlar bulunmaktadır. Bu hususlar şu şekildedir:

⁴² S.Ş.S.14 / 32-3

⁴³ Bahaeddin Yediyıldız, ” Vakıf”, İ.A, XIII (1982), s.153-154

1. Allaha hamd ve senadan sonra Peygambere salavat, ardından da vakfın sevap ve mükafatı hakkındaki ayet ve hadisler.
2. Vakfedilen mallar
3. Vakfın nasıl idare edileceği
4. Ne tür masraflar yapılacağı ve gelirlerin harcanacağı yerler
5. Vakıfta çalışacak kişiler ve ödenecek ücretler, gelir kaynakları ve vakıftan kimlerin yararlanacağı
6. Kadının vakfın sıhhat ve hükmünü bildiren hükmü
7. Sonunda tarih ve kadının mührü bulunurdu.

Hüccetlerde olduğu gibi vakfiyelerde de altta vakfiyenin tanziminde hazır bulunanların isimleri yazılır.⁴⁴

B1.9. Mürasele

Arapça mektuplaşma ve haberleşme anlamına gelmektedir. Kadılar tarafından yazılan bir husus için yazılan resmi kağıtlara denir.⁴⁵ Şer 'iye sicillerinde yer alan ve kadının kendisine denk veya daha aşağı rütbede görevli olanlara yada makamlara hitaben kaleme aldığı yazılı belgelerdir. Bu yazılar merkezden gelen bir ferman veya buyruldu üzerine herhangi bir sanığın yakalanması için mahallin Voyvodası veya kethüdasına resmi olarak yazılan yazılardır. Yada tayin edildikleri kadılık görevini resmi bir yazıyla bir naibe devrettiğine dair konuları içerir. Genellikle ya sanığın mahkemeye celbi isteğini havi müraseleler veya değişik konulara dair müraseleler olabilir.

B1.10. Maruzlar

Arz edilen şey, arz olunan arz olunmuş⁴⁶ demek olan ma'ruz; kadı tarafından kaleme alındığı halde kadının kararını içermeyen ve hüccet gibi hukuki bir durumun tesbiti açısından yazılı delil olarak kabul edilemeyen ve sadece kadının icra makamlarına idari bir durumu arz ettiği yazılı kayıtlara veya halkın icra makamına yahut kadıya hitaben yazdığı şikâyet dilekçelerine denir.

⁴⁴ Kütükoğlu, a.g.e., s.367

⁴⁵ M . Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul 1993, II. s.348

⁴⁶ Akgündüz,a.g.e., s.38

Kısaca astın üste yazdığı bir isteği veya bir durumun arzını havi yazılı belge ve kayıtlardır, buna ma'ruz denildiği gibi arıza veya arz da denir.⁴⁷ İlamlardan farkı kadının kararını içermemeleridir.

C. SİVAS ŞER'İYYE SİCİLLERİ

Sivas şer'iyye sicillerinin ilk defterinin tarihi H. 1191 (M. 1777), son defterinin tarihi ise H. 1327 (M. 1909) şeklindedir.⁴⁸ Sivas merkezine ait toplam 65 tane şer'iyye sicil defteri bulunmaktadır. Bu defterlerin orjinalleri Ankara Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğünde yer alır. Sivas merkezine ait olan şer'iyye sicillerinin dağılımları hicri ve miladi tarihleri şu şekildedir:

Tablo 3: Sivas Şer'iyye Sicillerinin Numara ve Tarihleri

No	Hicri yıl	Miladi Yıl	No	Hicri Yıl	Miladi Yıl
1	1191-1196	1776-1781	34	1279-1280	1863-1864
2	1196-1202	1781-1787	35	1280-1281	1864-1865
3	1202-1205	1787-1790	36	1281-1282	1865-1866
4	1206-1213	1791-1798	37	1282-1283	1866-1867
5	1209-1209	1794	38	1283-1284	1867-1868
6	1213-1217	1798-1802	39	1283-1284	1867-1868
7	1217-1220	1802-1805	40	1284-1285	1868-1869
8	1220-1224	1805-1809	41	1285-1286	1869-1870
9	1224-1227	1809-1812	42	1284-1286	1868-1870
10	1231-1232	1816-1817	43	1285-1289	1869-1873
11	1233-1237	1818-1822	44	1286-1289	1870-1873
12	1237-1238	1822-1823	45	1286-1287	1870-1871
13	1238-1240	1822-1824	46	1288-1289	1872-1873
14	1241-1242	1826-1827	47	1289-1292	1873-1876
15	1243-1245	1827-1829	48	1292-1292	1876
16	1247-1249	1831-1833	49	1289-1291	1873-1875

⁴⁷ Akgündüz ,a.g.e., s.37

⁴⁸ Akgündüz, a.g.e., s. 37

17	1249-1250	1833-1834	50	1292-1292	1876
18	1251-1253	1835-1837	51	1292-1295	1876-1879
19	1253-1255	1837-1839	52	1295-1298	1879-1882
20	1255-1257	1839-1841	53	1295-1300	1879-1884
21	1260-1261	1844-1845	54	1300-1303	1884-1887
22	1261-1262	1845-1846	55	1303-1305	1887-1889
23	1262-1264	1846-1848	56	1305-1306	1889-1890
24	1264-1265	1848-1849	57	1306-1309	1890-1893
25	1266-1266	1850	58	1309-1309	1893
26	1266-1267	1850-1851	59	1309-1312	1893-1896
27	1268-1268	1852	60	1312-1314	1896-1898
28	1268-1270	1852-1854	61	1314-1317	1898-1901
29	1270-1272	1854-1856	62	1316-1319	1900-1903
30	1274-1275	1858-1859	63	1319-1323	1903-1907
31	1275-1277	1859-1861	64	1321-1324	1905-1908
32	1277-1278	1861-1862	65	1324-1327	1908-1911
33	1278-1279	1862-1863			

Tablo 1'deki Sicillerin dışında 66-84 arası defterler Divriği'ye, 85- 90 arası defterler Kangal'a, 91- 94 arası defterler Şarkışla'ya, 95- 102 arası defterler Suşehri'ye, 103-119 arası defterler Gürün ilçesine aittir. (Akgündüz, age, 184- 211)

1. BÖLÜM 1826-1827(14 NOLU) TARİHLİ SİVAS ŞER'İYYE SİCİL DEFTERİ BELGE ÖZETİ

Sayfa No/ Belge No: 2.

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Rehn Edilen Eşya / Esnafın Ödemesi Gereken Miktar

Belgenin Türü: 2/1 Rehinle Borçlanma- 2 /2 ilam

Belgenin Tarihi: 28 Cemaziye'l – Aher 1241

Özet

2/1 Belgedeki bir aded saat, elmaslı iğne, üç zümrüd küpe, bir çift elmaslı gerdanlık, birer sim devat, bir lahori şal, entari Kenan-zade müteveffa Es-seyyid Ahmed Ağa'nın zevcesi Hafize Hatun'a aittir. Hafize Hatun Eğin Kasabası mütemekkinlerinden Siron Veled-i Ohan nam Zımmiden bir miktar borç etmiştir. Karşılığında ise yukarıda adları zikredilen ziynet eşyalarını rehin bırakmıştır.

2/2 Sivas naibi Seyyid Said Ağa, faziletli efendiler ve izzetlü ağalar ile Sivas esnafına gönderilen İ'lam; Sicil defterine kayıtlı olan ve bezzaz esnafı, basmacı esnafı ve boyacı esnafının ödemesi gereken 90 guruşa dair. 90 guruşun her on guruştan bir buçuk guruşu basmacı esnafına aittir. 90 guruş bindeden 12,5 guruşu boyacı esnafının hissesidir. Geri kalan altmış dört guruş bezzaz esnafının hissesidir. Ancak esnafın hali bir süreden beri perişandır. Hisselerine düşen bindeleri ödeyemeyecekleri bir kısmını ödeyecekleri ve adı geçen 64 guruştan 14 guruş üzerlerinden ref ve kâffe-i beldeye tahmil ve baki 50 guruşun bezzaz esnafının hissesi olduğuna dair gönderilen ilam

2/3 Sivas sancağında vaki İlbeğlü boybeğisi sabık İlleroğlu Abdülkadir. Sivas Valisi tarafından cezalandırılmıştır. Konyaya gönderilmiştir. Kendisi ırzı edebiyle hanesinde ikamet etmek üzere merkumun affının istenmesine dair.

Sayfa No/ Belge No: 3

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: kaymakamlık Görevine Tayin

Belgenin Türü: 3 /1 Tayin Belgesi - 3 /2 Ferman

Belgenin Tarihi: 22 Muharremü'l Haram 1241

Özet

3/1 Bin iki yüz kırk bir senesi cemaziyel evvelinde Sivas, Han-ı Cedid , Yıldızili ve İlbeğli kazalarında kaim-makam olan Şeyh Ebubekir Efendi'nin kazahayı mezbureye kaim-makam olarak tayin edilmesine dair.

3/2 Bin iki yüz kırk bir senesi muharremü'l haram'ın yiğirmi ikinci mübarek Salı günü Hadice adında bir Sultan'ın doğması ve dersaadette üç gün top şenlikleri yapılması her kazada yiğirmi beş guruş hizmet-i mübaşiriye dağıtılmasına dair.

Sayfa No/ Belge No: 4

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Doğum Kutlaması Mülk Satışı

Belgenin Türü: 4 /1 Ferman - 4/2 Hüccet / 4 /3 Tereke

Belgenin Tarihi: 3 Ca. 1241

Özet

4/1 Sultanın doğumunun duyurulması, üç gün top ve tüfek şenliklerinin devam etmesi ahali ve fukaraya birer akçe verilmesi hususundaki fermana dair.

4/2 Ece mahallesi sakinlerinden Mustafa İbn İbrahim isimli kimesnenin bir bab kış evi, bir bab ahur, samanlık, bir miktar havluyu üç yüz guruşa ve bir çift öküz ve bir arabayı yüz guruşa bunun dışında müstamel çit yüzlü yorgan, iki çift döşek, iki çift yasdık elli guruşa, iki köhne çul on guruşa, üç aded çuval on guruşa , iki kile hinta otuz guruşa, yiğirmi yedi vukiyye nukas seksen guruşa, hırdavat-ı menzil on guruş ki toplam beşyüz doksan guruşa zevcesi Emine Hatun'a bey ve teslim, temlik eylemesine dair.

4/3 Sarı Şeyh mahallesi sakinlerinden iken müteveffiyeye olan Fatıma binti Ahmed Efendi isimli hatunun verasetinin zevci Mehmed bin Hasan, Sülb-i sagir oğulları Hacı Hüseyin, Mehmed ve Ali isimli kimesnelere intikaline dair.

Sayfa No/ Belge No: 5

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Paylaşımı

Belgenin Türü: 5 /1 Tereke - 5 /2 İ'lam

Belgenin Tarihi: 11 Ca. 1241

Özet

5/1 Medine - i Sivas da Bezzaz mahallesi mütemekkinlerinden iken vefat eden Horan Veled'i Morsis nam Halik'in terekesinin zevcesi Güzel Binti Mıgır ve anası Salok binti Makdisi, erkek kardeşi Ahabet ve kız kardeşi Hanya isimli kimselere intikaline dair.

5/2 Medine-i Sivas da Penbeci esnafının ehl-i zimmete tabi reayaları ulema ayan ve zabitan kullarının hazır oldukları meclisi Şeri-ye gelip beldemizde vuku bulan tevziatlardan esnafımıza ifraz olan mebaliğin altı guruşda üç buçuk guruşunu biz öderken iki buçuk guruşunu esnaf-ı müslimler ödemektedir. Bir süreden beri kendilerinin perişan olduklarını ve kendilerine merhamet gösterilmesini istemelerine dair.

Sayfa No/ Belge No: 6

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: İmdad-ı Hazeriyeye Taksitinin toplanması

Belgenin Türü: Vergi Tevzii Defteri

Belgenin Tarihi: 13 Ca 1241

Özet

6/1 Hafik nahiyesine isabet eden imdad-ı hazeriyeye'nin taksiti evvelinden ve Rumili ordusunda istihdam edilmekte olan aylıklı askerin ulufe ve sair

masarıflarından Tokat, Zile, Çonkar kazalarından geri kalan süvariden nahiye-i mezbureye isabet eden dokuz aded süvari bedeline dair.

Sayfa No/ Belge No: 7

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Hafik kazalarına isabet eden vergi

Belgenin Türü: Vergi Tevzii Defteri

Belgenin Tarihi: 13. Ca.1241

Özet

7/1 Hafik nahiyesini kuralarına isabet eden kırk iki bin üç yüz elli üç guruşun kuralar arasında paylaşımına dair.

Sayfa No/ Belge No: 8

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Paylaşımı

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: 9.Ca.1241

Özet

8/1 Medine-i Sivasta Kurbunde Mahallesi sakinlerinden iken vefat eden kahveci İbrahim Bin İbrahim müteveffanın terekesinin zevcesi Mevlüde Binti İbrahim ve diğer zevcesi Zeliha Binti Mustafa isimli hatunlar ile Sülbiye Kebire kızı Şerife Sagire kızı Aslıhan ve Sülbi oğulları Salih, Mehmed ve İbrahim adlı şahıslara intikaline dair.

Sayfa No/ Belge No: 9

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Mülk Satışı

Belgenin Türü: Hücçet

Belgenin Tarihi:1241

Özet

9/1 Medine-i Sivas'ta Şah Hüseyin mahallesi sakinlerinden Havlek Binti Matabatan isimli nasraniye bir bab kış evi, bir bab fevkani oda, tahtı kış evi, nısf eşcari müşmire, gayr-ı müşmireli bağçe, ve tarikini müştemil mülk menziline üç bin beş yüz guruşa Agop, Toros, Kirkor ve Ohan isimli zımmilere bey ve teslim ve temlik eylediğine dair hücçet kaydı.

9/2 Akdeğirmen Mahallesi sakinlerinden Rahime Binti Salih Mehmed isimli hatun, Seyyid Hafız Abdullah bin Abdullah, El- Hac Hüseyin Ağa bin Mustafa isimli kimselerin şهادetleriyle iki bab fevkani oda, tahtani ahur, bir mikdar bahçe, bir mikdar havlu, derun-ı havlude külünç argını müştemil yine mahalle-i merkumede vaki etrafı erbası Bakırcı Seyyid Hacı Mustafa ağa ve Sızır ağa'nın Hafız ve Gazganlıoğlu Hasan ağa ve Mehder Başioğlu oğlu Hacı Ahmed mülkleri ve tarık-i amm ile mahdud bir bab kış evi, bir mikdar havlu ve bir mikdar eşcar-ı müşmire ve gayr-ı müşmireli bahçesini merkum Seyyid Mustafa Ağa'nın Müvekkilesi validesi Hadice Hatun'a bin altı yüz guruşa bey, teslim ve temlik eylediğine dair.

Sayfa No/ Belge No: 10

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Paylaşımı

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: 27.R.1241

Özet

10/1 Medine-i Sivas'ta Paşa Bey mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Ömer Bin Abdullah isimli müteveffanın terekesinin sülb-i kebir oğulları Mehmed Emin ve Pir Mehmed, Sülbiye Sagire kızları Fatıma, Hadice, Efetullah ve İsmihan adlı kimselere taksimine dair.

Sayfa No/ Belge No: 11

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Mülk Satışı

Belgenin Türü: Hüccet

Belgenin Tarihi: Muharremül Haram 1241

Özet

11/1 Şah Hüseyin mahallesi sakinlerinden olub buluğuna eren Mustafa Bin Abdullah isimli şahıs bir bab kış evi, iki bab tahtani harem odası ve bir bab işhane, bir mikdar havlu, hariciye, üç bab fevkani oda divanhane, taht-ı ahur, bir bab tahtani oda ,işhane, bir mikdar aralık, bir mikdar havlu derununde bir lüle çeşmeyi merkum Celali Es-Seyid El-Hac Derviş Mustafaya beş bin dört yüz guruşa bey, teslim ve temlik eylediğine dair.

Sayfa No/ Belge No: 12

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Güherçile istenmesine dair emirname

Belgenin Türü: 12 /1 Ferman - 12 / 3 Nikah Akdi

Belgenin Tarihi: 7 B. 1241

Özet

12/1 Sivas Valisi Seyyid Mehmed Paşa, Sivas Kadısı, Kayseriyye ve Bozok Sancakları mutasarrıfı ve Vezir Osman Paşaya hitaben yazılan ve Sivas bölgesinde eyaleti Rumda güherçile istenmesi hususunda baruthane-i amireye teslim edilmesi hususundaki emire dair.

12/2 Ermeni karabaşlarından İstefan isimli rahib hilaf-ı rıza harekete ibtidar eylemiş ve patrik tarafından cezalandırılmıştır. Sivas manastırına gönderilmiş ve kendi halinde kalması şartıyla affının istenmesine dair ferman.

12/3 Başkâtip Seyyid Ali efendiye yazılan ve İlbeğli kazasına bağlı Hereklü nam köy sakinlerinden Aişe binti Musa ve Seyyid Mehmed bin... nam kimesnenin nikâhının kıyılmasına dair.

Sayfa No/ Belge No:13

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Paylaşımı

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi:9.C.1241

Özet

13/1 Medine-i Sivas'ta Camii Kebir mahallesi sakinlerinden olup Oğlan Çavuş mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Tatar Mehmed Ağa bin Osman isimli müteveffanın terekesinin anası Fatıma binti Abdullah, kız kardeşi Zahide, erkek kardeşi Mustafa ve mezburetan Fatmaya intikaline dair.

13/2 Medine-i Sivas ta Bahtiyar Bostan mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Bacakçı Es-seyyid Hasan beğ bin Mehmed isimli müteveffanın terekesini zevcesi Alime binti Süleyman isimli hatun ile sülbi sagir oğulları Mehmed, Recep ve Şaban adlı kimselere intikaline dair.

Sayfa No/ Belge No:14

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Paylaşımı

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: 9.C.1241

Özet

14/1 Es-Seyyid Hasan Beğ bin Mehmed'in alacaklarının listelendiği tereke kaydı ve Devret bıçakçı vekâletinde mevcut olan eşyası ve bıçak kaydına dair.

14/2 Medine-i Sivas ta Köse Dere Zımmi mahallesi mütemekkinlerinden iken halik olan Artin veled-i Morsuf nam Halik'in terekesinin zevcesi Haniye binti Parsih isimli kadın, anası Arumiye, erkek kardeşi İbkar ve kız kardeşleri Sekük ve Güzel adlı nasraniyelere intikaline dair.

Sayfa No/ Belge No:15

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Paylaşımı

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi:23.C.1241

Özet

15/1 Medine-i Sivas ta Demirciler mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Şemseli Hasan bin Mustafa Beğ isimli müteveffa'nın terekesinin zevceleri Münteha, Saniye ve kız kardeşleri ile erkek kardeşi Seyyid Mustafa adlı kimselere intikaline dair.

15/2 Medine-i Sivas ta Osman Paşa mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Emine binti Salih isimli müteveffiyenin verasetinin zevci Seyyid İbrahim, babası Seyyid Salih isimli kimselere intikaline dair.

Sayfa No/ Belge No:16

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Vergi Tevziatı

Belgenin Türü: Vergi Tevzii Defteri

Belgenin Tarihi: Gurre-i R.1241

Özet

16/1 Bin iki yüz kırk bir senesi muharrem'ül haram-ı başlangıcından cemaziyel Aherinin sonuna kadar altı ayda Medine-i Sivas'tan Tokat, Çongar ve Zile

kazalarının eksik kalan imdad-ı hazeriyyesinin eksik kalan kısmının toplanmasına dair tevzi defteridir. Bunun dışında eksik kalan kısmın Sivas'ın önde gelen kişilerine ve esnafına bölüştürüldüğüne dair kayıt.

Sayfa No/ Belge No:17

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Vergi Tevzii

Belgenin Türü: Vergi Tevzii Defteri

Belgenin Tarihi:1241

Özet

17/1 Yine tevzi defterinin devamı ve Sivas'ın önde gelen şahsiyetleriyle beraber esnaf başına düşen guruş miktarı bunların toplamına dair kayıt.

Sayfa No/ Belge No:18

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Vergi Tevzi

Belgenin Türü: 18 /1 Vergi Tevzi Defteri - 18 /2 Ferman

Belgenin Tarihi: Gurre-i Be.1241

Özet

18/1 Bin iki yüz kırk bir senesi muharremül haramından cemaziyel aher'in sonuna kadar altı ayda memlekette vaki olan masraflardan Sivas Valisi devletlü, inayetli Seyyid Mehmed Paşa efendimizin inayetiyle Medine-i Sivas'a isabet eden miktara dair. Mahalle başına düşen guruş ve toplamının bulunduğu kayıt.

18/2 Sivas Kalesi dizdarı Ermeni taifesinden Kayseriyye kazasına tabi Tomarza karyesi mütemekkinlerinden Kuyumcu oğlu Ohan nam Zımmi hilaf-ı rıza harekete ibtidar etmediğinden Ermeni Patriği tarafından Sivas kalasına zapt edilmiş kendisi artık kendi halinde kalacağına bu defalık cürmünün affına akrabalarından gelen

taleplede Ermeni patriki Karabet adlı rahip tarafından affedilmesine dair isteğe cevaben yazılan fermana dair.

Sayfa No/ Belge No: 19

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Paylaşımı

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi:7.B.1241

Özet

19/1 Medine-i Sivas ta Oğlan Çavuş mahallesi sakinlerinden iken bundan akdem vefat eden Zeynep binti Halil nam müteveffiyenin terekesinin oğlunun kızı Fatıma, emmisi oğlunun oğulları Ömer ve Hüseyin isimli kimselere intikaline dair.

19/2 Medine-i Sivas ta Gök Medrese sakinlerinden iken bundan akdem vefat eden Mevlüde binti El-Hac Feyzullah isimli hatunun terekesinin sadri kebir oğulları Es-seyyid Feyzullah bin Abdullah, Seyyid Hafız Mehmed Emin Ağa, Es-Seyyid Hacı Mehmed Ağa ve sadriye kebir kızları Emetullah Hanım, Saniye Hatun İbnu Hafız Ahmed Ağa isimli kimselere intikaline dair.

Sayfa No/ Belge No: 20

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Mülk Satışı

Belgenin Türü: 20 /1 Hücet - 20 /2 Vakfiye Kaydı

Belgenin Tarihi: Receb-ül Ferd

Özet

20/1 Medine-i Sivas ta Bahtiyar Bostan mahallesi sakinlerinden Kara Munlazade Seyyid Ali Ağa İbn Ali Ağa adlı kimesne Lala Sinan Paşa vakfi dahilinden nefsi Sivas'ta Veled Beğ mahallesinde kain Yekta hamamı demekle

maruf hamam derununda sağ tarafta olan sofanın hücre-i evvel duvarına bitişik Burun-zadeler kurnası demekle maruf kurnadan ve camekanın taşra kapısından içeri girince karşısında sarı nefti zuhali yeri hizasında olan halı yerinden zevcesi Burun-zade kızı müteveffıye İsmihan hatundan kendisine intikal eden hisseyi kendi rızası ile beş yüz guruş bedel mukabelesinde Seyyid Halil Ağaya ferağ eylemiştir.

20/2 Devletlü inayetli Es-Seyyid Mehmed Paşa hazretlerinin kethüdası gedikliyan-ı dergâh-ı Ali'den Es-seyyid Mehmed Emin Haki Ağa'nın vakfiye kaydına dair.

Sayfa No/ Belge No:21

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Vakıfta görevlilere maaş taksimi

Belgenin Türü: Vakfiye Kaydı

Belgenin Tarihi:Rebû'l Ahir/1241

Özet

21/1 Camii mezkûrun hatibi olan efendiye otuz guruş vazife verile, müezzin, kayyum ve ferraşına kırk guruş vazife verile, atalarımızın ruhları için her cuma mahfel-i şerifde kuran tilaveti eden efendiye otuz guruş vazife verile, ramazan-ı şerifde vaiz olan efendiye ramazan-ı şerif de cami-i mezkurde hatmi şerif ile salavat-ı şerif eden hafız efendiye elli guruş vazife verile Ramazan-ı şerife mukabil yevmi efendilere hafız okuyan yevmi beş guruş vazife verile, cami-i şerifin kandilini yakana elli guruş vazife verile, yine hayatta oldukça Es-seyyid Mehmed Ağa vakfına kendisinin müteveli olacağı şartıyla kendisinden sonra oğullarının oğulları şeklinde mütevellilerin değişmesine ve yeni müteveli için yedi kişiden oluşan müteveli heyetinin rızasına ve usulü vakfa riayet edilmesine dair.

21/2 Medine-i Sivas ta vaki Hacı İmam mahallesi sırrah'ül aziz cami-i şerif derununda çeşme için medine-i mezbure mahallatından Uryan Müslim mahallesi sükkanından dergah-ı muallam gedüklülerinden ve hayır ashabından hakani Mehmed Emin bin El-Hac Osman bin Ahmed zide mecduhunun vakfiye kaydına dair emir.

Vakfın mütevellisinin kendisi hayatta oldukça kendisinin olacağı kendisinden sonra oğullarının oğulları şeklinde intikal edeceğine dair.

Sayfa No/ Belge No:22

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Ziraat Nakli

Belgenin Türü: 22 /1 Ferman - 22 /2 Tayin Belgesi

Belgenin Tarihi:15 B. 1241

Özet

22/1 Adı geçen karye ahalilerinden Hurşit, Rüstem ve Selim isimli kimseler Der saadete dilekçe yazmışlardır. Sivas sancağında ve nahiyesine tabi neferat ve zemin ile karye-i Karacalı malikâne tamam olan Süleyman divanı tımar ve haslar tahtında hinta, şair, resmi gerdek yekûnu olan bin beşyüz akçe defteri icmalde kayıtlıdır. Karye-i mezkure ziraatçilerinden olan mezkûrlar karyeleri toprağında ziraatleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden ancak korunan merkumun gerek tımarı tarafına aid oşrlerin karyelerinde olan ambara nakl edilip taaddi olunmaları icab etmez iken merkum karyelerinde olan anbarlara nakle razı olmayıp hilaf-ı kanun diğer karyede olan anbara nakl teklifi ile taaddi ve rencide ettirilmemeleri hususunda ferman.

22/2 Sivas sancağında vaki Han-ı cedid ma Yıldızili kazasına tabi Çiftlik-i Karacalar köyü beyninde vaki on iki saatlik uzaklıkta kura ve şenlik ve mevsim-i şitada beytutet edecek mahal olmadığından ince su denen büyük nehir üzerindeki köprü harap şekildedir. Bu nedenle su baskınlarında insan ve hayvanat feci şekilde telef olmaktadır. Bu nedenle aslı köle olup Sivas da sakin olan Hurşid, Selim, Said ve Canikli Osman, Yusuf, Miletli Ömer ve Ali isimli kimseler adı geçen Karacalar virani isimli köyde iskân, ziraat ve hiraset birle oşrü vermek şartıyla köprüyü tamir ve termin etmek üzere köprücü ve derbentçi tayin edilmesine dair.

Sayfa No/ Belge No:23

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Köprücü Derbentçi Tayini

Belgenin Türü: 23 /1 Tayin Belgesi - 23 /2 Ferman

Belgenin Tarihi: Cemaziye'l Evvel 1241

Özet

23/1 Adı geçen karyeye tayin olunan derbentçi ve köprücülerin karye-i mezburede iskân ve ikad ve hâsıl eyledikleri mahsulâtın öşrünü vermek suretiyle köprücü ve derbentçi olduklarına bin iki yüz kırk bir senesi cemaziye'l evvelinin guresinden hazine-i Amire den mühürlü, nişanlı, suret-i defter verilmek de olduğuna binaen fermana dair.

23/2 Darbhane-i amirede rüyet olunan muhasebe defterlerine bakarak fukara ve zuefadan Martiye tabir ile akçe alınacağına zaten fukara ve zuefadan vakt-i hazerde hazeriyye, hengam-ı seferde seferiye misüllü birçok akçe alındığı vüzera ve mir-i miran'ın ortaya çıkardığı martiye namıyla fukaradan bir akçe almamaları hususunda gönderilen ferman.

Sayfa No/ Belge No:24

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Paylaşımı

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: 9.B.1241

Özet

24/1 Medine-i Sivas ta Küçük minare mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Cehgan Hasan bin Ali isimli Müteveffanın verasetinin zevcesi Fatıma binti Hüseyin nam hatun ile öz büyük kızları Neslihan, Ümmühan ve erkek kardeşi Hüseyin ve kız kardeşi Hadice isimli kimselere intikaline dair.

Sayfa No/ Belge No: 25

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Eşyaların korunması ve yerlerine iletilmesi

Belgenin Türü: 25 /1 Tereke - 25 /2 İlam

Belgenin Tarihi: 1241

Özet

25/1 Aydın tüccarından olub bundan akdem Tokat'dan Sivas'a gelirken iki şehir arasındaki Yıldızili kazasının Kurt beli civarında Köprü Başı isimli mahalde Tilkanlı aşiretinden on sekiz atlının hücumuna uğrayıp katledilen Hacı Baba isimli müteveffanın eşyalarından bir kısmını gasp etmişlersede kalan mevcut eşyalarıyla gasp olunan eşyalardan bir kısmı Sivas veziri Seyyid Mehmed paşa'nın tüfengçi başısı ağanın adamları ile Sivas da vaki Paşa hanında bir odaya konarak muhafaza edilmiştir.

25/2 Çonkar karyesi sakinlerinden Es-seyyid Mehmed ve Süleyman ile Selim isimli kardeşler huzur-u şer'e gelip karye topraklarında kendilerine ait değirmeni Sivas sakinlerinden Hayrullah Efendiye Bey ve furuht eyledikten sonra mezbur değirmende merkulmanın emesi ümmü gülsüm ve emesi oğlu Ömer değirmende hakkımız var deyu dava eylemişlerdir. Bunun üzerine şahitler huzurunda açılan davaya dair.

Sayfa No/ Belge No:26

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Paylaşımı

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: 27.S.1241

Özet

26/1 Medine-i Sivas ta Uryan Zımmi mahallesi sakinlerinden iken Halik olan Bogos Veled-i Serkiz isimli halikin terekesinin zevcesi Meryem, anası Enne, sadriye-i sagire kızı Serpük ve sadriye-i sagir oğlu İranos isimli kimselere intikaline dair. Bunun dışında mesfure Serpükde babası gibi halik olmuştur. Kendisine isabet eden mülkler varisi anası Meryem ile kardeşi İranos isimli zimmilere geçmiştir.

26/2 Uryan Zımmi mahallesi mütemekkinlerinden iken halik olan Serkız Veleli Simon isimli halikin terekesinin zevcesi Enne binti Ağya ile sadri kebir oğulları Bedros ve Bogos ve sadriye kızı Honta isimli nasraniyelere intikaline dair.

Sayfa No/ Belge No:27

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Maden nakli

Belgenin Türü: 27 /1 Ferman - 27 /2 Kassam Defteri

Belgenin Tarihi:21.R.1241

Özet

27/1 Ergani maden hasılatından her sene Dersaadet'e irsali muted olan ikiyüz otuz dokuz senesi hasılatından yüz elli bin vukiyye ve tertib-i sani hasılatından yüz elli bin vukiyye toplam üç yüz bin vukiyye nuhasın Samsun iskelesine nakli tenzili için Sivas, Amasya, Tokad ve Canik sancaklarında vaki kazalar ile Canik muzafatı olan Kavak, Ezine Bazarı ve sair mahallerden lazım olan araba ve hayvanatı sairenin hızlı ve acil şekilde temini için gönderilen fermana dair.

27/2 Medine-i Sivas ta Oğlan Çavuş mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Es-Seyyid Hasan Beğ bin Veli isimli müteveffanın terekesinin zevcesi Fatıma binti Abdullah, oğlu El-Hac hasan ve sülbiye sagire kızı Fatıma ile erkek kardeşi Mehmed, kız kardeşi Fatıma isimli kimselere intikaline dair.

Sayfa No/ Belge No:28

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Tamirat Masrafı

Belgenin Türü: 28 / 1 Ferman - 28 /2 Alacak verecek davası (İ'lam)

Belgenin Tarihi: 29.R.1241

Özet

28/1 Kabalı mahallesinde Kömürlüzade El-Hac Yusuf ve El-Hac Mehmed isimli kimselerin bina ve ihya eyledikleri camii şerifin tamirâtı için gerekli olan masarifat ve gerekli olan paranın Ayan, Zabitan, Kapı kethüdası, Hacegan vs den alınmasına dair.

28/2 Eğin kasabası mütemekkinlerinden Siron Veled-i Ohan nam zımmi Çat Kürt karyesi ahalisinden Molla Halil Oğlu Seyyid Mehmed isimli kimseden kaç seneden beri iki bin beş yüz guruş ve altı yüz guruşki toplamı üç bin yüz guruş alacağı olup birkaç defa istemesine rağmen mezkur Seyyid Mehmed borcunu ödememiştir. Bunun üzerine Ohan nam Zımmi dava açmıştır. Merkum Seyyid Mehmed cevabında Mesfur Siron Zımmiden toplam iki bin yigirmi beş guruş içinde mezbure Hafize Hatuna ait olan bir çift zümrüd küpe , üç aded elmaslı iğne , bir aded elmas kaşlı gerdanlık, bir aded basma saat, iki yüz seksen dirhem, bir aded sim divit ve bir aded fermayış şali entariyi rehin olarak bırakmıştır. Dava sonunda rehn eşyaları mesfur Sironun, Seyyid Mehmed'e teslim etmesine Seyyid Mehmed'in de borcunu ödemesine karar verilmesine dair.

Sayfa No/ Belge No:29

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Çeşmeye giden suyun geçtiği güzergah ile ilgili sorun

Belgenin Türü: 29 /1 Ferman - 29 /2 Mürasele kaydı

Belgenin Tarihi: 27.R.1241

Özet

29/1 Sarı şeyh mahallesi sakinlerinden Seyyid Salih Beğ bina eylediği çeşmeye gelen su mahalle-i merkumeden olan Seyyid Mehmed isimli kimesnenin mülkünden geçmektedir. Önceleri bir şey yokken merhum Mehmed öldükten sonra oğlu Hasan ve kızları Alime ve Atike isimli hatunlar suyu mülkümüzden geçirtmeyiz demişlerdir. Su yolunun nereden geçeceği ile ilgili davaya dair.

29/2 Sarı şeyh mahallesi sükkanından Hacı Hasan oğlu Seyyid Mehmed isimli müteveffanın zevcesi Hasna binti nam Hatun vekilleri Seyyid Hacı Musa ve Tütüncü Seyyid Hacı Beğ isimli kimselerin şahadetleriyle Penbeci Salih Beğ'in çeşmesinin ayağının bostanlarına aktığını bunun kaldırılmasını talep edilmesine dair.

Sayfa No/ Belge No:30

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Kaydı

Belgenin Türü: Kassam Defteri

Belgenin Tarihi: Fi gurre-i Ş.Sene 1241

Özet

30/1 Aslen Bolu ahalisinden olup Medine-i Sivas ta Sarı Şeyh mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Şeyh-i Baş El-Hac Mehmed isimli müteveffanın veraseti eşi Aişe binti Hasan ile sülb-i sagir oğlu Hüseyin isimli kimselere intikal etmiştir.

30/2 Mezbure Aişe dahi vefat edip veraseti Zevci Süleyman bin Mehmed ve sadriye sagir oğlu Hüseyin isimli kimselere intikal etmiştir.

Sayfa No/ Belge No: 31

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Paylaşımı

Belgenin Türü:31 /1 Tereke – 31/2 Hücet

Belgenin Tarihi: 27.R.1241

Özet

31/1 Sarı Şeyh mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Kalay Recep isimli müteveffanın terekisinin zevcesi Saniye binti El-Hac Mehmed ve gaibi Anıl-beled Mehmed ve sagire kızı Raziye'ye intikaline dair. Bir süre sonra mezbure Saniye dahi vefat etmiş kendisine isabet eden hissesi oğlu Mehmed sadriye kızı Raziye ve Şerife isimli kimselere intikal etmiştir.

31/2 Akdeğirmen mahallesi sakinlerinden Es-Seyyid Osman bin Ebubekir isimli kimse bir mikdar arsa, bir mikdar bağ, bahçe ve külünkargını müştamil mülk menziline mesfur Berber Bogos zimmiye yedi yüz altmış guruşa satmıştır.

Sayfa No/ Belge No:32

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Kaydı

Belgenin Türü: Kassam Defteri

Belgenin Tarihi: 9.B.1241

Özet

32/1 Medine-i Sivas ta Çavuşbaşı mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Etmekçi Mercan Ömer bin Ali nam müteveffanın veraseti zevcesi Emine binti Mehmed nam hatun ile sülbi sagir oğlu Ahmed ve sülbiye sagire kızı Ayşe'ye intikal etmesine dair kassam defteri ve bu deftere sonradan zuhur eden eşyalar.

32/2 Medine-i Sivas ta Sarı Şeyh mahallesi sakinlerinden olup Konya valisinin deli başılığı hizmetinde iken vefat eden Serdengeçtiden Sivaslı Mehmed Ağa bin Mustafa isimli müteveffanın veraseti zevcesi Hadice binti Mustafa isimli hatun ile amcası Mehmed Ağa bin Ahmed isimli kimselere intikal ettiğine dair kassam defteri.

Sayfa No/ Belge No: 33

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Kassam defterinin devamı ve yekunu

Belgenin Türü: 33 /1 İlam – 33 / 2 Kassam defteri

Belgenin Tarihi: 9 Ra 1241

Özet

33/1 İnallu Ballu kazasından Deli Abdullah ve Kara Memiş isimli kimselerin kaza işlerine karışmamalarına dair naip efendinin yazdığı ilama dair.

33/2 Medine –i Sivas ta Akdeğirmen mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Kürtoğlu El-Hac Hüseyin adlı müteveffanın verasetinin öz küçük oğulları Hacı İbrahim ve Şeyh Osman ile Galib-i Anil beled Ali İbnü müteveffayı merkum Hacı Hüseyin isimli kimselere intikaline dair.

Sayfa No/ Belge No:34

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Kaydı

Belgenin Türü: 34 / 1 Kassam – 34 /2 Tereke

Belgenin Tarihi: Fi 23.Ş.1241

Özet

34/1 Kablel –kassam Hacı İbrahim dahi vefat edip terekesi zevcesi Naile binti Seyyid Derviş Hasan Sülb-i Sagir oğlu Hüseyin ve Sagire kızı Vezuha isimli kimselere intikaline_dair.

34/2 Medine-i Sivas ta Hamam Ardı mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Pamukçu Makdisi Kivork Veled-i Milkon isimli halikin verasetinin zevcesi Marmıye binti Agop isimli zımmiye ile sadr-ı kebir oğlu Karabet isimli zımmilere intikaline dair.

34/3 Mesfur Karabet dahi halik olup veraseti zevcesi Hatunmar binti Mosis nam zimmiye ile emmisi oğulları Ahran ve İstefan'ın çocuğu Morsis isimli kimselere intikaline dair.

Sayfa No/ Belge No: 35

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Mülk Satışı

Belgenin Türü: Hüccet

Belgenin Tarihi: Şaban-ül Muazzam 1241

Özet

35/1 Medine-i Sivas ta Akdeğirmen mahallesi mütemekkinlerinden Bogos Veled-i Agop zimmi bir mikdar asra-i haliye ve bir mikdar eşcar-ı müşmire ile gayrı müşmireli bir mikdar bahçe ve külünk argını müştemil mülk müşterasını mesfur Bigos zimmiye yüz yetmiş guruşa satmasına dair.

35/2 Akdeğirmen mahallesi mütemekkinlerinden Ohan Veled-i Mosis nam zimmi mahalle-i merkumede vaki bir bab sekülü kış evi ve bir mikdar havluyu müştemil mülk menzilini mesfur Avenis zimmiye altı yüz guruşa satmasına dair.

35/3 Uryan zimmi mahallesi mütemekkinlerinden Bogos Veled-i Kalik isimli zimmi mahalle-i merkumede vaki han'dan oğlu bağçesine ve Mehmed Emin ile Kalaycı Mihail mülkleri ile mahdud bir bab kış evi ve bir göz kefgir anbar ile bir mikdar havluyu derzi Kapril zimmiye dört yüz elli guruşa satmasına dair.

Sayfa No/ Belge No:36

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras kaydı

Belgenin Türü: 36 / 1 Tereke – 36 /2 Hüccet

Belgenin Tarihi: 27.Ş.1241

Özet

36/1 Medine-i Sivas ta Ağca Bölge mahallesi sakinlerinden iken bundan akdem vefat eden Kezban binti İsa isimli müteveffiyenin verasetinin zevci Es-Seyyid Abdullah bin Yeğen Osman Yüzbaşı ve validesi Sultan binti Hasan ve sadr-ı sagir oğlu İbrahim isimli kimselere intikaline dair.

36/2 Akdeğirmen Mahallesi mütemekkinlerinden Agabab veled-i İstefan nam zımmi bir bab kış evi ve bir mikdar havlu ile derun-u havluda külünç argını müştemil mülk menziline mesfuran Manas ve karındaşı Simon zımmiye iki yüz seksen guruşa sattığına dair.

Sayfa No/ Belge No:37

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Asker ve Zahire Bedeli

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: 15 N. 1241

Özet

37/1 Meslenik'in fethinden sonra Salina ve Atina'daki eşkıya olan mahallerin üzerine asker gönderilmesi ve rum galesinin bu sene içinde ber taraf olması için Anadolu ve Rum İli'nde münasip olan mahallerden daha önceki gibi bu senede biraz asker, ağnam ve zahire bedeli tertib olunması lazım olmuş isede birkaç seneden beri Anadolu ve Rum İli kazalarının ahalsinin dahi iş bu tertibat-ı zaruriye sebebiyle hallerine za'f tari olduğuna binaen bu defa ki tertib-i cedidin huniyyetinden başka ahali-i fukara hizmet-i mübaşiriyye barından dahi vareste ve hem asıl bedelatın sürat-ı tahsiline medar olmak için Der saadetten mübaşir tayin kılınmıştır. Bedelat-ı mürettebenin bir an önce yerli yerinden tahsil edilmesine Sivas sancağında vaki Zile ve sair kazalardan sekiz yüz altmış yedi nefer süvari asker tertibi ile ikişer yüz ellişer guruştan icab eden ikiyüz on altı bin yedi yüz elli guruş bedelin tahsili ile darbhane- i amireye teslim edilmesine dair.

Sayfa No/ Belge No:38

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Asker Bedeli

Belgenin Türü: Buyruldu

Belgenin Tarihi: 17.N.1241

Özet

38/1 Rum ili valisi Reşid Mehmed Paşa Mısır donanması ser askeri devletli El-Hac İbrahim Paşa ve Kaptan-ı derya devletli Hüsrev Mehmed Paşa hazretleri Ser Askeri müşarun ileyh ile birleşerek lazım olan yerlerin muhafazası için istihdam edilecek askerin iktiza eden ulefa ve zehair-i mukteziyeleri için Sivas sancağında vaki Zile ve sair kazalardan sekiz yüz altmış yedi nefer süvari asker tertibiyle beher-i ikişer yüz ellişer guruşdan icap eden iki yüz on altı bin yedi yüz elli guruş bedellerinin liva-i merkum kazalarından tahsiline dair.

Sayfa No/ Belge No:39

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Anadoludaki düzenin sağlanması

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: 19.N.1241

Özet

39/1 Sivas valisi Seyyid Mehmed Paşaya gönderilen ve başıboş taifesinden bazıları takım takım Anadolu ve Rumili kazalarında serseri geşt-ü gûzar ve fukara-i raiyyet ve aceze-i memlekete fesat ve itisafe cesaret edenlerin beher hal menleriyle asayişin sağlanması hususuna özen ve dikkat kılınmasına bu esnada Taife-i menkumeden Kem almaz, Kılıçcıoğlu, İbiş ve Gönülsüz Boynu Açık nam beş nefer eşhas başlarında olan bir takım eşkıya ile Karaman, Ankara, Kangırı, Kayseriyye ve Bozok, Niğde, Yenişehir, Kırşehir, Sivas ve Çorum Havalilerinde ser seri geştü gûzar kura ve kasabatda gasp, adam öldürme ve henk-i ırzû namus misüllü çeşitli fesat ve melaniyete isticar etmekte oldukları delilbaşlarının emrindeki nefaratu dağıtıp

memleketlerine gidüp çift ve çubukla uğraşıp kendi hallerinde kalmaları hususundaki ferman.

Sayfa No/ Belge No:40

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: Şevval-i Mükerrerem

Özet

40/1 Eyalet-i Sivas valisi vezir-i asaf nazir devletli Es-Seyyid Mehmed Paşa Hazretleri'nin divan katibi hacedan-ı divan-ı hümayundan olup bundan akdem vefat eden Mehmed Sa'id Efendinin terekesi vezir'i müşarün ileyhın tarafı devletlerinden nasb olunan mühürdarı Hüseyin Beğ ve Kethüda katibi Ali Efendi marifetleri ve marifet'i şerle yegan olunup duyunatı müstebesı badel ifraz baki efraz-ı muhalefat defteridir.

Sayfa No/ Belge No:41

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Tereke Kaydı

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: 17.N.1241

Özet

41/1 Divan kâtibi Mehmed Sa'id efendinin tereke kaydının devamı defterde yer alan eşyalarının değerinin toplamı yine divan kâtibinin ödediği vergi miktarı kişisel ihtiyaçlarını karşılayan hizmetlilere ödediği miktarın toplamına dair.

41/2 Medine-i Sivas da Kabalı mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Ali bin Abdurrahman isimli müteveffanın veraseti zevcesi Mevlüde binti Şadi Hamid ile erkek kardeşleri Mehmed ve Abdullah isimli kimselere intikal etmesine dair.

Sayfa No/ Belge No:42

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Menzil Bedeli

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: 11.L.1241

Özet

42/1 Sivas sancağında kâin menzillerin masrafı üç yüz yigirmi üç bin guruşa baliğ olmuş ve mukaddema bil-cümle menzillerin kiraya tahvillerinde “kat” olunmuş olan saat başına yirmişer para ücret ile idare-i memleket olamadığından onar para daha zam ile otuz paraya iblağ olunması tevarüd eden tahrirat ve ilamatda inha ve istida olunmuş olduğuna binaen her taraftan yirmişer para ücret ile besleyecekleri hayvanat ve gerek sair masarıfları idare olunmayacağı anlaşılmış olduğuna binaen her taraftan yirmişer para ücret her tarafta kira usulü icra olunarak gidip gelecek hademe ve memuruni saireye verilecek hayvanatın mikdarına mahal-i memurelerinin mesafesine göre menzil masarıflarının mikdarına dair.

Sayfa No/ Belge No:43

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Menzilhanelerde Çalışanlara Dair

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: 11.L.1241

Özet

43/1 Menzilhanelerde çalışan ulaklara lağır ve amel mande hayvan verilmemesi umur-u mühime-i müstacele ile gidenler kesinlikle bargire intizaren alıkonulmayıp derhal bargirleri çekilip bindirilmesi ve bir menzil haneden diğerine kadar kaç saat ise hesaplanarak ücretleri otuz paradan verilmesi ulaklar yem ve yiyecek aldıkları suretde fazla baha almayıp ulaklardan bazıları gerek diyanetsizliğinden gerek menzilhaneye süvar olduğu tüvana hayvanatı kasten telef eder ise ol mahallin vali, hakim ve zabitanı bu işe cesaret eden tatar vesair her kim ise telef eylediği hayvanın bahası tazmin ettirmek için der saadete bildirilmesi hayvanatı telefden her kim olursa olsun bargire altmış vukiyyeden fazla yük yükletilmemesi devlet-i aliye ulakları hiçbir kimseden otuz paradan ziyade kira ve bahşış talep edilmemesi hususuna dair.

Sayfa No/ Belge No:44

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Paylaşımı

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: 15.B.1241

Özet

44/1 Medine-i Sivas ta Şah Hüseyin Mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Kör Tatar Hasan isimli müteveffanın veraseti zevcesi Hadice binti Kara Bekir ve anası Ümmihani binti Kasım ile sülbi sagir oğulları Mustafa ve Ahmed, sagire kızı Saniye isimli kimselere intikaline dair.

44/2 Abdulkerim Mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Kozucu Mustafa bin Mustafa isimli müteveffanın verasetinin zevcesi Nisa binti Hacı Ahmed isimli hatun ile validesi Aişe ve sülbiye sagire kızı Aişe isimli kimselere intikaline dair.

Sayfa No/ Belge No: 45

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Asker Bedeliyesi

Belgenin Türü: Vergi Tevzii Defteri

Belgenin Tarihi: 17.L.1241

Özet

45/1 Devletli Reşid Mehmed Paşa Hazretlerinin Maiyet-i devletlerinde istihdam edeceği askerin iktiza eden ulufe ve zehair-i mukteziyeleri için Sivas sancağında vaki zile ve sair kazalardan sekiz yüz altmış yedi nefer süvari asker tertibiyle beher neferi ikişer yüz ellişer guruşdan icab eden iki yüz on altı bin yedi yüz elli guruş bedelleri liva-i merkum kazalarından tahsiline dair.

Sayfa No/ Belge No:46

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Hasad Teslimi

Belgenin Türü: 46 /1 İlam – 46 /2 Tereke

Belgenin Tarihi: 11.L.1241

Özet

46/1 Bin ikiyüz kırk bir senesi Şuhur-u arabiyeden Şevval-i mükerrermin on beşinci günü ve Şuhur-u Rumiyyeden mayıs ayının dokuzuncu Pazar günü kahve-i kebirde Nıksar sakinlerinden Mustafa Bin Feyzullah yediyle hasad-ı cedid sünbülü vürud ve gūzar Nıksar mahkemesine getirip badet tescil tarafi devletlerine takdimle Sivas mahkemesine tescil olunmasına dair.

46/2 Medine-i Sivas ta Ganem mahallesi sakinlerinden iken bundan akdem vefat eden Eskici Mustafa bin İbrahim isimli müteveffanın veraseti zevcesi Fatıma binti Hüseyin ve validesi diğer Fatıma ve sūlb-i sagir oğulları Abdullah va Ali'ye intikaline dair.

Sayfa No/ Belge No:47

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Tayinata dair mektup

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: Şevval-il Muazzam

Özet

47/1 Taht-ı hükümet- şî'arınızda vaki Sivas ve Sivas ili ve Yıldızili ve Han-ı Cedid ve Behramşah ve tevabi nevahilerinde sakin ve mütemekkin on altı bölük yoldaşları üzerine zabıt ve kethüda yeri nasbı ta'yin olunmak ebna-ı sipahiyandan on beş bölükde yirmi yedi akçe ulufeye mutasarrıf kıdvetü'l-emasil-i vel akran Zaralı-zade Mehmed Said Beğ ocağın kadimi emekdarlarından olup bu defa kethüda yerilik ve kethüda olduğuna havi mektup gönderilmesine dair.

Sayfa No/ Belge No:48

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Ulakların görevlerine dikkat etmemesi

Belgenin Türü: 48 /1 Buyruldu – 48 /2 Tereke

Belgenin Tarihi: 11.R.1241

Özet

48/1 Kiracıbaşılar yedlerinde bulunan hayvanat tūvana olmayıp bil cümle hademe ve tataran ve ulak memur oldukları mahallere vaktinde varamayup tarafımızdan bunca ikdam ve tekid olunmuş ve beher bargirin ücreti saat başına otuzar paradan ruhsat verilmişken yine ne vechle yoluna konulmayarak mugayir-i rızay-ı ali olan ve memurin-i seniyyenin tehir olunması ve bir guna yüke selahiyeti olmayan bargirlerin verilmesi kiracıbaşılının rehavetinden midir? Yoksa dikkatsizlikten midir? Tahkik olunması hususunda buyruldu.

48/2 Medine-i Sivas ta İmaret mahallesi sakinlerinden iken bundan dolayı akdem vefat eden Şems binti Ömer isimli müteveffiyenin veraseti zevci Seyyid Hasan Ağa ve sadr-ı kebir oğlu Veliyüddin ile sadriye kebire kızları Münteha, Rabia ve sagire kızı Emineye intikal etmiştir.

48/3 Ece mahallesi mütemekkinlerinden olub Kazabad kazasında halik olan Anastas veled-i zımmi isimli halikin veraseti kız kardeşi Hovana, kız kardeşinin oğlu Köster veled-i Yordan namun kimselere intikaline dair.

Sayfa No/ Belge No:49

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Alacak- Verecek

Belgenin Türü: İ'lam

Belgenin Tarihi: 27.Za.1241

Özet

49/1 Zaralı Hekim Huludu Avasım idam edilmiştir. Sarı Şeyh Mahallesi sakinlerinden Hızarcı Ömer isimli kimse ve hekimin oğulları Melkon ve Uluc isimli zımmilerle mahalle-i merkumede ortak olan havluy-u mezkuru kendi zabtı tasarruf etmektedir. Babaları ölmeden önce dergah-ı ali kapıcı başısı Abdurrahman ağa ile tarih-i i'lamdan yedi sene önce havluy-u mezkure iki sehm olunup nısfıyyet üzere taksim olunmuş olmağla nısfının mutasarrıfı merkum Abdurahman Ağa 'ya satıp ol dahi katıldıktan sonra merkum Abdurrahman Ağa dahi Ömer Efendi'den havlunun nereden kendinin olduğunu sormuştur. Abdurrahman Efendi, babaları Kivork'a satmıştır. Şahitler eşliğinde hisselerinin haklarını sormalarına dair ilam.

Sayfa No/ Belge No: 50

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Rızasız Mal Paylaşımı

Belgenin Türü: 50 /1 Hücçet – 50/2 Ferman

Belgenin Tarihi: Zil-Kade

Özet

50/1 Hafik kazası kuralarından Kürt Karyesi mütemekkinlerinden Makdisi İstefan'ın çocukları Makdisi Serkiz ve Makdisi Kivork ile Kahaniye ve Agan isimli

kimseler babalarının rızası olmadan kendisinden habersiz İstefan'ın umur, hayvanat ve Eşya-i sairesini aralarında paylaştılar. İstefansa kendisine ait olanların tekrar teslim edilmesini istemektedir. Çocukları ise malların müşterek olduğunu belirtmektedir. Varılan kararda malların İstefan'a ait olduğu bir müşterekliğin söz konusu olmadığı belirtilmektedir. İstefan malların teslim aldıktan sonra kendi rızası ile oğulları Makdisi Serkiz ve Makdisi Kivork ile Mihail'e on iki öküz, on üç inek, altı koşu camuşu, iki camuş ineği, iki balak, bir kısrak, üç tay, dokuz dana, elli beş koyun, altmış yedi keçi, dört merkeb, iki sığa, tüm takımlarıyla altı araba, dokuz döşek, beş şilte, sekiz yasdık, sekiz yorgan, yirmi çuval ve kırk bir kıyye evan-ı nuhas ile karye-i mezkurede vaki dahiliye ve hariciye on beş göz dam ile hırdavat hanesini yedi yüz guruşa satmasına dair.

50/2 Sekizinci bölüğün mütevellisi olup Hüsrev Paşa'nın yakınındaki Bormak Kapu İmamı Sabık Es-Seyyid El Hac Mehmed isimli şahıs öteden beri eşkıya ile muâşeret ve daima hılaf-ı rıza hareketa cesaret eder fesata zahir olduğundan Sivas'a nefs-ü tağrib olunmasına dair ferman.

Sayfa No/ Belge No:51

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Meslenik ve Mora kıyılarında Düşmanın rahatsızlık vermesi

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: 15.Za.1241

Özet

51/1 Donanmayı Hümayunun Meslenik üzerinde ve Mora sularında bulunması hasebiyle bazı eşkıya tekneleri yakınlara gelip boğaz tarafında olan yerlere sarkıntılık yaparak çevre ahalisine ürküntülük vermiştir. Bundan böyle bahr-i sefid boğazının istikmal-i esbab-ı muhasarası önemli ve lazımlı olduğundan boğazda olan topçu ve sair neferat-ı mürettebesi mevcut ise de Bahr-ı Sefid muhafızı ve Biga sancağı mutasarrıfı El-Hac Mustafa Paşa maiyetinde biraz cengaver askerin dahi bulunması icab eylediğinden Sivas, Amasya ve Rumili eyaletlüsünden boğaza semt olan Paşa

sancağında vaki sağ kol, sol kol ve köstendil sancakları sipahilerinin boğaz-ı mezkureye memuriyetleri hususuna dair ferman.

Sayfa No/ Belge No:52

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Vergi Taksimi

Belgenin Türü: Vergi Tevzii Defteri

Belgenin Tarihi: 15.Z.1241

Özet

52/1 Bin iki yüz kırk bir senesi zilkadenin on beşinci gününde Sivas valisi devletli Seyyid Mehmed Paşa Hazretlerinin onayı ile Sivasa tevzi olunan salyaneden Hafik nahiyesine ayrılan miktara dair görevli başına düşen miktar ve Hafik nahiyesi kuraları üzerine düşen miktara dair.

Sayfa No/ Belge No: 53

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Vergi Taksimi

Belgenin Türü: Vergi Tevzii Defteri

Belgenin Tarihi: 15.Z.1241

Özet

53/1 Hafik nahiyesinin kuraları üzerine tevzii olunan miktarlar en fazla ödeyen kura ve en az ödeyen kura'nın verildiği belge.

Sayfa No/ Belge No:54

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Asker Hususu

Belgenin Türü: 54 /1 Ferman – 54/2 Hücet

Belgenin Tarihi:15.Za.1241

Özet

54/1 Paşaya bağlı süvari askeri memur oldukları mahallere varmakta betaet eder iseler Kasıma kadar ayak sürümeye cesaret eyledikleri Anadolu tarafında olan sancaklılar dahi her nereye tayin olunsalar vakti zamanıyla varmadıkları ve varanlar dahi bir işe yaramadıkları beyandan müstağni olmakdan naşi o maküle mugayir-i şurut hareket eden neferatın ref-i ekmek paralarıyla alay beylerinin haklarında lazım gelen ceza misilli mücazatın bu defalık affedilmesi ve bundan böyle umum-i tahtı zabitaya idhal olunmak ve yine tekasül ve kusurları vuku'unda o vakitte derhal tedibleri icrasına bakılmak üzere fima- bad kılıç itibar oluna divandan sadr-ı azam huzurunda isbat-ı vücud ile resmi eşkali arza mutabık ve şartlarına muvafık olduğu halde darbhane-i amirem şurutuna binaen olunarak mebni sabi kaydıyla olanların yada babası vefat edip büyük çocuk üzerine tevcih olunacakların isbat-ı vücud eylemeleri teklif olunmayıp alay beylerinin arzı mucébince yine humbarahane-i amireye nakl tevcihi buyrulması ve bu babda alay beylerinin herhangi bir hilesi meydana gelirse hemen cezasının verilmesine dair gönderilen ferman.

54/2 Tokad ile Tozanlı nahiyesi hesabı zimmetinde olan hüccet-i şeriyye sureti kaydına dair.

Sayfa No/ Belge No:55

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Tereke Kaydı

Belgenin Türü: Kassam Defteri

Belgenin Tarihi:13.Za.1241

Özet

55/1 Medine-i Sivas ta Keçi Bula mahallesi sakinlerinden iken bundan akdem vefat eden Safiye binti Abdullah isimli müteveffiyenin verasetinin zevci Şakanoz oğlu Mehmed bin Ali ile sadriye kebire kızları Mevlüde ve Şerife isimli kimselere intikal etmesine dair.

55/2 Zevci Mehmed dahi vefat edip veraseti zevcesi Nene binti Ömer isimli hatun ile sülbiye kebire Mevlüde ve Şerife ile erkek kardeşleri Ahmed, Ömer ve İbrahim, kız kardeşleri Fatıma isimli kimselere intikal etmiştir.

Sayfa No/ Belge No: 56

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi:13.Za.1241

Özet:

56/1 Mehmed Bin Ali'nin tereke kaydı. Tereke defteri içinde bulunan, seccadeden , kilime, yasdıktan ibrik'e, şamdandan evan-ı nuhasa ve bunların kıymetine yine şahıslara borç olarak verdiği miktara ve terekesinin teslim edildiği şahıslara düşen miktarın ne kadar olduğuna ve toplam mirasın ne kadar olduğuna dair.

Sayfa No/ Belge No: 57

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Tezkirelerin kendi kazalarından alınması

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi:23.Za.1241

Özet:

57/1 Memalik-i Mahrusetü'l mesalık-i şahane de kain öteden berüye berüden öteye tezkiresiz salıverilmemesi ve sahih maslahatı olanların dahi tezkirelerine bakılıp dikkat edilmesi ve bir kazanın adamına diğer kazadan tezkire verilmeyip herkesin kendi kazasından tezkire alması ve geldiği kazadan tezkiresi olmayanların geri iade olması hususunda Anadolu'da ve Rum ilinin üçer kollarına ve darı saltanat-ı seniyyem ve havalisi memurlarına bunun dışında Kars ve Sivas vesair mesafe mahallerden mürur edenlerin dahi yedlerinde kazaları tarafından tezkireleri olmayıp

yollarda memurlar sorduğu zaman kimi tezkirem yolda zayi oldu kimi kazaya uğradı diyerek hakikatı geçiştirip gerçeği saklamaktadırlar. Bu konuyla ilgili gerekenin yapılması hususundaki ferman.

Sayfa No/ Belge No:58

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Mülk Satışı

Belgenin Türü: Hüccet

Belgenin Tarihi: Zilkade-iş Şerife

Özet

58/1 Baldır Bazarı mahallesi sakinelerinden Emine binti Kara Osman isimli hatun Dellal Makdisi İstefan muvacehesinde ve mahalle-i merkumede vaki Ahnazık ve Derzi Osman bağçesi mülkleri ve bir bab kış evi, iki göz kış evinin kapusu, bab-ı terikini müştemil mülk menziline, müşteri-i mesfur İstefan isimli zımkiye yedi yüz guruşa satmasına dair.

58/2 Osman paşa mahallesi sakinlerinden Hazinedar-zade Seyyid Ömer Ağa ve kardeşi Seyyid İbrahim Ağa İbn Seyyid Mehmet Ağa ve anaları Esmе binti Mehmed nam hatun tarafından bey-i atiüz-zıkri takrir ve hüccete vekil olup merkuman Ömer ve Seyyid İbrahim isimli şahıslar şahadetleriyle damadı Hacı Ömer İbrahim isimli kimseler kayın validesi tarafından Seyyid Ömer Çavuş dahi Makdisi Avenis veledi Mihail Muvacehesinde takrir-i kelam edip mezbure Esmе ve oğulları Seyyid Ömer ve Seyyid isimli kimselerin mülki olup mahalle-i merkmede vaki müşteri-i mesfurun oğlu Manok mülkleri ve tarik-i amm ile mahdud bir bab kış evini müştemil mülk menzillerini mesfur makdisi Avenis zımkiye yüz seksen guruşa satmasına dair.

Sayfa No/ Belge No: 59

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Vergi Taksimine Dair

Belgenin Türü: Vergi Tevzii Defteri

Belgenin Tarihi:25.Za.1241

Özet

59/1 Bin iki yüz kırk bir senesi receb-i şerifinin başlangıcından zilkadenin sonuna kadar beş ayda hazret-i cihandari buyrulan asker bedeliyesinden devlet görevlilerine düşen miktara dair.

Sayfa No/ Belge No:60

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Vergi Taksimi

Belgenin Türü: Vergi Tevzii Defteri

Belgenin Tarihi:25.Za.1241

Özet

60/1 Sivas hissesine düşen masarıfattan esnaf taifesinin ödeyeceği miktar en fazla vergi ödeyen esnaf grubu ve toplam vergi miktarının yazıldığı belgeye dair.

Sayfa No/ Belge No:61

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Vergi Taksimi

Belgenin Türü: Vergi Tevzi Defteri

Belgenin Tarihi:25.Za.1241

Özet

61/1 Yine bin iki yüz kırk bir senesi receb-i şerifinin başlangıcından zilkadenin sonuna kadar olan beş aylık sürede Medine-i Sivas mahallatına isabet eden masarıfattan merkume mahallatına düşen miktara dair.

Sayfa No/ Belge No: 62

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Yeniçeri Sorunu

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: 1241

Özet

62/1 Yeniçeri ocağının tanzim olunmasına dair. Yeniçeriler gittikleri cihad ve gazada düşmana göğüs gererek gösterdikleri sebat, metanet ve ulul emre itaatleri nedeniyle bunca fetih meydana gelmiş isede zamanla içlerine uygunsuzluk ve fesat karışıp eski halleri kalmayıp itaatsizleşmişlerdir. Bunca kıla ve memleketin küffarda kalmasına sebep olmuşlardır. Bizlere dahi gayret-i islamiyeyi ele alıp dinimiz uğrunda düşmanlarımızın hakkından gelecek suretle çaresini bulmak farz derecesine varmıştır. Bizim bu halimizi gören düşmanlar fırsat adıyla etrafımızı sararak Allah korusun külliye izmihlalimize çalışmakta olduklarına binaen. Bunun dışında zilkade-i şerifin dokuzuncu perşembe gecesini tamamen ayaklanıp ağa kapısını Bab-ı aliye ve sair mahalleri basarak yağmalamışlardır ve Mushaf-ı şerifi bıçakla paralayarak dine ihanet etmişlerdir.

Sayfa No/ Belge No:63

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Yeniçeri Sorunu

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi:1241

Özet

63/1 Taallim yapmaları istenen yeniçeriler taallüm istemeyiz diyerek kendilerine verilen eslihayıda devlet-i aliyye-i muhammediye aleyhine kullanarak isyan ettiklerini bildirmişlerdir. Üzerlerine memurlar gönderilmiş derhal cemiyetleri tefrik ve selagen kışları ihrak olunarak hak subhanehu teala hazretleri kendilerini şeriat kılıncına uğratıp cezayı amellerini bulmuştur. Yeniçeri ocağının kökenindeki

yararlık ve itaat kaziyesi bir sureden beri tam tersine yaramazlık ve itaatsizlik göstermiştir. Yeniçerilik ismi ve yoldaşlık ünvanı bayağı eşkıyalığa meyletmiştir. Yeniçerilik isminin tamamen ortadan kaldırılıp yerine daha yararlı olacağı düşünülen asakir-i mansure-i muhammediye ordusunun kurulmasına dair ferman.

Sayfa No/ Belge No:64

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Yeniçerilerle ilgili

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: Fi gurre-i Z.1241

Özet

64/1 Amme-i İslamiye ve Ümmet-i muhammediye'ye ters söz söyleyen ve karşı duranların haklarında şeran lazım gelen cezanın verilmesine ve mevcut yeniçeri zabitanı ile nefararı ellerinde bulunan gazgan, çiraz ve sair bunlar gibi ocağa ait ve orta malı her ne var ise Sivas kalesi cebehanesine vaz ve teslim eyleyip miktarını mümza defterine yazdırılar. Buna dair ferman.

64/2 Ehl –i imana, peygamber sünnetine, kitabullahın ahkâmı celilesine inkiyad ve mütenaat ibaret iken mazallahu teala bir vakitden beri ekser nası bir gaflet ve cehalet halindeler ki farz ve vacib şöyle dursun dini Mübin olan beş vakit namazı bile terk ve türlü türlü günahı ve fusyihata bi pervası irtikap ve itiyakat ile perde-i namusu şeriatı harkü ihtilak etmekte hatta bazı kura ve kasabada camii ve mescidleri müserred ve muattal kalıp minarelerinde ezan-ı muhammediye okunmayıp namazı kılanlar dahi cemaati terkle din ve diyanet edelim demeyip ilmihal ve diyanetini öğretmekle rekabet etmedikleri gibi kendileri cahil kaldıkları gibi evladlarının cahil kalmalarını dahi düşünmeyerek çocuklarını mektebe göndermeyerek gönderenler dahi beş altı yaşına geldiğinde alıp sanata verdiklerinden çocuklar cahil kalır ve islam, şeriat ve din-i devlet ne demek bilmemektedir.

Sayfa No/ Belge No:65

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Din ve Diyanet Öğretilmesi

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: Şevval'il Mükerrerem

Özet

65/1 Kaza, kasaba ve kura ahailerinin diyanet ve İslamiyetlerine dikkatle içlerinden mesali-i diniyeden galip olanlar kendilerine farz olan ilm-i hallerini bilip öğrenmekliğe ve şair-i islamiyeden olan halat-ı müstahsene ile amel etmekliğe say ve behemal eylemeleri kendilerine dünya ve ahirette felah ve saadet mazallahu teala hilafını irtikab müstevcibi haseladan ve nedemat ve müstelzimi akab ve şirret olacağını tek tek ifade ve fiham ve aled devam her kim olursa olsun kitabullah hükmünce taraflarınızdan emr-i bil maruf ve nehyi anil münker farızası üzre tenbih ve nasihat dinlemeyen olur ise şeri şerife müracatla icraya mübaderet ederek herkes şeriatı islamiye ve dini akaidini bilip sünneti seniyyeye dikkat edilmesi ve İslam şeriatını layıkıyla öğretmedikçe mektepten alıp başka sanata vermemeleri genç ve ihtiyar birbirlerinden utanmayarak hemen haktan utanıp din hakkında bilmediklerini birbirlerinden öğrenmeleri hususunda gerekenin yapılmasına dair ferman.

Sayfa No/ Belge No:66

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Din ve Diyanetin Öğretilmesi

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: 1241

Özet

66/1 Ekser kura ve kasabatda camii ve mescidleri mesdud ve muattal kalıp minarelerinde ezan-ı Muhammedi okunmayıp namazı kılanlar dahi cemaati terk ederek azam-ı şairi diniyeden olan şeyleri kayırmamakda ve ulemadan bulunanlar cehaleden olanlara talim- i din ve diyanet edelim demeyip erbab-ı cehalet dahi ticaret

icrasına sebil-i müstakil olan ilmihal ve diyanet öğretmekle rağbet etmediklerinden kendileri cahil kaldıkları gibi evlatlarının cahil kalmasını dahi düşünmeyerek çocuklarını mektebe vermeyip verenler dahi beş altı yaşına vardığı gibi alıp sanata verdiklerinden çocuklar dahi küçükten cehaletle büyüyüp İslam, şeriat ve din-i devlet ne demek olduğunu bilmeyerek ehli islamin bu derece gaflet ve cehalet ve kitap ve sünnete muhalif olmaları nur-i iman ve mehabeti diniye günden güne zail olmaktadır. Gerekenin yapılması hususunda ferman.

Sayfa No/ Belge No:67

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: Zil Hicceş-Şerife

Özet

67/1 Medine-i Sivas ta Camii Kebir mahallesinde oturan bundan akdem vefat eden mestur İsmetli Adile Hanım binti devletlü Es-Seyyid Alaaddin paşa isimli hatunun terekesinin zevci hala İzmir muhafızı devletli Hasan Paşa hazretleriyle, pederi hala Sivas da ikamet memur devletli Es-Seyyid Alaaddin Paşa hazretleri, validesi ismetlü Zeliha hanım hazeratına taksimine dair.

67/2 Yine devletli Hasan Paşa hazretlerinin Osman ağaya teslim ve kabz eylediği eşyanın beyanı, Osman Ağaya teslim olunan eşyadan mehr için devletli Alaaddin paşa hazretlerine teslim olunan miktara dair.

Sayfa No/ Belge No:68

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: 1241

Özet

68/1 Eşya-yı müteveffiyeye –i mumiye-i ileyhadan devletli Alaaddin paşa hazretlerine ve Zeliha Hanım efendi hazretlerine teslim olunan eşyanın mikdarı ne tarz eşyaların bulunduğu ve yekûnunun bulunmasına dair.

68/2 Devletli Hasan Paşa hazretlerinin emanet deyi devletin Alaaddin Paşaya verdiği ve Alaaddin Paşa'nın kabz eylediği eşyanın türü, miktarı ve yekûnunun ne kadar olduğuna dair.

68/3 Ve müşarun ileyh devletlü Hasan Paşa Hazretlerinin mahdumu merkum İbrahim Beğ'in eşyası deyi yazılan ve devletlü Alaaddin Paşa Hazretlerinin kabz eylediği eşyaya dair.

Sayfa No/ Belge No:69

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi:11.M.1242

Özet

69/1 Medine-i Sivas da Bezzaz mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem halik olan Diyarbakırlı Moravik veled-i Bogos isimli halikin terekesinin zevcesi Manya binti Karabet isimli zimmiye ile sülbiye sagir oğlu Kivork isimli zimmiye intikaline dair.

69/2 Aslen Darende civarında Aşudi mütemekkinlerinden olup Tokad'da müfti hanında dellalbaşılık iken Sahak Veled'i Bogos isimli zimmi veba hastalığına yakalanarak vefat etmiştir. Sivas paşa hanında halik olan mersumun veraseti zevcesi olup vatanında mütemekkinine olan Marmiye binti Aporgos ve sülbiye sagire kızı Ahsepet isimli zimmiyeler ile babası mesfur Bogos'a inhisarını Darende Kasabasından tüccar Ohalin Veled-i Agop vesair kimseler ihbarlarıyla mesfurun mevcut mirasını erkek kardeşi zimmiye teslimine dair.

Sayfa No/ Belge No:70

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Tayin Belgesi

Belgenin Türü: Ferman / Hücjet

Belgenin Tarihi:5.R.1241

Özet

70/1 Dergâhı muallâm gedüklülerinden olup bundan önce Anapa muhafızlığı ile Sinop tarafına gönderilen Ahmet Paşa bu defa hasbel icab ref-i vezaretinle bir müddetcik Sivasda ikameti hususuna dair ferman.

70/2 Medine-i Sivas ta Küçük Bengiler mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem halik olan Aşyaboğlu Makdisi Ohan veled-i Kivork isimli halik sahip olduğu tüm eşyasını damadı Artin veled-i Bornak ve sülbiye kebire kızına bey eylediğine dair.

Sayfa No/ Belge No:71

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi:7.R.1241

Özet

71/1 Medine-i Sivas ta Kaltakçı Seyyid Mehmed ve kardeşleri Seyyid Hasan ve Seyyid Halil İbni İbrahim isimli kimseler erkek kardeşler olup Uryan Müslim mahallesi sakinlerinden iken vefat eden El –Hac Behram Paşa Hazretlerinin kapucu başısı Hasan Ağa bin El-merkum İbrahim isimli müteveffanın veraseti zevcesi Şemsi binti Halil, küçük oğlu Yusuf, kızı Raziye isimli kimselere intikal etmiştir. Babaları İbrahimden kendilerine düşen hisseyi istemektedirler. İki buçuk sene içinde hisselerinin kendilerine teslim edilmesine yönelik açılan davaya dair.

Sayfa No/ Belge No: 72

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Mülk Satışı

Belgenin Türü: Hüccet

Belgenin Tarihi: Zilhicce-iş Şerife

Özet

72/1 Aslen Sivas mütemekkinlerinden olup hala Yozgat'da mütemekkin İşbabaoğlu Avenis veledi Agop isimli zımmi iş bu makdisi Artin veled-i Barinbak isimli zımmi Köse Dere-i Zimmi mahallesi sakinlerinden iken vefat etmiştir. Verasetini damadı Artin zımmi, zevcesi Marmıye ve kızı İbis isimli nasraniyelere intikal etmiştir. Emvali emlak ve nukud ve zimamet ve eşya-ı saire-i damadı Artinden hissemi talep eylediğimde hisse-i irsiyyemin şer'an bana redd ve teslim olunması muradımdır diye dava olunduğunda Tereke-i halık-i mesfureye vazül yed olduğuna tüm mülklerin kıymetinin bin sekiz yüz yirmi yedi guruşa baliğ edip benimle kızı zevcem mesfure İbis nasreniyeye sattığını zimmetlerimizde bir akçe ve bir habbe vehidesi kalmamıştır. Bundan başka semeni olan adı geçen bin sekiz yüz yirmi yedi guruşun yedi yüz on buçuk guruşunu bana teslim edip yedi yüz on üç buçuk guruşunu zevcem İbis nasreniyeye teslim etmeğın kalan dört yüz guruşunu dahi vakf etmiştir. Vakfin tenfizine beni vasi eyledi. Benden sonra oğullarım Pabil, Zorok ve Agop isimli zımmiler ve onun çocukları vasi olan deyü vakfı şart eylediğinden başka iki bin elli yedi guruşun altı yüz guruşunu zevcesi Marmıyeye yine bin yedi yüz yedi guruşunu teslim ve furuht zevcesi mesfure nasbı tayin ve havale eylediğine dair.

Sayfa No/ Belge No: 73

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Dersaadet 'e Yapılan Şikâyet

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: Şaban'ül muazzam

Özet

73/1 Tokad voyvodalığı muzafatından Tozanlı nahiyesinde ayanlık iddiasında olan Timurci adlı şahıs Dersaadet'e şikâyet edilmiştir. Zalimlik yapan Timurci'nin Sivas'a celbi için mübaşir temin edilmiştir. Merkum Timur'un Sivas'a yaptığı zulüm ve ayanlığa dair iddiası konusunda yargılanması hususunda Tokad voyvodası efendiye gönderilen fermana dair.

Sayfa No/ Belge No: 74

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Mülk Satışı

Belgenin Türü: 74 /1 Hücet – 74 / 2 Tereke

Belgenin Tarihi: Zil-Hicce-iş Şerife / 21.Z.1241

Özet

74/1 Medine-i Sivas ta Hoca İmam mahallesi sakinlerinden Sunullah bin Hacı Mustafa isimli kimse adı geçen Karabet Veled-i Hocadır nam zimmi muvacehesinde mahalle-i merkumede kain etrafı erbası tarafeyni Sufure hatun ve tarafeyni tariki amm ile mahdud bir bab kış evi, nısf havluyu müstemil mülk menzılını müşterii mesfur Karabet zimmiye üç yüz yirmi guruşa sattığına dair.

74/2 Medine-i Sivas ta Küçük Minare mahallesi sakinlerinden olup haccı şerife giden ve dönüşünde Mısr-ı Kahire de vefat eden Züema erbabından Seyyid El-Hac Abdülfettah Ahmed Ağa İbn İsmail ağa isimli müteveffanın terekesinin zevceleri Rahime binti Mehmed ile Hadice binti İsmail ve El-Hac Gülbeyaz binti Abdullah isimli hatunlar ile büyük oğlu El-Hac Ömer Ağa ve küçük kız kardeşi El-Hac Zeynep isimli kimselere intikaline dair.

Sayfa No/ Belge No:75

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi:21.Z.1241

Özet

75/1 Seyyid El-Hac Abdülfettah Ahmed Ağa İbn İsmail Ağa'nın mirasçılarına intikal eden terekesinin içerisinde yer alan emval-ü eşyası günlük kullanım eşyalarından, giyim eşyalarından, ziynet eşyalarından, Enam-ı Şerife, mahmudiye nısfıyesinden kullanılmış eşyalara ve bununla birlikte eşyaların kıymeti harbiyesinin verildiği deftere dair.

Sayfa No/ Belge No:76

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: 76 /1 Tereke – 76 / 2 Kassam Defteri

Belgenin Tarihi: M.1242

Özet

76/1 Seyyid El-Hac Abdülfettah Ahmed Ağa'nın eşleri Fatıma, Hadice, Zeyneb ve vefat eden eşi Zeliha hatunlara düşen mehir miktarları ve kızı ile oğluna isabet eden hisse-i irsiyenin miktarlarına dair.

76/2 Medine-i Sivas ta Küçük Minare mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Zeliha binti Abdullah isimli müteveffiyenin veraseti zevci El-Hac Mehmed Said Ağa ile sadriye sagire kızı El-Hac Zeyneb'e intikaline dair. El-Hac Mehmed Said Ağa eşi Zeliha hatundan kendisine isabet eden Rum cinsinden olan sagire-i mezbure cariyesini kızı Zeyneb'e hibe etmiştir. Mehmed Said Ağa dahi fevt olup veresesinden oğlu mezbur Hacı Ömer Ağa müteveffa-yı merkumun zevceleri Fatıma binti muvacehelerinde ber minval-i muharrer ve avretler dahi külliye inkar etmeleriyle muharrer müddeası beyan havale olmuştur.

Sayfa No/ Belge No: 77

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi:9.M.1242

Özet

77/1 Hala Diyarbakır valisi devletlü Mehmed Paşa hazretlerinin kölelerinden olub Medine-i Sivas kazası kuralarından Pirkinik karyesinde araba ile gelir iken bundan akdem vefat eden Mehmed Ağa'nın indinde mevcut olan eşya ve eslihasını kapsayan tereke defterine dair iş bu eşya-i mezkûrlar huzur-ı şerde vezir-i müşarun ileyh hazretlerinin mikarecibaşı ağaya teslim olunduğuna dair.

77/2 Köse Dere zımmi mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem vefat eden Marmar binti Melkon isimli halikenin veraseti oğulları Mihail, Karabet ve Artin, Avenis ve Melkon ile sadriye kebire kızı Üskük isimli nasranilere intikal etmiştir.

Sayfa No/ Belge No:78

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Zahirelerin taşınmasına dair

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: 21.M.1242

Özet

78/1 Sivas sancağında vaki kazalardan işbu iki yüz kırk bir senesi mahsülünden olmak üzere otuz bin keyli islambuli hinta ile on bin keyl-i islambuli şair mübayaası tertib ve tahsili için merkezi sancak olan Sivas mahkemesinden tanzim olunan tevzi defteri mucebince herkesin hissesine isabet eden zehair ve mahsül üzerinden yerli yerinden sabıkı mucebince hintanın beher keyli ikişer ve şairi birer guruştan ki nakli tesliminde tarafına ita olunacak alel-hesab mebalığden ashabı zahire bile kusur eda

ve ita birle mübayaa ve tahsil ve iskele-i mezkureye nakl-ü tenzil ve zahire anbarlarına vaz ve zehaire mübaderet eylenmesine dair ferman.

Sayfa No/ Belge No:79

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Yeniçerilerle ilgili

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi:23.M.1242

Özet

79/1 Yeniçeri eşkıyasının din-i devlete ihanet ve kitab-ı sünnete muhalefetle icharlık etmiş olduklarına mebni ber muktezayı şeriat-ı mutahhara ittifak-ı umum ve icma-i ümmet ile yeniçerilik adının tamamen kaldırılarak fesat ve hıyanetde bağlantısı olanlar defaatle memurlar marifetleriyle tutulup haklarında lazım gelen muamele-i tedip icra kılınmıştır. Saltanat-ı seniyemde aralık aralık icrası mühim ve mutad yoklama usulüne bir süreden berü bakılmamak cihetiyle bunlar astane-i saadetimde kolaylıkla akçe kazanmaklığa alışmış olmaları sebebiyle mabeynlerinde ikamet edenleri misüllü ziraat ve hırasat etmeği istemeyerek arası çok geçmeksizin asılsız birer maslahat bahanesiyle memleketlerinden tezkere alarak üçer beşer yine der-saadetime gelmeye başlayacakları derken ve bundan böyle öncekinden daha fazla çiftçubuk kaçkını, başıboş eşhasın der saadetime salık verilmemesine dikkat edilmesi ve tezkire verilmemesine dair.

Sayfa No/ Belge No: 80

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Zahire bedelleri

Belgenin Türü: Vergi Tevzii Defteri

Belgenin Tarihi: 25.M.1242

Özet

80/1 Bin iki yüz kırk bir senesi mahsülünden olmak üzere Sivas sancağı kazalarından müretteb ve Samsun iskelesine taşınmasına irade-i seniyye taalluk eden otuz bin keyli islambuli hınta ve on bin keyli islambuli şairin rayici mutedile ile hıntanın beher kıyyesi ikişer ve şairin beher keyli islambulisi birer guruştan icab eden bahaları ashab-ı zehairin iskele-i merkume anbarlarına teslimlerinde mübayaacı tarafına ita olunmak üzere zahire bedelleri tadilü tesviyesine dair.

80/2 Yine iskele-i merkume anbarlarına teslimlerinde mübayaacı tarafına devlet-i aliyyeden ita olunacak alel hesap mebaliğden ita olunmak üzere zehair bedellerinin livai merkum kazalarına isabet eden miktara dair.

Sayfa No/ Belge No:81

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Vakfiye Kaydı

Belgenin Türü: 81 /1 Vakfiye – 81 /2 Tereke

Belgenin Tarihi: Muharrem'ül Haram

Özet

81/1 Medine-i Sivas ta vaki Akdeğirmen mahallesi sakinlerinden olup hayrat ve hasenet sahibi olan Mevlüde binti Ömer isimli hatun tarafından vekil olarak atanan Seyyid Hasan bin Hamza ve Seyyid Abdullah bin Tatar Hasan isimli kimseler şahadetleriyle vakf-ı atiül beyana mütevellî nasb olunan Seyyid Derviş Yakub bin Ahmed isimli kimse mahzarında Mevlüde Hatun'un mülkü olub mahalle-i merkumede kain ve Çalık Osman oğlu Osman Ağa ve Hızarcı Nikagos zimmi mülkleri ve bir bab kış evi, bir bab fevkani oda ve tahtı aralık ile eşçar-ı müşmire ve gayrı müşmireli bahçe ve derununda külü kargı müştemil mülk menzîlini vakfa vererek şöyle şart eyledi. Vakf eylediğim menzili mahdud-i mezkurde vakfıma mütevellî nasb eylediğim mezbur Seyyid Derviş Yakub sakin olub ve bağçe-i mezkuru dahi yediyle icar edip hasıl olan mahsulden senede iki kıyye mahaldeki camii şerife verile ve senede iki defa hatmi şerif okutulup bana ecdadıma ihda oluna vakfi mezkureme Seyyid Derviş Yakup mütevellî olup vefat ederse onun soyundan gelenler mütevellî olarak kalmasına dair.

81/2 Bab-1 Kayserriye mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Sultan binti Ali isimli müteveffiyenin verasetinin zevci Osman bin Mehmed ve amcazadesi Hüseyin isimli kimselere intikaline dair.

Sayfa No/ Belge No:82

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: 82 /1 Tereke – 82 /2 Ferman

Belgenin Tarihi: 25.M.1242

Özet

82/1 Medine-i Sivas ta Bab-1 Kayseriyye mahallesi sakinlerinden iken bundan akdem vefat eden Abdülkadir bin Hacı Mehmed isimli müteveffanın veraseti eşi Fatıma binti Mehmet isimli hatun ile erkek kardeşi Ali bin El-Merkum Hacı Mehmed isimli kimselere intikal etmiştir.

82/2 Dergah-1 muallam kapucu başlarından Kastamonu Sancağı mütesellimi Şakir dame- mecduhu Kastamonuda sabıka mezun-ı bil ifta olan müfti –zade Es-Seyyid Mehmed Said'in vazifesinden hariç maslahata müdahale ile hilafı rıza harekete ibtidarı nedeniyle Sivasa nefyi ve tagrib olunması hususundaki ferman.

Sayfa No/ Belge No:83

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Yeniçeri hususu için vürüd eden Emr-i Ali

Belgenin Türü: 83 /1 Ferman – 83 /2 Tereke

Belgenin Tarihi: 9.S.1242

Özet

83/1 İsyan eden yeniçerilerin haklarında gerekli cezanın verilmesi için üzerlerine memur gönderilmiş ele geçenleri ahz ve idam ve buldukları kışlaları

ihrak olunarak din ve devlet-i Muhammediyyeye ve Şeriat-ı mutahhara-i Ahmediyyeye ettikleri ihanet ve usatın icrayı laikesi bulmuşlar isede icab edenin yapılması. Anadolu ve Rum ili taraflarına firar etmiş oldukları zahir ve açık ederek buldukları mahalde idamları lazımeden idiğü yine eşkıya-yı merkume firarilerinden taht-ı hükümetinize vürud edenlerin fetvayı Şerife bile eman idam ve izaleleri lazımeden olduğı hususuna özen ve dikkat eylemeniz fermanımdır.

83/2 Ece Mahallesi sakinlerinden olup vefat eden Mahmud bin Mustafa isimli müteveffanın veraseti zevcesi Aişe binti Seyyid Mehmed ve sülbiye sagire kızı Şerife ve erkek kardeşleri Hüseyin ile Musa isimli kimselere intikal etmiştir.

Sayfa No/ Belge No:84

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Tezkire verilmesi hususu

Belgenin Türü: 84 /1 Ferman – 84 / 2 Tereke

Belgenin Tarihi: 9.S.1242

Özet

84/1 Dersaadette bir süredir yoklama usulüne bakılmadığından asitane-i aliyyenin derun ve birun etrafı civarı dolmuş durumda ekseri memurlar marifetiyle toplanıp yedlerine mürur tezkireleri verilerek vilayetlerine gönderilmiş ve bundan böyle gereken özen ve dikkat gösterilerek Der-saadete gelmek isteyenlerin maslahat-ı sahihası olduğu takdirce maslahatını açıklayan ilam ve bu tarafa gelip tekmili maslahat ettikten sonra yine memleketine dönmek üzere kefile rabt birle mürur tezkiresi verile ancak önceki gibi kendi karı, menfeati ve şuna buna hizmet daiyesinde ise ilam ve tezkire verilmemesi konusunda gereken özenin ve dikkatin gösterilmesine dair.

84/2 Köse Dere-i zımmi mahallesinden iken vefat eden Ali bin İbrahim isimli müteveffanın verasetinin zevcesi Hasna binti İbrahim ile kızkardeşi Aişe ve erkek karedeşi Mehmed bin İbrahim'e taksimine dair.

Sayfa No/ Belge No:85

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Askeri düzenin bozulması

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: 16.S.1242

Özet

85/1 Yeniçeri ve cebeci ocakları da dahil olmak üzere içlerine fesad karışmış artık devlete fayda sağlayamayacak duruma gelmişlerdir. Hal böyle iken ocakta kethüda, hülefa, çavuş ve nefer ismiyle bulunanlar seferde ve hazerde bir işe yaramayarak nüfus kalabalığından ibaret olup şu kadar neferimiz var bu kadar neferimiz var diyerek külliyetli terakkiler almayı kendilerine şamil kıldıklarından mevacib defterlerde esamelerin birazına teftiş birazına taşralı birazına sergili filan diye türlü isimler diye hazine-i amiremnden verilen birkaç bin kese ulufeden bu cihetle bunca zamandır. Beytü'l mal –i müsliminin bu yüzden dahi telef ve haşaratına bunlar sebep olmakta olduğundan din yolunda işe yaramayanların eşhas elinde israfına mesap olmayıp saltanat-ı seniyyenin devamında daima ila-yı kelimetullahıl-ulya ve ifa-yı fariza-i cihad ve gaza yolunda cihat emrine ve din-i devlete yarayacak müretteb ve muvazzaf askerinin lüzumuna dair.

Sayfa No/ Belge No:86

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: 19.S.1242

Özet

86/1 Aslen Arabgir ahalisinden olup bir müddet astane-i aliyyede ikamet eden Medine-i Sivas da Nalbantlar sükkanında Genç İbrahim İbni Mustafa Ağa kahvesinde ali-ül mizaç olarak vusul eden Ahmed bin Kamber isimli müteveffanın terekesi hala Es-Seyyid Mehmed Paşa hazretlerinin tarafından teyiz olunan Hacı

Çavuş gözetiminde varisleri sorulduktan sonra zevcesi Fatıma binti Ali, annesi Hanife binti Mustafa ile kız kardeşi Elif isimli kimselere haber verilerek miras taksimi yapılmasına dair. Varislere intikal eden toplam altmış üç guruş yirmi dokuz paraya dair.

Sayfa No/ Belge No:87

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Kömürlü camiinin emri kaydı

Belgenin Türü: 87 /1 Ferman – 87 /2 Buyruldu

Belgenin Tarihi: 23.S.1242

Özet

87/1 Medine-i Sivas ta Kabalı mahallesinde bulunan Kömürlüzade El-Hac Yusuf ve El-Hac Mehmed isimli kimselerin inşa ettirdikleri camii şerifin tamirat masararıyla mürtezekanın vazifelisi Kars ve Erzurum caniblerinden tüccar yedi ile furuht olunmak üzere vürud eden bac rüsumuna dair. Verginin malikane mutasarrıfları tarafından zabt oluna gelindiğine ve iki yüz kırk bir senesine mahsuben icab eden beş yüz beş guruş vazife vesair tarafından verilerek ahz olunan senedi mukataa-i mezkure mutasarrıfları tarafına gönderilmiştede adem-i kabullerine mebni kırk bir senesine mahsuben muayyen olan vazife vesaireleri verilmediğinden camii mezkurun harap olmasından ve tamir masrafı olan beş yüz yirmi beş guruş ile kırk bir senesi vezayifi olan yüz beş guruş ki toplam altı yüz bu kadar guruşun mezbure bedeline mahsub olunmak üzere tarafından itasına dair.

87/2 Kabalı mahallesinde bulunan Kömürlü-zade El-Hac Yusuf ve El-Hac Mehmed isimli kimselerin yaptırdıkları camii şerifin önceden beri Kars ve Erzurum caniblerinden tüccar yediyle furuht olunmak üzere vürud eden bacı kırtıl rüsumuna mevkuft isede bundan sonra senede yüz beş guruş vezaif ve rusumat-ı mezkurenin mültezimleri tarafına aid olan miktardan rüsumatı mezkure mültezimleri tarafından alınması hususunda Sivas'tan gönderilen buyrulduya dair.

Sayfa No/ Belge No:88

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Enfiye İmaline Dair.

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: 25.S.1242

Özet

88/1 Memalik- i mahruse enfiye mukataası mülhakatından Tokad kazasından başka Sivas eyaletinde vaki kazalar enfiyeciliği bin ikiyüz kırk bir senesi Ağustos başından Temmuzun sonuna gelinceye kadar bir sene-i kamilede zabt-ü rabt eylemek üzere hazine-i amirede muhafaza edilen baş muhasebe defterlerine nazar olundukta ağustos ibtidasından olan memalik-i mahruse enfiye mukataası mülhakatından Der Ali'ye, Mora ve Yanya'da vaki miri enfiye karhanelerini idareye memur emin olanların zikr olunan karhanelerde enfiye imal ve diledikleri mahallerde serbestiyet üzere satışı kendilere ve taraflarından tayin olunan adamlarına mahsus olup aheri enfiye ve imal ve furuht eylememek ve enfiye hususuna vüzeray-ı izam ve mir-i miran-ı kiram ve evkaf mütevellileri ve kura zabitleri, subaşılar, züema, erbab-ı tımar, sipah, humbaracı, cebeci, topçu, arabacı, mehteran takımı ve sair askeri ve ehl-i arz taraflarından ihdas olunan karhaneler her nerede bulunursa sedd-i bend ve bulunan enfiyeleri emini ve âdemleri marifetiyle zabt edilip aykırı hareket eden olursa der saadete bildirilmesi hususunda.

Sayfa No/ Belge No:89

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: 23.S.1242

Özet

89/1 Medine-i Sivas ta Kırcık Mahallesi mütemekkinlerinden iken vefat eden Ohan Veled-i Agop Morsuf isimli halikin verasetinin zevcesi Maryam binti

Hamporsum isimli nasraniye ile babası mesfur Agop ile sülb-i sagir oğulları Bogos, Arakil ve Kapril sadriye sagire kızı İron isimli kimselere intikaline dair.

89/2 Ece Mahallesi sakinlerinden iken bundan akdem vefat eden Hüseyin bin Hasan isimli mütevaffanın verasetinin zevcesi Asiye binti Ahmed isimli hatun ile sülb-i sagir oğlu Hasan ve validesi Hadice isimli kimselere intikaline dair.

Sayfa No/ Belge No:90

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Vergi Taksimi

Belgenin Türü: Vergi Tevzii Defteri

Belgenin Tarihi: 27.S.1242

Özet

90/1 Sivas valisi Es-Seyyid Mehmed Paşa hazretlerine gönderilen ve Hafik nahiyesi kuralarından beş yüz kile şair ve beher kilesi rayiç-i mutedile ile salyane-i atiyeden hisselerine isabet eden vergi tevziine dair.

Sayfa No/ Belge No:91

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Yeniçerilerin Başıbozukluğu

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: Fi gurre-i Ra 1242

Özet

91/1 Yeniçeri askerleri vardikleri gaza ve cihadda düşmana göğüs vererek gösterdikleri sebat –ü metanet ve ulül-emre takayyüd ve itaatleri sebebiyle yüzlerinden bunca fetih gerçekleşmişsede giderek içlerine uygunsuzluk ve türlü türlü fesat karışıp eski itaatleri kalmamış seferlerde sebepsiz firar etmeye başlamışlardır. Yeniçerilerin bu hali günden güne fenalaşıp dört tarafımızı kâfirler sarma derecesine

geldiğinden dinimiz uğruna düşmanlarımızın haklarından gelecek suretle çaresini bulmak farz derecesine varmış şimdiye kadar vaki olan seferlerde iki yüz iki sefer ayında kullanılmak üzere iki defa asker tertibine zaruri teşebbüs olunmuşken yeniçeriler hem kendileri işe yaramayıp hemde bu tertibe engel olmuşlardır.

91/2 Yeniçeri ocağının kadim usul ve kanunların hiçbirisine hanel gelmemek üzere beher ortadan yüz ellışer nefer ulufelü eşkinci neferat oluşturulmasına dair.

Sayfa No/ Belge No:92

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Yeniçeri Sorunu

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: Fi gurre-i Ra 1242

Özet

92/1 Yeniçeri ocağının kuruluşundan asıl maksat yararlılık ve itaat iken bir vakitten beri aksine yeniçerilik ismi ve yoldaşlık ünvanı bayağı eşkıyalığa varıp ehl-i ırzına galebe edip hatta bu defa tutulup milel-i nada siyaset olunanların içlerinde kefereden kolunda hem yetmiş beş nişanı ve hem gâvur haçı bulunarak içlerinde muhtelif cinse karışmış ve daima içlerinde bu makule kefereden ehli İslam kıyafetinde casuslar bulunduğu ve def ve tahriri kiraren kendülerine öteden berü ifade ve tenbih olunmuş iken evvel ve ahir zabitanları içlerinde kendilerine uymayan ehl-i ırzları bunların zabt-ü rabtlarından aciz kalmış itaatsizlikleri derecesini aşmıştır. Sultan Ahmed Camii şerifinde gerek ulema ve gerek vüzaradan oluşan heyetin kararıyla yeniçerilik adı tamamen kaldırılmış yerine Asakir-i Mansure-i Muhammediye kurulmuştur. Bundan sonra gerek kapucubaşları gerek diğer zabitanlar ocak misüllü hareketlerde bulunmayalar büyükler küçüklere küçükler büyüklere saygı göstere. Kim dersaadete karşı herhangi bir hareketde bulunursa gereken cezayı göreceğine dair ferman.

Sayfa No/ Belge No:93

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Firar eden yeniçeriler

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: 11.Ra.1242

Özet

93/1 Yeniçeri takımından bab-ı âliyi, ağa kapısını ve bazı mahalleri basarak yağmalayanlardan bazıları birer takrib Anadolu ve Rumeli taraflarına kaçmışlardır. Ellerinde altın, nukud ve mücevherat'ın olduğu bunların derhal ele geçirilmesi ve defteriyle dersaadete gönderilmesine dair. Kendülerinide idam ve izaleye mübaderet eylemeniz fermanım olmağın. Bu babda amel ve hareket edilmesine dair.

93/2 Yeniçeri askerinin istilaları ve emr-i cihada mahsus olan beytül mali müsliminin beyhude telef ve hasarına sebep olan metalib-i nabiçareleri sebebiyle şimdiye kadar ekser umurun merkezi layıkında görülmemesine badi oldukları bunların yüzünden olan telefâtı beytül mala cir-i noksan için zaruret hissetmesinden neşet edegeldiği bedidi ve bedidar iken bu defa yeniçeri eşkiyasının kahr-ü tedmiri fima- bad yeniçerilik adının yeryüzünden mahv-ü ilgası ile saltanat-ı seniyyenin mülevves vücutlarından tathiri hususu zilkade-i şerifenin dokuzuncu perşembe günü saray-ı hümayundan Sultan Ahmed camii şerifine ihraç olunan ve tekrar üçüncü cumartesi günü alay alay cemiyet-i uzma ile dua edilmesine dair.

Sayfa No/ Belge No:94

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Mülk Satışı

Belgenin Türü: 94 /1 Ferman – 94 /2 Hücet

Belgenin Tarihi: 11.Ra.1242

Özet

94/1 Yeniçeriler yüzünden telef olan ve der saadette, taşralarda müteayyin zevat vücuh ayan, voyvoda, mütesellim ve sair müsellemler her kim olursa olsun vefat edip zevcesi olanların ellerinde kalan emlak ve terekeleri alınmaya resmi kısmet adı altında bir akçe ve bir habbe alınmaması bunu dinlemeyenlerin şanlarına göre haklarında icra kılınacak mücazat-ı şedide bila emhal icra kılınacağı malumunuz olduğda ona göre amel ve hareket eylemesi hususunda ferman.

94/2 Anamur İskelesi mahallesi mütemekkinlerinden Çilingir Mıkır veled-i Kıvork isimli zımmi mahalle-i merkumede kain etraf-ı erbaası Oynaşoğlu Denis ve Tüfengçinin zevcesi Kezban mülkleri ve Çalılı Mestan ve tarık-i amm ile mahdud bir bab sagir kış evi, bir bab ahır, bir miktar havluyu müştemil mülk menziline beş yüz guruşa satmasına dair.

Sayfa No/ Belge No:95

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Ocaklık akçesinin tahsili

Belgenin Türü: 95 /1 Ferman – 95 /2 Hüccet

Belgenin Tarihi: 7.R.1242

Özet

95/1 Sivas kazasının avarız ve nüzulü malından Sivas menziline ocaklığı olan üç yüz altmış guruş yedi yüz otuz dokuz ve kırk ve kırk bir senelerine ait henüz tahsil edilmemiş olan Üsküdar ve Geğbüze ve İlbaşı menziller masarifatına dair olan bin otuz sekiz ocaklık akçesinin toplanmasına dair. Üç senelik ve lazım olan bin otuz sekiz ocaklık akçesinin yerlü yerinden tahsil edilmesi hususundaki ferman.

95/2 Medine-i Sivas ta Şah Hüseyin mahallesi mütemekkinlerinden Timurci Makdisi Panik veled-i Asadır isimli zımmi muvacehesinde mahalle-i merkumede kain etraf-ı erbaası Oturakçı Mustafa Beğ ve Kassab Mordros ve mülkleri ve tarık-i has ile mahdud bir bab kış evi ve bir bab fevkani oda tahtı sagir kış evi ve bir mikdar havluyu müştemil mülk menziline müşteri-i mesfur Zerman zımmiye iki bin iki yüz elli guruşa satmasına dair.

Sayfa No/ Belge No:96

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Vergi Taksimi

Belgenin Türü: 96 /1 Ferman – 96 /2 Vergi Tevzii Defteri

Belgenin Tarihi: 13.R.1242

Özet

96/1 İş bu bin iki yüz kırk iki senesine mahsuben tertib olunan ağnamdan Sivas sancağında vaki kazalardan koyun kaleminden ihraç ve emri şerifime irsal olunan iki bin beş yüz re's ağnamı ber mucabi şurut damızlık ve sağmal ağnamları olmayarak erkek ağnam'ın her biri yetmişer ve kısır marya altmışar, toklu ve keçi, çiçek kırkar ve keçi altmışar paradan icab eden bahaları toplanarak der saadetime ulaştırılmasına dair.

96/2 Bin iki yüz kırk iki senesine mahsuben Sivas sancağı kazalarından toplanan sabıka misüllü beher res ağnam'ın beşer guruşdan ba-emr-i ali bedelleri matlub-ı hazreti cihanderi buyrulan iki bin beş yüz guruş res ağnam bedellerinden liva-i merkur kazalarına isabet eden hisseye dair.

Sayfa No/ Belge No:97

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Şehzade doğumu

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: 19.R.1242

Özet

97/1 Bin iki yüz kırk bir senesi şevvalil mükerreminin on beşinci pazartesi günü Adile Sultanın atiyallahi ömri hamidi..... mehdi vücuda –şuhud olmaktan naci hilafeti şehinşah şehzadeganı civan-bahtın dünyaya gelmiştir. Üç gün top şenlikleriyle kutlanması ve her kazadan yigirmi beşer guruş hizmet mübaşiriye verilmesi hususundaki ferman.

Sayfa No/ Belge No:98

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Vergi taksimi

Belgenin Türü: Vergi Tevzii Defteri

Belgenin Tarihi: 11.R.1242

Özet

98/1 Bin iki yüz kırk iki senesine mahsuben Sivas sancağı kazalarından mürettep olan res ağnamın beşer guruşdan emr-i ali bedelleri buyrulan iki bin beş yüz res ağnam bedellerinden merkum kazalara isabet eden hisseye dair. En fazla vergi ödeyen kaza ve yine en az vergi ödeyen kaza arasındaki fark toplam vergi miktarı hakkında belgeden bilgi alınabileceğine dair.

Sayfa No/ Belge No:99

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Doğramacı İsmailin affına dair

Belgenin Türü: 99 /1 Ferman – 99 /2 Ferman

Belgenin Tarihi: 21.R.1242

Özet

99/1 Eyüp 'te Takiyyeci mahallesinde sakin doğramacı İsmail isimli şahıs zamanla bektaşılık yoluna saparak mazallahu teala küfri müedda bayağı istihlali muharremat suretinde şenaat ile meluf olduğundan Şeyhülislam ve müfti-ül enam olan Kadızade Mevlana Mehmet Tahir tarafından Sivas'a gönderilmiştir. Merkum tayin olunan Abdurrahman kavvasa teslim edildikten sonra Sivasta ikamet ettirilmesi ve yolundan dönene kadar orda kalmasına ve kendisinin bu şekilde affedilmeyeceğine dair ferman.

99/2 Sivas ta gayrimüslim tebaa tarafından imal edilen müskirat'ın (İçki) her kıyyesinden otuzar ve tasir olunan Arak'ın (Rakı) her kıyyesinden sekizer paradan gerekli olan verginin tayin olunan cizye emini El –Hac İbrahim Salih vasıtasıyla alınmasına dair ferman.

Sayfa No/ Belge No:100

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Vergi Tahsili

Belgenin Türü: 100 /1 Ferman – 100/2 Tereke

Belgenin Tarihi: 21.R.1242

Özet

100/1 Kazai mezburden alınan hamrın her kıyyesinden dörder ve arakın her kıyyesinden sekizer paradan zecriyesi reyanın kendi ihtiyaçları için mikdarı cüzileri ifrazından sonra mübaşir-i merkum marifetiyle yerli yerinden ve tamamen tahsil edilip darphane-i amire cizyesine gönderilmesine dair.

100/2 Medine-i Sivas ta Akdeğirmen mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Mevlüde binti Ömer isimli müteveffiyenin verasetinin kız kardeşi Hadice binti merkum Ömer ve erkek kardeşi Hüseyin bin merkum Ömer isimli kimselere intikal etmesine dair.

Sayfa No/ Belge No:101

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Dam inşaatına dair

Belgenin Türü: 101 /1 İlam – 101 / 3 Kassam defteri

Belgenin Tarihi: Fi 25.R.1242

Özet

101/1 Yıldızili naibi efendiye gönderilen ve söz konusu olan karyede reayaların ayinlerini yapabilmesi için lazım olan ahşaptan bir göz dam inşaatı için müdahale edilmemesine dair ilam.

101/2 Sivas sancağında Yıldızili kazasında kain karacalar karyesi sakinlerinden ve ehli zimmet reaya taifesinden zımmiler ev istirahat ederler ki mütemekkin olduğumuz karyenin etraf ve havalisinden başka karye olmayarak ahali perişan olup yüz seneden beri bir mikdar hane söz konusu karyede yapmışlarsada çocukların eğitimi ve kendilerinin ayinlerini yapabilmeleri için ruhsat verilmesi matlubumuzdur dediklerinde müdahale olunmaması hususundaki ilam.

101/3 Aslen Medine-i Kangırından olup hala Sivas valisi olan dergah-ı ali gediklilerinden atufetli Seyyid Mehmed Emin Ağa konağında sakin iken bundan akdem vefat eden Kavvas Veliyüddün isimli müteveffanın terekesinin devletlü Es-Seyyid Mehmed Paşa Efendimiz'in hazinesine teslimine dair.

Sayfa No/ Belge No:102

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Mülk Satışı

Belgenin Türü: Hüccet

Belgenin Tarihi: Rebiül-Ahir

Özet

102/1 Medine-i Kayseriyye mahallatından Hürrem Çavuş mahallesi sakinlerinden Hacı Nasuh oğlu Mehmed Efendi Bin Mehmed müştereki Osman Beğefendi İbn El- Hac Ömer Beğ mahzarında Medine-i mezbure sükkanından dergah-ı ali kapucu başlarından olup bundan akdemce vefat eden El- Hac Mehmed Ağa Bin Ahmed Ağa'nın veraseti zevcesi Şerife Hanım Binti Osman Beğ ile İsmi zikredilen şahsa intikal etmiştir. Medine-i merkumede Tacı Kızı Mahallesinde bir tarafi zevcesi Şerife Hanım'ın mutasarrıfe olduğu harem dairesiyle, mahdud ve mümtaz olan tahtani bir bab havlu, bir bab otluk, bir bab ahur, bir bab samanlık, bir bab kenef, bir bab köşk ve ittisalinde bir bab kahve odası, nerduban tahtında bir kıta

taş anbar, mai cari fevkani, bir bab divanhane ve iki taraftan iki aded sofa, bir bab yaz odası, derununda bir bab küçük oda, bir bab kenif, mabeyne muttasıl bir bab oda ve köşk üzerinden yazlık tabir olunan tahtü- s semani müstemil selamlık dairesinden dört sehm itibariyle rub sehm hissesini Osman beğe satmıştır. Yedi bin beşyüz guruşa semeni mukabalesinde ortağım olan mir-i muma ileyhe satışı kabul ederek semeni olan yedi bin beşyüz guruşu tarafan taraflarına teslim ettiklerine dair.

Sayfa No/ Belge No: 103

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Alacak verecek davası

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: Fi gurre-i Ca.1241

Özet

103/1 Tokad voyvodalığı merbubatından Tozonlu nahiyesinde ayanlık daiyesinde olan Cinci oğlu Timur Mustafa, Baltacıoğlu Ali ve İmamoğlu Ali isimli kimselerin nahiye-i mezbur ahali haklarında mevcut olan zulmü teaddileri ve dört yüz haneyi asıl külliye eşhas ile ahaliyi mezbureyi izac ve nasranide ibtidar eyledikleri mukaddema merkumlar buldukları mahallerden Sivasa gelmişlerdir. Ve haklarında mahkemece verilen kararlar sonucu Timur zimmetin de on beş bin iki yüz elli bir buçuk merkum Baltacıoğlu zimmetinde on beş bin iki yüz elli bir buçuk guruş hukuk-u fukara zuhara etmiş ve nahiye –i mezbure ahalisinden Seyyid Hüseyin ve zevcesi Kezban ve Medine ve Zeyneb binti isimli hatunlar ile Seyyid Abdullah ve Seyyid Osman isimli kimseler merkum Timurdan hakk iddia etmişlensedeyyineden aciz olduklarına binaen ber mucub-i fetvayı şerif merkum Timura tahlit icab eylemediğinden merkumlar muarazadan men-ü def olunmuş ancak Abdullah'ın dört yüz guruş alacağı sabit kılınmıştır. Mübaşir –i muma ileyh tarafından gelen kağıtta İmamoğlu oğlu Ali mezbur Baltacıoğlu Ali'nin kethüdası makabinde olarak mezburenin asıl harabına bais olan merkum İmamoğlu idüğü beyanıyla merkum

Baltacıoğlu Ali'nin zimmetini ikisinden tahsil olunmak icap edeceği irsal ve tezkar kılınmıştır. Abdullah'ın matlubu olan dört yüz guruş ile ahali-i merkumenin makbul olmayan masraftan on beş bin yedi yüz guruş Timurdan ve Baltacıoğlu merkum zimmetinde mtehakkik olan zıkr edilen yirmi  bin guruşun merkum Baltacıoğlu ile kethüdası mezbur İmamoğlu Ali'den tahsil edilmesine dair.

Sayfa No/ Belge No:104

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Dini farizaların terki

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: 5.Ca.1242

zet

104/1 Kitaba, sünneti seniyyeye ve hazreti peygamberiye kemal-i mtaabatla şeri şerifin her bir emr nehyine inkıyad ve mtavaatdan ibaret iken bir vakitten beri ekser nası gaflet ve cehalet edüp bazıları birtakım ilhadın mbtelası mazallahu teala hiç namaz kılmayıp bazı kılanlar dahi cemaate katılmayarak kendi başlarına vakitli vakitsiz kıldıkları malum olup hlbuki beş vakit namaz kelime-i şehadetten sonra dinin farzlarından olmakda ve resulü Kibriya sünnetlerinden olup İslamdanım diyenlere yakışmayarak dünya ve ahiretde kendilerine ceza ve hüsran olacağı aşıkardır. Bundan başka Cuma namazına gidenlerin çoğunluğu fakat farz olan iki rekt Cuma namazını kıldıktan sonra selam verdikleri gibi alel acele camii şerifden kamakda oldukları belirlenip gerek cemaate mdavemet ve zuhr ve Cuma namazlarından evvel dört rekat salat-ı fiili resulullah ile sabit olmuş olduğu misüllü ehli İslama göre bunu zr-i şeri terk etmek mazallahu teala şefaatten mahrumiyeti müstelzim bir keyfiyyet olmakdan naşi sizki veziri müşarun ileyhsiniz cumayı terkedenleri ve cemaatle namaz kılmayanların haklarında yapılması gerekenlerin yapılmasına dair gönderilmiş ferman.

Sayfa No/ Belge No:105

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: 105 /1 Tereke – 105 /2 Ferman

Belgenin Tarihi: 25.R.1242

Özet

105/1 Medine-i Sivas ta Hacı Mehmed mahallesi sakinlerinden iken bundan akdem vefat eden Ebubekir oğlu Hasan Beğ bin Osman Beğ isimli müteveffanın verasetinin zevcesi Saniye binti Hacı Mehmed isimli hatun ile sülbi kebir oğlu Mehmed ve sülbiye kebir kızı Medine isimli kimselere intikaline dair.

105/2 Yeniçeri ortalarından otuz altı bölüğün çorbacısı olup kendisine hassam silahşörlüğü ihsan kılınmış olan Abdullah der-saadetten memleketi Geredeğe gönderilmişse de o tarafda memleketin düzenini ihlal etmiştir. Merkumun çavuş mübaşeretiyle Sivasa tayini olunması fermanının olmağın imdi divan-ı hümayunum çavuşlarından İsmail Çavuş terfiken Sivas'a nefyü irsale müsaraat eylesin.

Sayfa No/ Belge No:106

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu:

Belgenin Türü: 106 /1 Ferman – 106 /2 İlam

Belgenin Tarihi: 13.Ca.1242

Özet

106/1 Sivas sancağında Tatar Geçili, Şükrullah Çelebi, züema Koçhisar karyesinde Hızırpaşa oğlu Ömer'in ilinden gelen İnallu Yörüklerine para karşılığında mülk vererek yerleştirmişlerdir. Irs-i şeri ile oğlu Süleyman çelebiye intikal etmiştir.

Süleyman çelebi de Menteşe sancağı beği Mehmed beğе satmıştır. Koçhisar karyesi ahalişi karyeleri toprağında ziraatle hasıl eyledikleri terekelerden beşte bir öşr ile sair hukuki rusumlarını karyeleri zabıtine ödemekte kusurları olmayıp zabıt tarafından hilaf-ı kanun muamelesi görmektedir. Gereğinin yapılması hususunda ferman.

106/2 Uryan zımmi mahallesi mütemekkinlerinden Saraydar oğlu Makdisi Karabet veled-i Agop isimli zımmi Hafik nahiyesi kuralarından Ağca Kenise isimli karye toprağında vaki tapu temessüküyle mutasarrıf olduğı sekiz dönüm tarlasını zabt ve her sene ziraat ve öşr resmini ödemiştir. Yine karye-i mezkure sakinlerinden Alaportlu Kubbe Hasan ve Benefşe oğlu ve Kerimoğlu isimli kimseler zıkr olunan tarlalara hilaf-ı kanun fuzuli müdahale ve taarruzdan hali olmayıp vaki olan müdahalenin menü def için mahallinde kanun üzere amel olunması babında açılan mahkeme ve görülen davalar sonucunda Hasan bu süreç içinde vefat etmiştir. Kızı Niyazda babası gıyabında olarak yedinde olan hüccet-i şer'ıye mucebince sahib-i arzdan yedine izn temessükü ahz eylediğini bildirmiştir. Ber muceb-i fetvayı şerife ve ikrara müdde-i mesfür Karabet zımminin müdde-i aleyha mezbure Niyaz hatunun üzerine olan salifüz zıkr malimetül hudud yedi kıta tarlayı mezkur davasından şeran menü def olunub mezbur Niyaz hatunun Kema fis sabık zabtü tasarrufuna tenbihi şeri olunduğuna dair.

Sayfa No/ Belge No:107

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: 7.Ca.1242

Özet

107/1 Aslen Darendeli olup Sivas ta Küçük hanında sakin iken vefat eden Mehmed bin Hacı İbrahim isimli müteveffanın verasetinin erkek kardeşi Mehmed isimli şahsa intikaline dair.

107/2 Tereke defterinde yer alan günlük kullanım eşyaları, Enam-ı Şerif, savaş aletleri, giyim eşyaları, yemek kablari, Marangozhane eşyaları, yiyecek maddeleri, ikinci el eşyalar alacak verecek mikdarları ve toplam mirasının ne kadar olduğuna dair bilgi verilmektedir.

Sayfa No/ Belge No: 108

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Mülk Satışı

Belgenin Türü: Hüccet

Belgenin Tarihi: Cemaziye'l Ahir 1242

Özet

108/1 Gök Medrese mahallesi sakinlerinden Hacı İsmail Efendi bin Hacı Osman Efendi isimli kimse Kılıçcı Makdisi Toros veled-i Kirkor isimli zımmi müvacehesinde Medine-i Sivas da Kurt mescidi mahallesinde kain etraf-ı erbaşısı Rıdvan kethüda yeri oğlu Mehmed Ağa ve Seyyid Mustafa Ağa, Küpelioğlu Mehmed Efendi ve Sebildar-zade Mehmed Emin Ağa mülkleri ve terki amm ile mahdud bir bab yaz damı, bir mikdar arsa –i haliyeyi , müstemil mülk menziline mesfur makdisi Toros nam zımmiye dört yüz elli guruşa satmasına dair.

108/2 Ece mahallesi sakinlerinden İbik Defterdaroğlu Bogos oğlu Asadır isimli zımmi işbu baisül –kitap Kuloğlu İbrahim bin Ali isimli kimse mahzarında mahalle-i merkumede kain etrafı erbası Şükri donamı mülki ve tarafeyni tarık-i amm ile mahdud bir mikdar arsa-i haliyeyi merkum İbrahim'e yigirmi guruşa satmasına dair.

108/3 Sivas eyaletine tabi Horahun Karyesi sakinlerinden Es-seyyid Ömer bin Ali meclis-i şerde Göğdünlü –zade Seyyid Ahmed Ağa bin El-hac Mustafa mahzarında mülkim olup nahiye-i mezkurede Sareket Karyesi arazisinde Ağnavid ve Çay kürt mevkinden devaran eden bir şak tahtından bir göz sarak değirmeni demekle maruf değirmenin on iki sehimde bir sehm hisse-i şayiamı tarafeynden icab ve

kabulü havi şurut-ı müfsideden merkum Seyyid Ahmed Ağaya dörtyüz guruşa satmasına dair.

Sayfa No/ Belge No:109

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Yeniçerilerin verdiği huzursuzluk

Belgenin Türü: 109 /1 Buyruldu - 109 /2 Kassam Defteri

Belgenin Tarihi: 7.Ca.1242

Özet

109/1 Yeniçeri taifesi irtikab eyledikleri melanet sebebiyle ocakları lağv edilerek fesada meyilli olanlar cezalandırılmıştır. Ocağı mezkur melsumatından olan Kesan bit –teharri der-dest olunarak memleketlerine gönderilmiş olanlar kendi memleketlerinde dahi ırzu edebleriyle olmayıp elinden ve dilinden geldiği derece söz –ü iftira ve kendine uygunca olanları hatice tahrik ile ikai fesada cüret edecekleri mütevatir haller olmağın bunların ırzu edebleriyle olup ziraat ve hirasetleriyle meşgul olmaları ve bir guna fesada fırsatıab olamamaları vesalini istihsal eylemeniz hususunda.

109/2 Medine-i Sivas da Ali Baba mahallesi sakinlerinden iken bundan akdem vefat eden Osman bin Ciran Osman isimli müteveffanın veraseti eşi Nene binti Hacı Mehmed isimli hatun ile sülbi sagir oğulları Mehmed ve Hüseyin isimli kimselere intikaline dair.

Sayfa No/ Belge No:110

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Davası

Belgenin Türü: 110 /1 İ'lam – 110 /2 Ferman

Belgenin Tarihi: 23.R.1242

Özet

110/1 Medine-i Sivas ta Kabalı Baba mahallesi sakinlerinden Saniye binti Mehmed isimli hatun işbu basetül ilam validesi Emine binti Hüseyin isimli hatun muvacehesinde tarihi ilamdan yirmi beş sene önce vefat eden babası müteveffa-yı mezbur Mehmed'in terekesinden olarak medine-i mezbur mahallatından Şeyh Çoban mahallesinde kain mülk menzili ve gerek şeyya-i sa'iresi tarihi mezburede ba marifet-i şer tahrir olunmuş isede defteri kassamda olan hisse-i irsiyesinin kendisine teslim edilmesini istemektedir. Mezbure Emine hatun müddeiye-i Saniye Hatun şer'an davaya kadir olamaz deyü cevap vermiştir. Emine hatunun müddeası beyana havale olundukta şahidini adilin ile mezbure Emine hatun ve mezbure Saniye hatunun müddeaları sonucunda Saniye Hatun'a kıymeti kırk kuruş olan bir pandal saat teslim edilmiş ve babası Mehmed'in mirasına dair açtığı dava son bulmuştur.

110/2 Dergâh -ı muallâm kapucu başlarından Canık muhassılı vekili Osman Beğ ve Sivas naibine gönderilen ferman ve Yeniçeri ortalarından kırkinci bölük çorbacısı olan kendisine Hassam silahşörlüğü de verilmiş olan Ömer memleketi Ünyeye gönderilmişsede orada rahat durmadığı için ve çavuş mübaşeretiyle Sivasa sürgün edilmiştir. Senki naibi muma ileyhsin kendisini orada yerleştirip hal ve hareketine dikkat eylemesi hususunda.

Sayfa No/ Belge No: 111

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Vergi Taksimi

Belgenin Türü: Vergi Tevzii Defteri

Belgenin Tarihi: 25.Ca. 1242

Özet

111/1 Bin iki yüz kırk bir senesi zilhicce-i şerif ayının yirmi beşinci gününden bin iki yüz kırk iki senesi cemaziyel-evvelî'nin beşinci gününe kadar beş ayda belde-

i merkumede vaki olan masarıfat ve kırk iki senesi imdad-ı hazariyesinin taksit-i evveli ve taife-i esnafın bazılarının eda edecekleri bekaya ve masarıfatı saireden isabet eden miktara dair. Esnaf ve mahallata isabet eden miktar toplamının ne kadar olduğuna dair.

Sayfa No/ Belge No:112

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Vergi Taksimi

Belgenin Türü: Vergi Tevzii Defteri

Belgenin Tarihi: 25.Ca.1242

Özet

112/1 Konak sahiblerine, mahkeme görevlilerine isabet eden miktar ve esnaf taifesinin hissesine isabet eden vergi miktarları ve toplamının ne kadar olduğuna dair. Bunun dışında bin iki yüz kırk bir senesi cemaziyel-evvelisi'nin yirmi beşinci gününe kadar geçen altı aylık sürede Sivas'a ifraz olunan miktarın verildiği tevzi ve taksim defterini içerir. Sivas'ın mahallelerinin ödemesi gereken miktarlarda verilmiştir.

Sayfa No/ Belge No:113

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Vergi Taksimi

Belgenin Türü: Vergi Tevzii Defteri

Belgenin Tarihi: 25.Ca.1242

Özet

113/1 İşbu bin iki yüz kırk bir senesi zil kade ayının yirmi beşinci gününden bin iki yüz kırk iki senesi cemaziyel evveli'nin yirmi beşinci gününe kadar geçen altı ayda vaki olan tevziatdan hala Sivas veziri olan devletli Seyyid Mehmed Paşa'nın onayı ile Medine-i Sivas'a tevzi olan salyaneden Hafik nahiyesine isabet eden ve umur-u hazeriyenin taksit-i sanisinden ve asakir-i mansure-i Muhammediye'nin masrafı ve diğer masrafların nahiye-i mezbur üzerine isabet eden miktarların olduğu tevzii defterine dair.

Sayfa No/ Belge No:114

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Vergi Taksimine dair

Belgenin Türü: Vergi Tevzii Defteri

Belgenin Tarihi: 25.Ca.1242

Özet

114/1 Hâkim Efendiye, Kethüdasına, Hüddamiye, Katib Efendilere, Ayan-ı Kaza, Muhzırlara, Çavuş Kethüdasına, Divan Çavuşlarına isabet eden miktar ve Sivas'ın seksen yedi karyesine isabet eden vergi miktarını içerir. Bunlardan en fazla Koçhisar Karyesi (3197 guruş) öderken en azını Budaklı Karyesi, Ebuğen Karyesi, Mihmadık Karyesi (104 guruş) ödemişlerdir. En son olarak toplam vergi miktarı verilmiştir.

Sayfa No/ Belge No:115

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: 27.Ca.1242

Özet

115/1 Medine-i Sivas ta Kılağuz mahallesi sakinlerinden iken haccı şerif de vefat eden El-Hac Ebubekr bin Ali isimli müteveffanın veraseti zevcesi Sultan binti Ahmed isimli hatun ile öz küçük kızları Fatıma ve Adile, Dudu ile kız kardeşi Salime binti el merkurum Ali isimli kimselere intikal etmiştir. Tereke defterinde yer alan eşyalar kıymet-i guruşlarıyla verilmiştir. Bunun dışında mirasçılarının hissesine isabet eden guruş ve para miktarları da verilmiştir.

Sayfa No/ Belge No:116

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: 25.Ca.1242

Özet

116/1 Medine-i Sivas ta İmaret mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Nafiye binti Ömer isimli müteveffanın veraseti zevci Seyyid İsmail Ağa bin Yakub Beğzade Seyyid Osman Efendi ile öz büyük oğlu Seyyid Musa ve öz büyük kızı Asiye binti Mehmed Emin isimli kızları ile Zahide ve Münteha el merkurum İsmail Ağa isimli kimselere intikal etmiştir.

116/2 Kablel-Kassam merkurum İsmail dahi terekesinden ez-yed olduğu halde vefat etmiş terekesi varislerine intikal etmiştir.

Sayfa No/ Belge No:117

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Sürgün Belgesi

Belgenin Türü: 117 /1 Ferman – 117 /2 Tereke

Belgenin Tarihi: 29.Ca.1242

Özet

117/1 Yeniçeri ortalarından yigirmi dört bölük çorbacısı olup kendisine hassam silahşörlüğü ihsan kılınmış olan İbrahim der-saadetten memleketi olan Kastamonuya gönderilmiş isede merkum o tarafta huzuru bozmuş olduğundan merkumun çavuş eşliğinde Sivas'a sürgün edilmesi ve orada yerleştirilmesine dair ferman.

117/2 Medine-i Sivas ta Camii Kebir mahallesi sakinlerinden Seyyid Mustafa ve Seyyid Nasrullah İbnu Mehmed isimli kardeşler babalarından intikal eden mal ve eşyayı ortak olarak bir arada tutarken merkum Seyyid Mustafa vefat edip veraseti anası Zeliha binti Ahmed ve kız kardeşi Salime binti Mustafa isimli hatunlar ile erkek kardeşi merkum Seyyid Nasrullah isimli kimseye intikal etmiştir. Merkum Seyyid Nasrullah dahi vefat edip veraseti anası mezbur Zeliha binti Ahmed ve kız kardeşi mezbure Salime isimli hatunlara intikal etmiştir.

Sayfa No/ Belge No:118

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: 29.Ca.1242

Özet

118/1 Seyyid Mustafa ve Seyyid Nasrullahtan mezbure Zeliha binti Ahmed ve kız kardeşleri mezbure Salime hatuna kalan mirasın muhteviyatını içeren tereke defteri ve mirasçılara düşen gurus ve paraların miktarlarının ne kadar olduğuna dair.

Sayfa No/ Belge No:119

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Davası

Belgenin Türü: 119 /1 Hücet – 119 /2 Vakfiye

Belgenin Tarihi: 1242

Özet

119/1 Medine-i Sivas ta Bab-ı Kayseriyye mahallesi mütemekkinlerinden Sahak veled-i Artin, Horasima binti Kivork isimli nasraniye muvacehesinde Timurciler Ardı mahallesinde vaki bir bab kış evi ve bir bab fırın damı ile bir miktar bahçe ve bir miktar mülk menziline Kivork'un mülkü olduğunu o vefat edince oğullarından babası mesfur ve Karabet'e intikal eylediğine ve babası Artin vefat edince veraseti anası Movik ile kendisine geçmiştir. Amcası Karabet de vefat etmiş veraseti kardeşi Horasima ile kendisine intikal etmiştir. Babası ve amcasından kendisine isabet eden hissesini talep eylemiştir. Edada mümana'at edip müstakil zabt eder su'al olunup menzil-i mahdud-i mezkurdan hissem bana redd ü teslim olunması muradımdır deyu açılan davanın cevabında kardeşleri olduğunu ikrar lakin kardeşim Artin ve Karabet'in hisselerini yigirmi beş sene mukaddem üç yüz guruş karşılığında satın aldığımı söylemiştir. Tarihi mezkurde Avenis Veledi Sohak dahi benden dava ve ben dahi kendüden mukaddem işтира eylediğim ecilden badal-fevt mesfur Avenis davasından men ve def olunmuştur.

119/2 Medine-i Sivas'ta Uryan Müslim mahallesi sakinlerinden Sultan hanım Binti El Merhum Murtaza Paşa tarafından Seyyid El Hac Mehmed Bin Kahveci Hasan ve Mataracı zade Seyyid Mehmed Ağa Bin Hasan şehadetleriyle Seyyid Hafız Abdullah Efendi Bin Abdullah vakfı atıl beyana mütevellî nasb olunan Süleyman beğ ve Murtaza beğ İbn Seyyid El- Hac Mehmed Beğ isimli kimseler mahzarında Sultan Hanım ile validesi Zeyneb Hanım binti merhum Osman Paşa vakfiye-i mamülün bihaları mantukunca alel iştiraküş- sevi vakfları olan mahalle-i merkumede kain etrafi erbası derunu vakfiyede mübeyyin dört bab fevkani oda tahtları iki bab kış odası ve bir miktar havluyu müştamil bir bab menzillerini yedi mütevellî ile icar

olunup hasıl olan galesinden derun-u vakfiyelerinde müteveli olacak şahıslar, vakfın şartları ve mütevelliliğin devamı hakkındaki şartlarına dair.

Sayfa No/ Belge No:120

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: 3.R.1242

Özet

120/1 Medine-i Sivas ta Çavuşbaşı isimli mahalle sakinlerinden iken bundan akdem vefat eden Süleyman Efendi bin Hasan isimli müteveffanın veraseti zevçleri Şems binti İbrahimbinti Osman isimli hatunlar ile öz küçük kızları Şerife , Mevlüde, Fatıma ve Kezban ile kız kardeşleri Kerime ,Fatıma ,Emetullah ve hamli mevkuf isimli kimselere intikal etmesine dair.

Sayfa No/ Belge No:121

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Mülk Satışı

Belgenin Türü: Hüccet

Belgenin Tarihi: 1242

Özet

121/1 Medine-i Sivas ta vaki Ece mahallesi sakinlerinden Seyyid Ebubekir ve Seyyid Salih ibn İbrahim meclis-i şerifde Seyyid Hafız Hasan ve Seyyid Abdullah İbn El merkum Seyyid İbrahim mahzarlarında yedimizde mülkümüz, mahalle-i merkumede var olan etrafı erbaası Hacı İbrahim oğlu İsmail ve Yağcı Yusuf, Seyyid

Ali mülkleri olan arsayı ve çayırımızı merkuman Seyyid Hafız Hasan ve Seyyid Abdullaha yüz guruşa sattığımızı dair.

Sayfa No/ Belge No:122

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: 122 /1 Tayin Belgesi – 122 /2 Tereke

Belgenin Tarihi: 5.C.1242

Özet

122/1 Sivas kazası kadısı Ebubekir Şefik efendi hazretleri tarafından gönderilen emirnamede El Hac Hafız Mehmed İbrahim Efendi tarafından Sivas'ın askeri tereke verilmesi gibi yapılması gereken işlerini devam ettirmesi konusundaki hususa dair.

122/2 Medine-i Sivas ta Zil Kar mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Göncü El-Hac Abdülaziz Alemdar bin Mehmed isimli müteveffanın veraseti zevceleri Cennet binti Hacı Mustafa ve Marziya binti Mehmed isimli hatunlar ile büyük kızı Hadice ve sagire kızları Aişe, Zeyneb ve öz küçük oğlu Mustafa isimli kimselere intikal etmiştir.

Sayfa No/ Belge No: 123

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Alacak davası

Belgenin Türü: 123 /1 İ'lam – 123 /2 Tereke

Belgenin Tarihi: 13.C.1242

Özet

123/1 Medine-i Tokad da Başmeydan mahallesi sakinlerinden iken veraset iddia eden Esseyyid Feyzullah Efendi İbn Seyyid Mehmed Emin Efendi meclis-i şerde Esseyyid Ali bin Ali mahzarında üzerine dava edip bundan sekiz ay önce hala Sivas valisi devletli Mehmed Paşa hazretlerinin divan efendiliği hizmetini yaparken vefat etmiştir. Mehmed Said bin El-Hac Osman Efendi'nin mezbur Ali'den on guruş alacak hakkı olub taleb ve dava eylediğinde mezbur Ali cevabında on guruş deyni olduğunu ikrar lakin mezbur Feyzullah Efendinin Mehmed Said Efendinin varisi olduğu konusunda bilgim yoktur diye inkar etmiştir. Ricali müsliminden Mevlevihane şeyhi Es-Seyyid Eş-Şeyh Hasan dede bin Osman efendi ve Derviş Abdullah bin Derviş Salih şahitlik etmiştir. Şahitlikleri sonucunda mezbur Aliye deyni olan guruşu teslim etmiştir.

123/2 Medine-i Sivas mahallatında Timurcular Ardı mahallesi mütemekkinlerinden iken vefat eden Kivork isimli nasraniyenin veraseti büyük oğulları Artin ve Karabet ile kızı Horasima'ya intikal etmiştir. Varis Artin dahi vefat edip veraseti zevcesi Monik ve sülb-i kebir oğlu Sahak isimli kimselere intikal etmiştir. Mesfur Karabette vefat etmiş veraseti kardeşi Mesfure Horasima ile kardeşinin oğlu Sahak zımmilere geçmiştir.

Sayfa No/ Belge No:124

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: 13.Ca.1242

Özet

124/1 Uryan Müslim mahallesinden olup vefat eden Niksar Ayanı Ahmed Ağanın veraseti Niksarda sakine zevcesi Emetullah Binti El- Hac Salih ağa isimli hatun ile mahalle-i merkumede sakin oğulları Seyyid Hasan ve Seyyid Murtaza ile Seyyid Süleyman isimli kimselere inhisarı zevcesi mezbure Emetullah hatun zevcim

müteveffayı merkurumun kaffe-i terekesinden duyun-u müsbetesi ifraz baki terekeden tereke-i müteveffayı merkurumeye vazül yed olan sagirunu mezburanların halaları El – Hac Mehmed Bin Hasan isimli kimseden kendisine düşen hissesini istemesine dair.

Sayfa No/ Belge No:125

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: 13.Ca.1242

Özet

125/1 Niksar Ayanı Ahmet ağanın mirasında yer alan alacakları, dükkân kiralaları, günlük kullanım eşyaları, giyim eşyaları, mutfak eşyaları, yine Niksarda vaki han icarı olan on beş bin guruş, vasi-i Hacı Mehmed zimmetinde olan gerek eşya zimamet ve gerek değirmen ve gerek mülk menziline toplamının kaydına dair. Bunun dışında hissedarlara düşen toplam miktarları, merkurum Ahmed ağanın mutasarrıf olduğu tımarın hasılatının ne kadar olduğuna dair.

Sayfa No/ Belge No:126

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Vakfın Kurulması

Belgenin Türü: Vakfiye

Belgenin Tarihi: Cemaziyel-Ahir

Özet

126/1 Medine-i Sivas ta vaki Uryan müslim mahallesi sakinlerinden hayır ve hasanet sahibi olan Fatıma binti Mustafa isimli hatun mahalle-i merkurumede kain

etraf-ı erbaasında dülger Behram ve Genç –zade, Tatar Hacı Eyüp hafidi mülkleri olan bir bab kış evi, bir miktar havlulardan müştamil menzıl ile bir sagir çit döşek, bir aded dimi döşek, beş aded çit yorgan, bir aded müstamel kutni yorgan, bir aded çit yüzlü yan minderi, altı aded çit yüzlü yasdık, bir aded müstamel halı, bir aded müstamel kilim, bir aded kilim, bir aded yan kilimi, bir aded müstamel yan kilimi, iki aded müstamel yan halısı bir aded müstamel seccade, otuz altı kıyye evan-ı nuhas ile bin üç yüz altmış gurusş nukud akçesini vakfin kurulması için vermiştir. Ve şunu şart kılmıştır. Adı geçen menzili isticar ve icar eyleyüp var olan gelikle menzili mahdudda var olan çeşmenin tamirinin yapılması yine mahallede var olan Ali Ağa Cami-i şerifine senede bir buçuk kıyye verilmesi, helva kavrulup fakir ve fukaraya dağıtılması, gelirden her ne kalır ise vakfin mütevellisi sahip çıkması ve vakıf için harcamasına dair. Vakfına kendi hayatta olduğu sürece kendisi müteveli olacak kendisinin vefatıyla birlikte Seyyid Ataaullah Efendi müteveli olacaktır. Merkum Seyyid Ataaullah Efendi de vefat ederse onun soyundan gelenler müteveli olacaklardır.

Sayfa No/ Belge No:127

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: 127 /1 Tereke – 127 /2 Kassam Defteri

Belgenin Tarihi: 19.C.1242

Özet

127/1 Hacı Hüssam mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Canikli Hüseyin isimli müteveffanın veraseti zevcesi Marziye binti Musa isimli kimse ile sülb-i sagir kızları Mevlüde ve Fatımaya intikal etmiştir.

127/2 Medine-i Sivas mahallatında Hacı Mahmud mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Saniye binti Hafız Mehmed isimli müteveffiyenin veraseti zevci

Veliyüddin bin Mehmed ve anası Rabia binti Ömer ile ana bir kardeşi sagir Recep ve sagire Kerime isimli kimselere intikal etmiştir.

127/3 Medine-i Sivas mahallatından Hoca Hüsam mahallesi sakinlerinden olup kardeşi Recep bin Osman kimse ile oturan bundan akdem vefat eden Osman bin Osman isimli müteveffanın veraseti zevcesi Mevlüde binti Kara Osman ve sülbi sagir oğulları Abdullah isimli kimselere intikal etmiştir.

Sayfa No/ Belge No:128

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: 19.C.1242

Özet

128/1 Medine-i Sivas ta vaki Tokmak Kapu isimli mahalle sakinlerinden iken vefat eden Tefsiri-zade Es-Seyyid İbrahim Efendi bin Es-Seyyid Muslihuddin Efendi isimli müteveffanın veraseti zevcesi Zahide binti Es-Seyyid Hüseyin efendi isimli hatun ile sülbiye kebire kızları Saniye ve Şerife ile kız kardeşleri Hadice isimli hatunlara intikal etmiştir.

128/2 Aslen Samsun'dan ve katırcı taifesinden Hüseyin isimli kimsenin veraseti oğulları İsmail ve Osman isimli kimselere ayrıldıktan sonra müteveffa-yı merkumun terekesi suki sultaniyede furuht olunan eşyaların esmanı defterine dair.

128/3 Üç yüz otuz guruş dahi çavuş yediyle huzuru şerde müteveffanın oğlu İsmail'e nakden teslim edilmiştir.

Sayfa No/ Belge No:129

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: 129 /1 Tereke – 129 /2 Hücet

Belgenin Tarihi: 21.C.1242

Özet

129/1 Medine-i Sivas ta vaki Bab-ı Kayseriye mahallesi sakinlerinden iken vefat eden erbab-ı tımardan Es-Seyyid El-Hac Yusuf ağa bin Mustafa isimli müteveffanın veraseti zevcesi Emine binti Mehmed Emin ve sülbiye kebire kızları Fatıma ve Aişe ve sülbiye sagire kızları Mevlüde, Ümmihani, Arife isimli ve sülb-i sagir oğlu Seyyid Yusuf isimli kimselere intikal etmiştir.

129/2 Medine-i Sivas mahallatından Sarı Şeyh mahallesi mütemekkinlerinden Timurcu Hacer veledi Avenis isimli nasraniye mahalle-i merkumede kain etrafında Boyacı Kivork Veled-i Avenis isimli zımmilerin mülkleri olan bir bab fevkani oda, bir aded ahır damı, bir mikdar havlu'dan oluşan hissesini kardeşi Mesfur Bogos zimmiye iki yüz guruşa sattığına dair.

129/3 Sarı Şeyh mahallesi mütemekkinlerinden Kivork veled-i Avenis isimli Nasrani mahalle-i merkumede vaki etrafında Şimamoğlu Bogos ve Boyacı Kırkor ve kardeşi Bogos isimli zimmi mülkleri olan bir bab kış evi ve seküsünü müştamil mülk menziline nıfsını kardeşi mesfur Hacer nasraniyeye yüz guruşa sattığına dair.

Sayfa No/ Belge No:130

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: 130 /1 Tereke – 130 /2 Hücet

Belgenin Tarihi: 1242

Özet

130/1 Medine-i Sivas mahallatından Veled Beğ mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Tavşan-zade Es-Seyyid Mehmed Ağa bin Hüseyin Ağa isimli mütevaffanın veraseti validesi Fatıma binti Mustafa isimli hatun ile li-üm erkek kardeşleri Mustafa, Osman ile Li-üm kız kardeşi Saniye isimli kimselere intikal etmiştir.

130/2 Medine-i Sivas mahallatından Köse Dere-i Zımmi mahallesi mütemekkinlerinden Kireççi oğlu Karabet veled-i Kapril isimli zımmi mahalle-i merkumede kain etrafında Kassap Papıl ve bayi-i mesfur mülklerinin olduğu nehri cari ile mahdud bir bab kış evi, bir miktar arsa ve ortak mülk menziline müşteriyun-ı mesfurun Mandıros ve İbn-i manevileri Ağya ve Simon isimli zımmilere beş yüz guruşa sattığına dair.

Sayfa No/ Belge No:131

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: Recebül-Ferd 1242

Özet

131/1 Medine-i Sivas ta emri ali hükmünce sürgün edilen ve ikamet üzere olub bu defa öldürülerek vefat eden Ebubekir, Abdullah, Ömer ve İbrahim isimli maktullerin yanlarında mevcut eşya ve hayvanları hala Sivas veziri Hayr-samir devletli Es-Seyyid Mehmed Paşa efendimiz hazretlerinin tarafından tayin edilen Derviş ağa kulları terekeleri tahrir ve sük-i sultaniyede bey olunup isbat edilerek ayrılan ve baki terekenin devlet-i adalet penahiye takdim edilen tereke defterine dair.

Sayfa No/ Belge No:132

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: Fi gurre-i B.1242

Özet

132/1 Öldürülen Abdullah'ın terekesinde bulunan eşyanın cinsi, günlük kullanım eşyaları, giyim eşyaları, mutfak eşyaları, hırdavat malzemeleri eşyaların kıymeti toplam ne kadar olduğu, yine öldürülen İbrahim'in terekesi, günlük kullanım eşyaları, giyim eşyası, miktarlarının ne kadar olduğuna dair.

132/2 Medine-i Sivas mahallatından Tokmak Kapu mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Çizmeci Şeyh Ömer Ağa bin Hüseyin isimli müteveffanın veraseti zevcesi Emine binti Himmet ve Sülb-i sagir oğlu Hüseyin isimli kimselere intikal etmiştir.

Sayfa No/ Belge No:133

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: İstanbuldaki işsiz güçsüz şahısların temizlenmesi

Belgenin Türü: 133 /1 Ferman – 133 /2 Tereke

Belgenin Tarihi: Fi gurre-i B.1242

Özet

133/1 Anadolu'da vaki kazaların kadı ve na'ibleri efendilere ; Saltanat-ı seniyyeye layıkıyla bakılmadığından herşey yoldan çıkmış ve İstanbul da birtakım aslı faslı belli olmayan şahıslarla dolmuş olduğundan öncelikle o meçhul şahıslar takım takım memleketlerine sürülerek İstanbul çevresi temizlenmişse de bundan böyle gerek merkezde (İstanbul) gerek çevresinde o türden işsiz güçsüz ve aslı faslı belirsiz şahıs

bulunmamak ve gerekirse esnafa dahi layıkıyla dikkat ve özen gösterilmek üzere İstanbul civarında bulunan ihtisab ağası İstanbul'a gelen kişileri kontrolden geçirerek uygunsuzluğu görülürse geri göndere. Buna özen ve dikkat gösterilmesine dair.

133/2 Aslen Yıldızlı kazasına tabi Bedel isimli karyeden olup İstanbul da elli dokuz cematının çorbacısı olup kendisine hassa silahşörlüğü verilmiş olan Ebubekr isimli maktul'ün tereke defterine dair. Sülbi kebir oğlu Şemsi efendiye teslim olunan eşyanın cinsi ve miktarına dair.

Sayfa No/ Belge No: 134

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Davası

Belgenin Türü:134 /1 İlam – 134 /2 Ferman

Belgenin Tarihi: 21.C.1242

Özet

134/1 Medine-i Sivas ta vaki Sarı Şeyh isimli mahalle sakinlerinden Emine binti Ahmed isimli hatunun vekili oğlu Mehmed Emin bin Abdullah isimli kimse meclis-i şerde devlet tarafından tayin edilen mübaşir kulları marifetiyle hazır bulunan adı geçen müvekkilenin oğlu müteveffa Hüseyin'in boşanmış zevcesi Aişe binti Ağca isimli hatun karşılığında müvekkilem validem Mezbure Emine hatunun babası merkum Ahmedden kalan mülk olup mahalle-i merkumede bir bab kış evi, bir aralık, bir miktar havluyu ölünceye değin bu mülkte oturması şartıyla Aişe hatunun kızı Rukiye'ye satmıştır. Rukiye dahi bir müddet sonra vefat etmiştir. Bunun üzerine Emine hatunun mülkini geri almak için açılan davada Aişe hatun mezbure Emine hatunun kızı Rukiye' ye sattığını söylemiştir. Şart ile olan satış geçersizdir diyerek müdde-i vekil-i merkum yedine iki kıta fetvayı şerife ita buyrulmanın müdde-i Aleyna mezbure Aişe hatun zevci Hüseyin'in terekesi olarak müvekkilem mezbure Emine hatunun zimmetinde bir yan halısı, bir makad şiltesi, bir çit yorgan, bir dimi yasdık , bir müstamel kebe, bir yağmurluk ve bir su tası olup zevcimden bana

kalmışken mezbure Emine Hatun zabt edip teslim etmemiştir diyerek dava etmiştir. Mezbure Aişe hatun hem menzili mezkur davasında gerek zevci müteveffa Hüseyin zimmetinde hisse-i ırsıyesi davasından müvekkile-i Emine Hatun'un zimmetine İbra-i amm ile İbra eylediğinde vekili merhum Mehmed Emin İbrayı kabul eylediğini belirten ilam.

134/2 Donanmayı Hümayun gemilerinden Peyk-i Meserret isimli kalyonun askeri Ahmed kapudan kanuna aykırı harekete cürret ettiğinden cellâdı hazır olan hatt-ı hümayun-ı şahane ve ferman-ı celilül ünvanı-ı padişahanem mucebince katlin gerçekleşmesi için Sivasa sürgün olunmuş isede hayli zor olduğundan karin-i terbiye olarak ıslahı nefis etmiş ve Der saadette iyalü evladı binselik sebebiyle merhamet ve şefkate şayan olmuş olduklarından donanmayı hümayun kapudanlığında bulunmamak ve tersane-i amire hizmetinde istihdam olunmaması şartıyla merkumun affına dair ferman.

Sayfa No/ Belge No: 135

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Mülk Satışı

Belgenin Türü: 135 /1 Hücet - 135 /2 Tereke

Belgenin Tarihi: 3.Ş.1242

Özet

135/1 Medine-i Sivas mahallatından Hamam Ardı mahallesi sakinlerinden Seyyid Mahmud Ağa bin Hacı Osman isimli kimse tarafından itai hüccete vekil olub Hafız Mustafa Efendi bin Abdullah ve Seyyid Abdullah bin Ali isimli kimseler şahadetleriyle işbu baisüs sıfır Derzi Pabik veledi Karabet isimli zimmi muvacehesinde mahalle-i merkumede kain etrafında Hafız Yusuf Efendi ve Tatar Halil Ağa ile Said Abdullah ve müşteri-i mesfur mülkleri ile mahdud bir bab fevkani küçük oda tahtları kış evi ve iki göz anbar, bir mikdar havlu ve derun-ı havluda argı müstemil mülk menziline Derzi Pabik zimmiye bin üç yüz guruşa sattığına dair.

135/2 Aslen Sokum'dan olub Maraş valisi devletlü Mehmed paşa'nın sabıka hazinedarı Saadetli Rüstem Ağa hizmetinde olan mahalli hükümeti olan Maraş'a gidişlerinde Medine-i Sivas ta vefat eden Hasan Ağa isimli müteveffanın tereke kaydına dair.

135/3 Ece mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Hadice binti Ömer isimli müteveffiyenin veraseti zevci Şeyh Mehmed ve sadriye-i sagire oğulları Osman, Mehmed ve sadriye-i sagire kızları Hadice , Afife ve diğer Hadice isimli kimselere intikaline dair.

Sayfa No/ Belge No:136

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Ocaklık toplanması hususu

Belgenin Türü:136 /1 Ferman – 136 /2 Kassam defteri

Belgenin Tarihi: 5.Ş.1242

Özet

136/1 Sivas kazasının Avarız ve Menzil malından Sivas menziline senede üç yüz altmış altı gurus ocaklığı olduğuna binaen işbu bin iki yüz kırk iki senesine mahsuben tahsil babında emri şerif hususuna kaza-i mezburun avarız menzili mezbur ocaklığı olarak seneyi mezkureye mahsuben lazım gelen zikr edilen üç yüz altmış altı gurus inzıam-ı rey ve marifetin ve marifet-i şer ve cümle marifetiyle yerli yerinden tamamen ve serian tahsil ve kabzına memur mübaşir-i merkumede Der saadete irsal ve hazine-i amireye teslimine dair ferman.

136/2 Hafik nahiyesi kuralarından Koçhisar karyesi sakinlerinden iken bundan akdem vefat eden Emine binti Yusuf isimli müteveffiyenin veraseti kız kardeşi Zeyneb ve Fatıma vasiye ve amcaları El-Hac bin Mustafa isimli kimselere intikal ettikten sonra Kablel Kassam Fatıma dahi vefat edip veraseti kız kardeşi Zeyneb ve amcaları El Hac Ali ve Mustafa isimli kimselere geçmiştir. Kablel kassam Zeyneb

vefat etmiş ve veraseti mezbure Rukiye ve li-üm vasiye ve amcaları merkuman El-hac ve Mustafaya intikal etmiştir. Rukiyenin vefatıyla veraseti Zeyneb ile amcaları merkuman El Hac Ali ve Mustafaya intikal etmiştir.

Sayfa No/ Belge No:137

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: Fi 1.N.1242

Özet

137/1 Medine-i Sivas mahallatından Küçük Minare mahallesi sakinlerinden iken bundan akdem vefat eden Tüfenkçi Mehmed Hasan isimli müteveffanın veraseti zevcesi Kamer binti Feyzullah isimli hatun ile sülbi kebir oğlu Hafız Eyub ve gaibi anil beled oğlu Ağa Hüseyin ile kebir kızları Ümmü Gülsum ve Naime isimli kimselere intikal etmiştir.

Sayfa No/ Belge No:138

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: 7.Ş.1242

Özet

138/1 Medine-i Sivas mahallatından Gılağuz isimli mahalle sakinlerinden iken bundan akdem vefat eden El Hac Ebubekir bin Kerpiç Ali Ağa isimli müteveffanın mukaddema terekesi varisleri marifeti ve marifeti şerle tahrir olunub tevzi ve taksim

olunmuştur. Tereke defterlerinde alacaklarının miktarı, Hayvanatı, bağçesi ve diğer miras miktarları yer almaktadır.

Sayfa No/ Belge No:139

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: Şabanül-Muazzam 1242

Özet

139/1 Medine-i Sivas sükkanından ve dergahı mu'allam gedüklülerinden olub bundan akdem vefat eden Uzun Ali Ağa-zade Mustafa Ağa isimli müteveffanın veraseti zevcesi Emine binti Mehmed Efendi isimli hatun ile sanisi Mevlüde binti El-Hac Mehmed ve sülb-i sagire oğlu Derviş Ali Asım isimli kimselere intikal etmiştir. Terekesinde Kuran ı kerimden, çeşitli değerlerde kılıçlara, günlük kullanım eşyaları, giyim eşyaları, mutfak eşyaları, koşum takımı, hırdavat eşyaları ve kıymetleri verilmektedir.

Sayfa No/ Belge No: 140

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: Şabanül-Mul'azzam 1242

Özet

140/1 Uzun Ali Ağazade'nin tereke taksiminin devamına dair bir belge belgenin içeriğinde sofrta takımları, kilim, sim tabak, nargile, piştov, saat, mercanlı som kaşık,

elmas, zümrüd yüzük, mercanlı tüfeng, kürt halısı gibi çeşitli değerlerde olan eşyaları ve alacak ve vereceklerin hesabının olduğu toplam terekesinin ne kadar olduğuna dair belge.

Sayfa No/ Belge No: 141

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Mora ve Rum gavurlarının isyanı ve bedeliye akçesi

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: 17.Ş.1242

Özet

141/1 Cizyegüzar reayasından iken bir süredir isyan ve millet-i sahiha-ı İslamiye hakkında suikast ve ihanet hareketinde çalışmakta olan Mora ve sair o civardaki rum gâvurlarının taraf taraf üzerlerine giderek isyan ve şekavetinde musır olanların bastırılmasında tek başlarına geçmiş olan memalik-i islamiyenin fetbü teshiri niyeti ile geçen sene Meslenikin fethinden sonra hala Rum ili valisi olan ve Yanya ve Dolanya sancakları Mutasarrıf ve derbend ser askeri vezirim Reşid Mehmed Paşa edemallahu teala ve vezirim El-Hac Mehmed Ali Paşa edemallahu teala iclalehunun mahdumu Cidde ve Mora valisi El-Hac İbrahim Paşa edemallahu teala dahi asakir-i Mısıryye ve tertibat-ı vafiye ile Mora ceziresine memur kılınmış ve bahren dahi külliyetli donanmayı hümayun sefineleri için kendilerine lazım olan imdad ve muavenet layıkıyla icra olduğundan din-i Mübin maslahatından doğrusu kendilerine rahatı haram görerek yaz kış demeyerek kafir üzerine hücum ederek Mora ceziresinin eşkiyadan taftir ve tathir ederek muhasarasıyla meşgul olduğu Atina kalesinin varoşunu zabt ile fethi kuvve-i keribeye getirmiş olduğundan ve düşmanın inşallahu teala her tarafda belasını bulacağından ve haklarından gelmek için öncekilerden birkaç kat fazla askeri mühimmat tertib ve tedarik olunmasına Rum maddesinin ibtidayı zuhurundan berü kazalardan tertib olunan askeri katan işe yaramadığından aylıklı asker istihdamına teşbiyet olunarak haddü hasra gelmez derecede akçe ve mühimmat harçü sarf olunmuş ve birkaç seneden beri beytül-mal zımında Anadolu ve Rumili kazalarından asker ve zahire bedeli ismiyle birer miktar

akçe tertib olunmuş buda fukaraya zor gelmişsede artık şuna buna bakılmayıp bu bedeliyenin bir an önce ümmet-i muhammed üzerlerinden def ve refi çaresinin istihsali iş bu bedel tertibatının biran önce gerçekleştirilmesi tertibi mezkurdan Sivas sancağında kain Zile ve sair kazalara bir yük doksan beş bin yetmiş beş guruş isabet edip tahsili için mübaşir tayin kılınmıştır.

Sayfa No/ Belge No:142

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Bedeliye Akçesi

Belgenin Türü: 142 /1 Ferman- 142 /2 Hücet - 142 /3 Ferman

Belgenin Tarihi: 17.Ş.1242

Özet:

142/1 Eyaleti merkumenin hissesine isabet eden bir yük doksan beş bin guruş asker bedeliyesinin havi olduğu kazalardan toplanması ve Der saadete irsalü sevkinin gerçekleştirilmesi hususundaki ferman.

142/2 Medine-i Sivas mahallatından Abdülkerim mahallesi sakinelerinden Fatma binti Mehmed isimli hatun Paşa efendinin çırağı Mehmed ağa ve Mavişoğlu Abdullah bin Ali isimli kimseler şahadetleriyle Seyyid Ahmed bin İsmail isimli kimse mahzarında müvekkilem Mezbure validem Fatma hatunun yedinde mülki olub Oğlan Çavuş mahallesinde vaki etrafında Hacı Musaoğlu ve tarafeyni Bulut mülklerinin olduğu iki bab kış evi, bir miktar havluyu müstemil mülk menziline merhum Ahmed Ağ'a'ya sekiz yüz elli guruşa satmasına dair.

142/3 Kastamonu da sabıka mezunu bil ifta olan müftüzade Es-Seyyid Mehmed Said vazifesinin haricinde maslahata müdahale ile kanuna aykırı harekete ibtidar ettiği Bolu ve Viranşehir , Kastamonu sancakları mutasarrıfı veziri Mehmed Emin Rauf Paşa tarafından bildirildiğinden emri şerifim mucebince Sivas'a sürgün edilmiş isede merkumun sürgünü epey bir süreyi kapsadığından hanesinde evladı ve ailesi

muzdarip ve perişan olduğundan mütevellid kendi haliyle meşgul olup memleket meselelerine karışmamak şartıyla affedilmesine dair.

Sayfa No/ Belge No:143

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Kassam Defteri

Belgenin Tarihi: 7.Ş.1242

Özet:

143/1 Medine-i Sivas sakinlerinden ve dergah-ı ali gediklülerinden olub bundan akdem vefat eden Uzun Ali Ağa-zade Es-Seyyid Mustafa Ağa isimli müteveffanın veraseti zevcesi Emine binti Mehmed Efendi isimli hatun ile anası Mevlüde binti El-Hac Mahmud ve Öz küçük oğlu Derviş Ali Asım isimli kimselere intikal etmiştir. Terekesinde Kuran-ı kerimden, çeşitli kıymetde kılıç ve palaya, günlük kullanım eşyalarından, giyim eşyalarına, cariyeye ve kölelerin miktarına, mutfak eşyalarına ve miktarlarının ne kadar olduğuna dair.

Sayfa No/ Belge No:144

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi/ Mülk Satışı

Belgenin Türü: 144 /1 Kassam Defteri – 144 /2 Hücet

Belgenin Tarihi: Zil-Kade iş Şerife 1242

Özet:

144/1 Uzun Ali Ağazadenin miras kaydının devamı terekesinde elmaslı yüzük, mercanlı tüfeng, seccade, kürt halısı, evan-ı nuhas, katır, alacaklarının ve vereceklerinin miktarı, toplam mirasının ne kadar olduğuna dair.

144/2 Medine-i Sivas ta vaki Cami-i Kebir mahallesi sakinelerinden Samiye binti Mustafa tarafından Seyyid Hafız Mahmud efendi bin El-Hac Ahmed efendi ve Apul Mahmud –zade Seyyid Hüseyin efendi Ali Hüseyin isimli kimseler şahitleriyle işbu baisüs sıfır Hatunmar binti Balbal isimli zımmi muvacehesinde etrafında merhum Seyyid Mahmud Efendi ve Kara Mehmedoğlu Ömer ve Salçacı zımmi, bayi-i mezbur anası mezbure Zeliha Hatun mülkleri olan bir bab fevkani oda, tahtı, kış evi, bir miktar havluyu müşteriye-i mesfure Hatunmar zımmiye dokuz yüz elli guruya satmasına dair.

Sayfa No/ Belge No:145

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Dilekçe

Belgenin Türü: 145 /1 Ferman – 145 /2 Tereke

Belgenin Tarihi: 13.N.1242

Özet:

145/1 Bin iki yüz otuz dokuz senesinde Amasya canibinde memur olduğu zamanda Sivas valisi sabık delil başısı Türedioğlu Halil maruf kimesne bin beş yüz guruş borçlanmış ve yedine borç senedi ita eyledikten sonra Sivas sakinlerinden oturakçı Mısırlı Hacı Musa demekle maruf kimse mezbur Halil, bin beş yüz guruşa bana vermişti diyerek bin beş yüz guruşu adı geçenden ahz etmişsede merhum Halil'in havaleden haberi olmadığından şimdi zikr olunan beş yüz guruşu merhum Hacı Musa'dan talep eylediğinde vermemiştir. Fermana göre merkumun zimmetinde olan o miktar guruşu alıp muma ileyhe verilmesi hususunda.

145/2 Medine-i Tokad'da Huruc mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Hacı Mehmed bin Mehmed Emin isimli müteveffanın veraseti validesi medine-i mezburede sakine Aişe binti ve zevcesi Emetullah isimli hatunlar ile haml-i mevkufuna intikal etmesine dair.

145/3 Miyan-ı memlekette müteveffayı merhumun alacağı olup memleket ahalişi cevab vermiş ve mezkur üç bin guruş minha şed.

Sayfa No/ Belge No:146

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Mütevellilik hakkı

Belgenin Türü: Vakfiye

Belgenin Tarihi: 17.N.1242

Özet:

146/1 Hoca imam mahallesi sakinlerinden Torunzade Es-Seyyid Hüseyin Efendi bin Es-Seyyid Mehmed Salih Efendi meclis-i şer'e gelerek Cami-i Kebir mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Ahmed bin Tüfenkçi başı Ahmed Ağa isimli müteveffanın mirası annesi Saniye binti Ali efendi ile Çorum Sancağının İskilip Kasabasında oturan kız kardeşleri Zeyneb ve Sabire hatunlar kendilerine düşen hisseyi zevçleri Mustafa Ağa ve Osman Ağa ibn Mehmed isimli kimseleri İskilib mahkemesinde vekil tayin ederek almışlardır. Hisselerine düşen miktardan bin guruşunu babam Es-Seyyid Mehmed Salih efendi bin Hüseyin efendi muvacehesinde bin guruşu vakf ederek şöyle şart eylediler: Es-Seyyid Mehmed Salih Efendi bin Hüseyin Efendi hayatda oldukça vakfın mütevellisi olacak. Vefatıyla birlikte onun soyundan gelenler olacaktır. Eğer soyu tükenirse cami-i kebirde imam olanlar mütevelliler olacaktır. Senede bir kıyye cami-i kebirde verilecek ve leyalı-i mübarekenin birinde yeterli miktarda helva yapıp fakir ve fukaraya dağıtılacak, senede bir defa hatim okunup sevabı Ahmed ve babamız Tüfenkçibaşı Ahmed Ağa'nın ruhlarına hediye edilecek kalan sevap ölmüş mütevelliler üzerine Sivas

sakinlerinden Tuzcuzade Sarrac Es-Seyyid Halil efendi bin Abdullah isimli kimse hasbi nazır ola denmiştir. Babam Salih Efendiye mütevellilik verilmiştir. Babasının vefatıyla kendisine herhangi bir hak verilmemiştir. Bununla ilgili açılan davaya dair.

Sayfa No/ Belge No: 147

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Şehzade Doğumu

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: recebül-mücerreb 1242

Özet:

147/1 Bin iki yüz kırk iki senesi receb-i şerif ayının yirmi yedinci pazar günü saltanatın ruhu şehzade-i cihan baht Sultan Abdülmecid dünyaya gelmiştir. İnayet –i subhaniye ve ataya-i aliyeyi ilahiyeye teşekküren İstanbul ve civarında yedi gün top şenlikleriyle törenler düzenlenmesi ve Asakir ve çeşitli sebeplerden dolayı türlü masrafa katlanan fukara ve zuefayı mübaşiriye hizmeti masrafından korumak amacıyla her kazadan bu mukabelede yirmi beşer guruş hizmet verilmek üzere sadrı azam tatarlarından Hacı Abdullah tatar ile gönderilmiştir. Der saadette olduğu gibi top ve tüfenk şenlikleriyle yedi gün şehzade doğumunun kutlanması ve fakir ve fukaraya bir akçe ve bir habbe verilmesi hususunda fermana dair.

Sayfa No/ Belge No:148

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Tezkere akçesi alınması için emirname

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: 3.1.1242

Özet:

148/1 Başkentte, aslı, nesli belirsiz kişilerin salıverilmemesi hususunda bir hüküm var iken bazı kişiler bunu menfaat elde etmek için kullanmaktadır. Geçişe izin vermek için on, on beş hatta elli kuruşa kadar akçe alarak nizam-ı mezburun ihlal ve fesadına çalışmakta ve asıl işlerinin dışına çıkmaktadırlar. Hükkam-ı şeri şerif bulunanların bir akçe almaları hususunu ihlal ederek müteallik mesalihe karışmaları fukara ve zuefanın izac ve izrarlarını ve mehami devleti aliyemin iptalini mü'edda olacağı zahirdir. Bundan böyle mürur tezkireleri için hükkam ve sairler tarafından dahi akçe alındığı haberi gelir ise derhal Der saadete uyarı mektubu göndererek kendisinden akçe alınan şahıs ve miktarının ne kadar olduğu ve yeri hakkında bilgi verilmesi uygunsuz işlere cesaret edeceklerin haklarından gelineceği hususundaki ferman.

148/2 Yine bu konu hakkında şeyhülislam fermanının içeriğindeki konu hakkında bilgi vermek amacıyla bir mektup göndermiştir.

Sayfa No/ Belge No:149

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: 21.N.1242

Özet:

149/1 Medine-i Sivas mahallatından Şeyh Çoban mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Mehmed bin Halid isimli müteveffanın veraseti zevcesi Hadice binti Ebubekir, sülb-i sagir oğulları Halil ve İbrahim isimli kimselere intikal etmiştir. Tereke defterinde günlük kullanım eşyaları, hayvanat, evan-ı nuhas ve miktarları ile değerlerinin ne kadar olduğu verilmektedir. Bir süre sonra mirasçılardan Halil dahi vefat etmiş veraseti anası mezbur Hadice ve kardeşi merkum İbrahim'e intikal

etmiştir. Kablel kassam İbrahim dahi vefat edip mirası anası mezbure Hadice ve Amcazadesi El-Hac Seyyid İbrahim'e intikal etmiştir.

149/2 İmaret mahallesi sakinlerinden iken vefat eden İsmail bin Ali isimli müteveffanın veraseti zevcesi Naime binti Osman ve erkek kardeşinin kızları Medine binti Hüseyin ile Mevlüde binti Halil isimli hatunlara intikal etmiştir.

Sayfa No/ Belge No:150

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: 150 /1 İlam – 150 /2 Tereke – 150 /3 Hüccet

Belgenin Tarihi: 13.N.1242

Özet:

150/1 Tekyanişin Mustafa Efendi dailerinin tarlasında bin ikiyüz kırk iki senesinin mayıs ayında yetişip destelenen hasadın ilam kaydına dair.

150/2 Medine-i Sivas mahallatından Timurcular Ardı mahallesi sakinelerinden iken vefat eden mevlüde binti Süleyman isimli müteveffiyenin veraseti zevci Süleyman, anası Fatıma, babası merhum Süleyman ve oğulları Mehmet ile Hasan isimli kimselere intikal etmiştir.

150/3 Sivas da vaki Ağca Bölge mahallesi sakinlerinden Bapubçu Mesik veled-i Hacadır isimli zımmi, Agop veled-i Maidik isimli zımmi muvacehesinde mahalle-i merkumede etrafında Baveşoğlu Karabet ve Makdisi Aleksan ile Basmacı İlkesan Donik mülkleri olan bir bab kış evi, bir bab fevkani yazlık, tahtı kış evi, bir miktar havluyu mesfur Agob veled-i Monok isimli zımmiye bin guruşa satmasına dair.

Sayfa No/ Belge No:151

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Mülk Satışı

Belgenin Türü: Hüccet

Belgenin Tarihi: Zilkade-iş Şerife 1242

Özet:

151/1 Medine-i Sivas mahallatından Ece mahallesi sakinlerinden Zahide binti Mehmed Emin isimli hatun tarafından vekil tayin edilen mezbure Zahide'nin kayını Seyyid Selehaddin bin Şeyh İbrahim ağa isimli kimse Abdurrahman efendi bin Mehmed efendi isimli kimse muvacehesinde Uryan zımmi mahallesinde etrafında Zaralı-zade Osman beğ ve müşteri-i merkum ve Seyyid İbrahim ile kuyumcu zımmi mülkleri olan bir bab kış evi, eşcarı müşmire ve gayrı müşmireli bahçe, bir mikdar havlu ve derun-ı havluda nısf lüle ma-i cari çeşmeyi merkum Abdurrahman efendiye bin guruşa sattığına dair.

151/2 Medine-i Sivas ta Bazar mahallesi mütemekkinlerinden enfiyeci oğlu Agop veled-i Kirkor isimli zımmi Kuyumcu Makdisi Mıkır veled-i Avenis isimli zımmi muvacehesinde adı geçen mahallede bulunan ve etrafında Babaoğlu Kuyumcu Mıkırdıç, Serkiz oğlu Abraham ile müşteri-i mesfurun mülkleri olan bir bab kış evi, bir bab fevkani oda, tahtı ahur ve bir mikdar eşcar-ı müşmire ve gayr-ı müşmireli bahçeden oluşan mülk menziline şahitler eşliğinde mesfur Mıkır zımmiye bin beş yüz guruşa satmasına dair.

Sayfa No/ Belge No:152

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: 152 /1 Tereke – 152 /2 Emirname

Belgenin Tarihi: 21.R.1242

Özet:

152/1 Medine-i Sivas da vaki Hamam Ardı mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Aişe binti Abdullah isimli müteveffiyenin veraseti zevci Ahmed bin Abdurrahman ve sülbi sagir oğlu Abdurrahman ile sagire kızı Raziye ve annesi Elif isimli kimselere intikal etmiştir.

152/2 Sivas valisi devletli Es-Seyyid Mehmed Paşa hazretlerine gönderilen ve Beyrut ile Şam'a gönderilecek asker ve hayvanat için Sivas'tanda asker ve süvar olacak hayvan tanzimi ile ilgili emirname.

Sayfa No/ Belge No:153

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Mülk Satışı

Belgenin Türü: Hüccet

Belgenin Tarihi: 17.Z.1242

Özet:

153/1 Sivas'ın kazalarına düşen hazariyye taksimi ve süvari miktarının ne kadar olduğu, ne kadar bedel alınacağı ve toplamının ne kadar olduğuna dair.

153/2 Medine-i Sivas mahallatından Hoca İmam mahallesi mütemekkinlerinden Osna binti Manok isimli zımmiye Nonik binti Markor isimli zımmiye tarafından tasdike vekili Eskici-zade Es-Seyyid Mahmud efendi bin Hafız Ahmed efendi mahzarında adı geçen mahallede kain etrafında Sunullah ve Nalçacı Özerük'ün olduğu bir bab kış evi, bir bab fırın damı ve bir miktar havludan oluşan mülkünü müşteriye-i mesfure Nonik zımmiye iki yüz guruşa satmasına dair.

Sayfa No/ Belge No:154

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Nikah akdinin gereği

Belgenin Türü: Buyruldu

Belgenin Tarihi: 5.Z.1242

Özet:

154/1 Beldenin ve karyenin müslüman ve zımmi ahalisi ve ahali oğullarından birisi bekâr kız kocaya verilirken müslüm ise yirmi para ve zımmiye ise on para ve zımmi ahailerin bekâr kızlarından on para ve sabiyesinden beşer para alınan bekâr kızını kocaya verince gerekli olan işlemleri yapmak için sekiz para bir akçe verile bunun dışında rızasız bir akçe ve bir habbe verilmemesi hususunda bunun dışında imam efendiler dahi bekâr vasiyesine fukara ve iğtinaden nikâh kıyılırken üç guruştan ziyade alınmaması konusunda buyruldu.

Sayfa No/ Belge No:155

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Vergi Taksimi

Belgenin Türü: Vergi Tevzii Defteri

Belgenin Tarihi: Gurre-i Za.1242

Özet:

155/1 Bin iki yüz kırk iki senesi cemaziyel –evvelî'nin yirmi beşinci gününde aynı senenin zilkade-iş şerifesinin üçüncü gününe gelinceye kadar geçen beş aylık sürede medine-i Sivasa tevzi olan salyane'den Hafik nahiyesi ve kuralarına isabet eden imdad-ı hazariyye vergisinin miktarı, ne kadar alındığı ve alınan kurum ile miktarlarının ne kadar olduğuna dair.

Sayfa No/ Belge No:156

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: 13.Za.1242

Özet:

156/1 Medine-i Sivas mahallatından Köse Dere –i Zımmi mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Oturakçı Osman efendi bin Musa isimli müteveffanın verasetinin zevcesi Medine binti Mustafa ve diğer zevcesi Münteha binti Abdurrahman hatunlar ile sülbiye kebire kızları Rukiye ile sülb-i sagir oğulları Yusuf ve Resul isimli kimselere intikaline dair. Tereke defterinde günlük kullanım eşyaları, mushaf-ı şerif, çeşitli türde kitaplar, mahalle-i merkumede mülk menzili, giyim eşyaları ve miktarları ile değerlerinin ne kadar olduğu verilmiştir.

Sayfa No/ Belge No:157

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: 15.Za.1242

Özet:

157/1 Oturakçı Osman efendinin tereke defterinin devamının verildiği belge yine defterde hırdavat eşyaları, gümüş kemer, kilim seccade türünden eşyalar ve kıymetleri verilirken bunun dışında zevceleri hatunlara düşen miras payı, kızları ve oğullarının hissesine isabet eden miras miktarları da verilmiştir.

157/2 Medine-i Sivas mahallatından Paşa Beğ mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Lütfullah Efendi bin İdris isimli müteveffanın veraseti zevcesi Fatıma binti Hüseyin ve sülbiye kebire kızları Mevlüde, Zeyneb, Şerife, Hadice, Emine ve Merve isimli kimselere intikal etmiştir. Tereke defterinde günlük kullanım eşyaları, evan-ı

nuhas, mutfak eşyaları, mahalle-i merkumede mülk, mirasçılara düşen miras miktarı ve değerlerinin ne kadar olduğuna dair.

Sayfa No/ Belge No: 158

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Avarız vergisi hususunda

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: 15.R.1242

Özet:

158/1 Her bir kaza ve livanın tahammüllerine göre aslına zarar vermeden düzenlemek üzere bir kıta emri şerifi Sivas hâkiminin bir kıt'a ilamıyla ahalinin ecilden kuyud-ı lazimesi ihraç ile sorulduktan sonra Sivas eyaletinin sahip olduğu Sivas sancağının bin seksen adet bir rub ve Amasya sancağının üç yüz altmış üç buçuk adet, Çorum sancağının iki yüz yetmiş yedi buçuk adet bir rub ve... Sivas sancağının yüz elli dört adet, Divriği sancağının yüz kırk dokuz buçuk adet yarım rub avarız ve nüzul haneleri olduğu ve bir kazaya bağlı kasaba, mahalle ve köy ahalileri üzerinde kayıtlı olan avarız ve nüzul malının evamir-i aliyemle tatbik edilen tekalifden dahi mal ve arazi hallerine göre hisselerine düşen miktarları görevli memurlara vermeleri hususundaki fermana dair.

Sayfa No/ Belge No:159

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Vergi Taksimi

Belgenin Türü: Vergi Tevzii Defteri

Belgenin Tarihi:

Özet:

159/1 Sivas eyaletinin sahip olduğu elviye ve kazaların gönderilen fermana göre hazeriyye usulü tarh ve tevzi olunarak ödemeleri gereken hazeriyye taksitinin miktarları verilmiştir. Buna göre:

Tablo 4: İllere Göre Hazariyye Vergi Taksidi

İLLERE GÖRE HAZARİYYE TAKSİT MİKTARLARI	
Liva-i Sivas	2830 guruş
Liva-i Çorum	1100 guruş
Liva-i Canik	1246 guruş
Liva-i Bozok	1100 guruş
Liva-i Divriği	450 guruş
Liva-i Arapgir	415 guruş
Liva-i Amasya	1109 guruş
TOPLAM	8250 GURUŞ

Bunun dışında Sivas sancağının hissesi olan iki bin sekiz yüz otuz guruşun da liva-i mezbur kazalarına dağıtılması hususuna dair.

Sayfa No/ Belge No:160

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Hazeriyye Vergisi

Belgenin Türü: Buyruldu

Belgenin Tarihi: 25.B.1242

Özet:

160/1 Sivas valisi devletli Seyyid Mehmed Paşa hazretleri tarafından gönderilen buyruldu. Sivas eyaletinin sahib olduğu liva ve kazaları üzerine hâsıl olan usul-i hazariyye üzere tevzi olunmakta olarak fukaranın hali perişan olduğundan yani baştan hal-i tahammüllerine göre her bir kazanın ve livanın tadil-ü tesviye olunması hususunda.

160/2 Devletlü Reşid Mehmed Paşa ve hala Cidde ve Mora valisi devletlü İbrahim Paşa hazretlerinin maiyeti altında istihdam olunacak asker ve zahire bedeli olarak Anadolu ve Rum ili kazalarından tertib edilmesi ve bundan Sivas sancağında ve Zile ve benzer kazaların hissesine isabet eden bir yük doksan beş bin yetmiş beş guruş liva-i merkum kazalarına tadil-ü tesviye şurutuna riayet olunarak hali tahammüllerine göre yerlerinden tahsil edilerek toplanmasında görevlendirilen kapucu başlarından saadetlü Ali Rıza Beğ'e teslim edilerek Der saadete ulaştırılması hususuna dair.

Sayfa No/ Belge No:161

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Sürgün Şahsın affına dair

Belgenin Türü: 160 /1 Ferman – 160 /2 Hücet – 160 /3 Tereke

Belgenin Tarihi: Ramazan'ül Mübarek 1242

Özet:

161/1 Hüdavendigâr sancağı alay beği'si sabık İsmail huzuru bozucu hareketde bulunduğundan Sivasa sürgün edilmiştir. Merkum sürgün olalı epey bir vakit olmuş merkum sefil ve perişan olmuştur. Merkumun affı hususunda hala Hüdavendigâr, Kocaeli ve Menteşe sancakları mutasarrıfı ve bahri siyah boğazının Rumili muhafızı ser asker vezir Hüseyin paşa tarafından ifade ve işar ve zikr olunan tahrirat gereğince şahsın affedilmesine dair gönderilen ferman.

161/2 Medine-i Sivas mahallatından Uryan Zımmi mahallesinden Seyyid İbrahim bin Mehmed isimli kimse Kuyumcu Ohan veled-i Ohanis isimli zımmi muvacehesinde adı geçen mahallede etrafında Kadı ve Ali, Mehmed, Recep paşazade Osman beğ ve Kenan mülkleri olan bir bab kış evi, bir bab yer odası, bir bab kiler ve bir miktar bahçe ve bahçede külünç arg ile dört buçuk zira havlu'yu içeren mülkünü mesfur Ohan zımmiye bin altı yüz guruşa satmasına dair.

161/3 Medine-i Sivas mahallatından Oğlan Çavuş mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Sarraç Mustafa bin Mehmed isimli müteveffanın veraseti zevcesi Saniye binti Mustafa ve kız kardeşi Aişe ve amcazadesi Hasan bin Ali isimli şahıslara intikal etmiştir.

Sayfa No/ Belge No:162

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Mülk Satışı

Belgenin Türü: 162 /1 Hücet – 162 /2 İlam

Belgenin Tarihi: Şevval-il Mükerrrem 1242

Özet:

162/1 Medine-i Sivas mahallatından Ferhat Bostan mahallesi sakinlerinden Emine binti Ahmed Ağa isimli hatun tarafından vekil tayin edilen kardeşi Seyyid Mehmed Ağa bin El Merhum Ahmed Ağa Tartıcı Porsih veled-i Kazar zımmi muvacehesinde ismi geçen mahallede etrafında Kara Mehmed ve Baba Zarif oğlu mülkleri olan bir bab kış evi, bir bab fevkani eyvan tahtı, külünç argı müştemil mülk menziline mesfur Porsih zımmiye üç yüz yirmi beş guruşa satmasına dair.

162/2 Lütfullah ve Seyfullah isimli kimselerin Hüseyin Abad kazasından Alacanam mahallesinde oturan Kirkor veled-i Karabet zımmi zimmetinde babaları Kavak Ayan-ı Sabık İsmail'den müntakil iki yüz otuz yedi senesinden beri elli üç bin

beş yüz doksan altı guruş alacakları olup istediklerinde vermemiştir. Mersum Karabet zımminin iki yüz otuz sekiz senesinden beri Kavak kazası sakinlerinden Lütfullah ve Seyfullah zimmetlerinde dokuz buçuk ve doksan sekiz, Mehmed isimli kimse zimmetinde beş yüz ve iki yüz kantar, Timur zimmetinde yedi bin iki yüz yirmi dokuz guruş alacağı olup yine Kirkor ve Depte Maktisi isimli zımmîlerin Kavak ayanı sabık Hacı İsmail oğlu Feyzullah zimmetinde iki yüz otuz sekiz senesinden beri ba-temessük altı bin ve bila- temessük üç yüz guruş alacakları olup merhum vefat edince tereke sahiplerinden istediklerinde vermekte muhalefet etmişlerdir. Yapılan davada merhum Feyzullah azimet ve avdetinde Erzurum mürurunda cihet-i mezkureden on sekiz bin beş yüz üç buçuk guruş kendilerine deyni olduğunu itiraf etmişler. Feyzullahın vefat ettiğini terekesine oğlu ve kardeşlerinin baktığını Samsun naibi huzurunda meblağı mezburu mevcut senetler gereğince müdde-i merhum kardeşlerinden talep eylediklerinde Kavak'da babamızın hayatında bizim babanıza şu kadar borcumuz vardır diye Sırmalı karyesinde tekrar ederek dava ve borç senedini ibraz eyledik demişlerdir. İki yüz yirmi yedi senesinden otuz üç senesi rebiyyü'l –evveli guresine kadar vaki olan ithamlarından birbirlerinin zimmetlerini temize çıkararak ibrayı mezkuru kabul eylediklerini şahitler eşliğinde bildirmişlerdir.

Sayfa No/ Belge No:163

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Alacak verecek davası

Belgenin Türü: 163 /1 İlam – 163 /2 Ferman

Belgenin Tarihi: 21.Za.1242

Özet:

163/1 Şahitler huzurunda görülen davada mesfur Kirkor, Karabet ve Dide zımmiler üzerlerine olan on üç bin guruşdan kalan elli üç bin beş yüz doksan altı buçuk guruş davasından menü def olunduğunu yine Kirkor ve Karabet zımmilerin

merkum Feyzullah zimmetinde olan oğulları merkuman Seyfullah ve Lütfullah ile Hüseyin zimmetlerinde alacakları olan on sekiz bin beş yüz üç buçuk guruşa bali olup mezbur Feyzullahın borcudur diye oğulları kefil olmuştur.

163/2 Medine-i İzmir’de darüs – saadetis –şerifem ağası nezaretinde vaki han ve saçma-hane mukata’ası tabir olunan han müstecirlerinden Karman isimli zimmi hilaf-ı rıza harekete teşebbüs ettiğinden Sivas’a sürgün edilmişsede sürgün müddeti epey uzun olduğundan zora düşmüş perişan olmuştur. Karin-i terbiye olan Karman’ın İzmirde ki aileside sefil perişan olmuştur. Yine aynı şekilde davranmaması şartıyla affına dair ferman.

Sayfa No/ Belge No:164

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Cizye Hususu

Belgenin Türü: Berat

Belgenin Tarihi: 15.Za.1242

Özet:

164/1 Kıdvetül emacidi vel ayan Seyyid Mustafa’ya gönderilen beratda buyurulur ki her belde ve karyede oturan yerli ve yabancı ehl-i zimmet kefere veya Ermeni ve acem taifelerinin şer’an cizyeye tabi olanların mülk ve emlakına bakılarak esnafı selasenin hangi sınıfında ise hatt-ı hümayunu şevket makrunumla verilen nizam-ı cedid mucubeince mükesser olanlardan otuz altı guruş ve hali kötü olanlardan on sekiz guruş, fakir müteminlerden dokuz guruş alınıp ehli zimmet kefere’nin her birine miri mührüyle mühürlenmiş ve eşkâli ile birer kâğıt verilmesine, bazı sebebe binaen defterden ifraz ve maktu olan rahip, patrik ve keşiş gibi bir yolla ellerine berat alıp tercümanlık ve mütesellimlik ile muafiyet iddiasında olanlar ehl-i zimmetden ayrılmayıp cümlesinden vech-i şeri üzere cizyeleri tahsil oluna, cizyeye kadir olmayan sabi gulamlardan ve ödeyecek gücü olmayanlardan zorla cizye talep edilmemesine ehl-i zimmetden ayende ve ravende olup ödemeye iktidarı olanlardan

dört taksit ile alınarak cizyedarlar tarafından vakti zamanında hazine-i amireye teslim edilmesine dair.

Sayfa No/ Belge No: 165

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Cizye Hususu

Belgenin Türü: Berat

Belgenin Tarihi: 15.Za.1242

Özet:

165/1 Kendi civarlarında bulunan cizyedarlardan hile ile evsat ile edna kâğıdı alıp miriye hainlik ederler ise o yerlerin ahalişi üzerindeki mülk ve emlakına bakılarak esnaf-ı selasenin hangi sınıfından olurlar ise haklarında olması gereken evrak verilip bu bahane ile reaya fukarasına haddi tecavüz eylemeyeler ve ehl-i zimmetin tahammül ve haklarına göre cizyeleri hesap olunması gerekirken bazı mahalle ve köylerin kocabaşları kendi cizye yüklerini hafifletmek için taviden evrak alıp reayaya haklarına göre vermeyip malı her ne ise beynlerinde hesap ve hilaf-ı şeri şerif ales seviye tevzi olunmuştur. Vech-i şeri üzere tahammül ve haklarına göre evrakları verilip cizye-i şeriyeleri tahsil edildikten sonra kasaba ve kura üzerlerine toptan evrak verildiği haberi alınır ise bu duruma cesaret edenler cezalandırılacaktır. Tahsile memur kılınanlar reaya fukarasından başka maişet, zahire, katibiye ve kuşçu akçesi namıyla hiçbir habbe talep etmesinler şöyle ki kadılar ve cizyedarlar fukara reayasına zulm ederler ise bunun Der saadette bildirilmesiyle haklarından gelinecektir. Buna dair beraat.

165/2 Cümleye malum olduğu üzere iki yüz otuz dokuz senesinde tahsil olunan cizye enval-i hadd-i şerisinden idiği açık olmak hasebiyle cizyenin alasından kırk sekiz ve evsatından yirmi ve zen ve esnafından on iki gümüş dirhem olmak lazım olsada fukarayı raiyete merhameten sim halis hesabından sarf-ı nazar ile canib-i şeri enverden verilen fetvayı şerif mucebince iki yüz kırk senesinden itibaren cizyeye

ikişer ve evsatına dörder guruh zam verilmiştir. Asakir –i Mensure-i Muhammediye ünvanıyla kurulan yazılan ve bir taraftan tevkir olunan piyade ve süvari askerinin maaş, elbise ve tayinat gibi masraflarının idaresi külliyetli varidat tedarikine muhtaç olduğundan cizye-i şeriye böyle noksan alınarak zimmet-i reayadan beyhude terk ve itlaf olunmakta ise asakir-i mensure masrafına tahsis edilmesi hususunda. Bazı erbab-ı vukufun ifade ve rivayetlerine göre taşra kaza cizyedarlarından bazıları cizye mebalini reayadan şimdiki miktardan fazla tahsil ettiklerinden icrası lazım olan ve cizye namıyla fazla akçe almaları gerçekleşirse iktizasına göre tevdit ve tehdit olunarak iade tahsil etmekte olduklarından naaşi şeri mahkeme gereğince reaya taifesi darbedilen cizyelerinden dolayı hiçbir şey demeyip taadiyat-ı zaidelerinden vereste eylediklerini haklarında nimet bileceklerdir.

Sayfa No/ Belge No: 166

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Asker istihdamı

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: 15.Za.1242

Özet

166/1 Hattı hümayun-u şevket makrumun gereğince işbu zamayimden hâsıl olan mebalığın üç taksit ile tahsil olunması üzere ilk taksiti bu senenin rebiyyü'l evvelinden ve sonraki cemaziye'l evvelîsi ve üçüncü taksiti şaban-ı şerif te tahsil ve asakir-i mansure masrafına tahsisen mukataat cizyesine teslim kılınmak üzere cizye muhasebesine kayd ile kadı ve cizyedarlara bildirilmiştir. Bu husustaki fermana dair.

166/2 Bir süreden beri Şam-ı Şerif valileri dairelerinde ve gerek haccı şerif maslahatında istihdam edilen asker taifesi ve serseri makulesinden olarak Şam-ı şerif eyaletinin civarına yayılan urban eşkıyasının zararlarının önlenmesi maslahatında ve mesalih-i saireden başka işe yaramadıklarından ve fukarayı raiyete zarar verdiklerinden Şam valileri maiyetinde istihdamı lazım olan asker hususu konusunda

gönderilen mektup ve cevabında eyalet-i merkumenin layıkıyla nizamının sağlanması, imarı ve etrafının urbandan korunması, haccı şerif hizmetinin sağlanması, imarı ve etrafının urbandan korunması, haccı şerif hizmetinin rüyeti maddeleri üç bin nefer asker taifesinin serseri gezip yürümeye alışmış olduğundan bunlardan asker alınmayacağı kura ve havalisindende işe yarar asker çıkmayacağı hepsinin tembel adamlar olduğu Asakir-i Mansure-i Muhammediye kanunnamesinde olduğu gibi tamamı genç ve bekâr yiğitlerden olmak üzere Sivas'tan bir tertib süvari ve Adana eyaletinden bir tertib piyade Şam-ı Şerife sevk edilecektir.

166/3 Sivas'tan bin altı yüz neferden ibaret süvari tertibi için lazım olan hayvanat, kıyafet ve diğer masrafların bir an önce tedarik edilmesine dair.

Sayfa No/ Belge No:167

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Asker tanzimi

Belgenin Türü: 167 /1 Ferman – 167 /2 Hücet

Belgenin Tarihi: 15.Za.12342

Özet

167/1 Vezir –i müşarun ileyhe yazılan ferman; sen ki gedüklü –yü muma ileyhsin bu taraftan hızlıca ve bir an önce ol-canibe varıp adı geçen neferatı on beşinden otuz yaşına kadar genç ve bahadır ve savaşıçı yiğitlerden olmak ve eşhas-ı meçhulle makulesinden olmamak üzere derhal yüz ellişer, ikişer yüz nefere bali oldukça bu taraftan Şam-ı Şerife irsal olunması hususunda.

167/2 Medine-i Sivas mahallatından Bazar mahallesi mütemekkinlerinden Boyacı oğlu Agop veled-i Kırmıç isimli zimmi tarafından vekil tayin edilen kardeşinin oğlu Kivork veled-i Serkiz, Derzi Avis ve kardeşi Karabet veledan-ı Agop isimli zimmiler muvacehelerinde adı geçen mahallede etrafında Ucuzoğlu Kivork, Sasil oğlu Bogos ve Keşiş oğlu Mosis mülkleri olan bir bab kış evi, bir bab fevkani

oda, tahtı ahur, taşrada dört bab fevkani oda, tahtları havlu ve bir bab odun damı ile derun-u havluda nısf lüle ma-i cari çeşmeden oluşan mülkünü mesfuran Avis ve kardeşi Karabet isimli zımmilere beş bin beş yüz guruşa satmasına dair.

Sayfa No/ Belge No:168

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Vergi taksimi

Belgenin Türü: Vergi Tevzii Defteri

Belgenin Tarihi: 3.Za.1242

Özet

168/1 Bin iki yüz kırk iki senesi cemaziyel – evvelî'nin yirmi beşinci gününden aynı senenin zilkade ayının üçüncü gününe kadar nefsi Sivas'ın masarıfatı sahihası olan bir yük doksan bir bin iki yüz altmış dört buçuk guruştan kırk bin guruşu mahallelere, on bin guruşu nahiyeye geri kalan bir yüz kırk bir bin iki yüz altmış dört buçuk guruşun esnafa isabetine dair.

168/2 Bin iki yüz kırk iki senesi cemaziyel-evveliyesi'nin on beşinci gününden yine aynı senenin zilkade-iş şerifesi'nin on üçüncü gününe kadar beş ayda mürur-u ubur eden ba müfredat-ı masarıfat zimmetlerinden Sivas esnafına ve mahallata isabet eden miktarlara dair.

Sayfa No/ Belge No:169

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: 3.R.1242

Özet

169/1 Medine-i Sivas mahallatından Şeyh Çoban mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Hadice binti Ebubekir isimli müteveffiyenin veraseti zevcesi Receb bin Ali ve validesi Fatıma ile babası merhum Ebubekir isimli kimselere intikal etmiştir. Tereke defterinde günlük kullanım eşyaları, giyim eşyaları, mehr miktarı, var olan eşyaların adedi ve değerlerinin ne kadar olduğuna dair.

Sayfa No/ Belge No:170

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Vergi Taksimi

Belgenin Türü:170 /1 Vergi Tevzii Defteri - 170 /2 Ferman

Belgenin Tarihi: 3.Za.1242

Özet

170/1 Bin iki yüz kırk iki senesi cemaziyel-evveli'nin on beşinci gününden aynı senenin zilkade-iş şerifesinin üçüncü gününe kadar geçen beş ayda Sivas'ın vücut eden masrafından belde-i merkume mahallesine isabet eden miktara dair.

170/2 Masarıfat-ı mühimmeye tahsisen hazine-i amireye tertib-ü tahsis kılınmaktan naşi adı geçen ocaklılardan Sivas kazasının nüzul-u avarız malından iki yüz otuz dokuz, kırk ve kırk bir senelerine ait bin otuz sekiz guruş yerli yerinden tahsil edilerek hazine-i amireye teslim olunması gerekirken teslim edilmemiştir. Sen ki vezir-i müşarun ileyhsin kaza-i mezburun mal-ı avarız ve nüzülü olan salifüz –zıkr bin otuz sekiz guruşun bir an ve bir dakika gecikmesi olmayarak yerli yerinden ve lazım gelen kişilerden alınarak hazine-i amireye teslimine dair ferman.

Sayfa No/ Belge No:171

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: Fi gurre-i M.1242

Özet

171/1 Aslen Arabgirden olup Sivas veziri hayr-semir devletli Es-Seyyid Mehmed Paşa hazretlerinin çeri başılık hizmetinde iken Irak kazasında vefat eden Yusuf Ağa bin Osman isimli müteveffanın veraseti belde-i merkumede zevcesi Dudu binti Hacı isimli hatun ile sülbiye sagire kızları Suviş ve Emine ve erkek kardeşleri Hüseyin Ağa ile Ahmed Ağa ve validesi Hadice ile kızkardeşi Sul isimli kimselere intikal etmiştir. Tereke defterinde mutfak eşyaları, günlük kullanım eşyaları, giyim eşyaları, değerli kıymetde kürk gibi eşyaların adedi, değerlerinin ne kadar olduğuna dair.

Sayfa No/ Belge No:172

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Suçluların yakalanması

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: 13.Z.1242

Özet

172/1 Vanduğu kazası muhtarı Orta boylu Ali isimli şahıs artan zulmü sonucu muhtarlıktan azl edilmiş yerine başka muhtar tayin edilmesiyle merkum ve oğlu diğer Ali yanlarına bazı şahısları alarak kaza-i mezbur kurasından Çerçi karyesini basıp altı nefer kimseyi idam ve çent neferini dahi mecruh ve ahalisinin malını gasb etmişlerdir. Merkum Ali ve diğerleri huzur-u şere celb olunarak telef edilen eşyayı ve

idam ettikleri kişilerin kanlarının hakkını ödemeleri istenmiştir. Kendisi kabul etmişse dört re's esb ile birkaç parçasını gönderememişlerdir. Merkum ile oğlu Ali'nin zulmünden ahali-i merkume perişan olmaya başladığından geri kalan eşya ve katillerin zahire ihracıyla ihkak-ı hak olunduktan sonra mahal-i ahare sürgünleri hususuna dair. Zikr olunan eşya ne ise tamamen çıkarılacak cümlesini sahiplerine teslim etmeli ve katiller her kim ise derhal bulunup cezası verilerek çavuş mübaşeretıyla Sivas'a sürgün edilmesi hususuna dair ferman.

Sayfa No/ Belge No:173

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Cizye evrakı / Maden nakli

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: 17.Z.1242

Özet

173/1 Bin ikiyüz kırk üç senesinde Sivas'ın evrak cizyesine dair.

173/2 Darbhane, cebehane, donanmay-ı hümayun vesair edevat-ı harb lazimesi için Ergani maden hasılatından her sene irsal-i mutad olup ikiyüz kırk senesi hasılatından müretteb dört yüz elli bin vukiyye nuhası matbuhdan başka sene-i mezbur hasılatından olan yüz elli bin vukiyye ki toplam üç yüz bin vukiyye nuhasın Tokad kalhanesinden Samsun iskelesine nakli için Sivas, Amasya, Canik ve Tokad ve çevresinden gerekli olan araba ve şuturanın hazırlanmasına dair.

Sayfa No/ Belge No:174

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Vergi taksimi

Belgenin Türü: Vergi Tevzii Defteri

Belgenin Tarihi: 17.Ş.1242

Özet

174/1 Ergani madenlerinden her sene gönderilmesi adet olan iki yüz kırk iki hasılatından müretteb olan yüz elli bin vukiyye nuhas matbufundan başka sene-i mezbure hasılatından tertib-i sani olmak üzere tertib olunan yüz elli bin vukiyye toplam üç yüz bin vukiyye nuhasın Tokat kalhanesinde tabh ve onarılmasına özenli ve devamlı çalışma ile icab eden nakliye ücretinin kalhane-i mezbur müdiri ve nuhas nazırı aracılığıyla araba, mikari ve deve gibi sabıkları Sivas, Amasya, Tokad, Canik sancaklarında vaki kazalar ile Kavak, Ezine Bazarı ve sair kazalardan tedarik edilmesine dair ismi geçen yerlere ve kazalarına isabet eden miktara dair.

Sayfa No/ Belge No:175

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Zahire teslimi

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: 17.Z.1242

Özet

175/1 Anadoludaki vaki kazalardan alel husus Sivas sancağında bulunan kazalardan merasim-i harman ve ihtiyata riayeten Samsun anbarlarına gönderilmek üzere gerekli miktarda zahire tertib olunmasına dair. Sivas sancağında vaki kazalardan iki yüz kırk iki senesi mahsülünden olmak üzere otuz bin keyli istambuli hinta ile on bin keyli islambuli rayiç şair mübayaası hazırlanması hususunda Sivas mahkemesinden tanzim olunan tevzi defteri gereğince herkesin hissesine isabet eden zahirenin yerli yerinden ve gerekli kişilerden tanzimiyle ve hintanın her keyli ikişer şair'in birer guruşdan zamanında tesliminde taraflarına verilecek hesaplanan akçeden zahire ashabına verilmesi ve iskele-i merkumeye nakl-i tenziline ve zahire anbarlarına ulaştırılması hususundaki fermana dair.

Sayfa No/ Belge No:176

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Zahire bedeli

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: 19.Z.1242

Özet

176/1 Bin iki yüz kırk iki senesi mahsülünden olmak üzere Sivas sancağına vaki kazalardan müretteb olan ve Samsun iskelesine nakledilecek olan otuz bin keyli islambuli hınta ve on bin keyl-i islambuli şair'in ve hıntanın her keyli ikişer ve şairin birer guruştan gerekli olan bedelleri zahire ashabına adı geçen iskele anbarlarına teslim edilmesiyle verilecektir. Bu konuda tevzi ve taksim defteri.

176/2 Medine-i Sivas mahallatından Cami-i Kebir mahallesi sakinelerinden iken vefat eden El-Hac Havva binti Ahmed isimli müteveffiyenin veraseti sülb-i kebir oğlu El-Hac Mehmed Sa'id ile kızı İsmihan isimli şahıslara intikal etmişlerdir. Tereke defterinde günlük kullanım eşyaları, yatak, döşek, giyim eşyaları, ziynet eşyaları adedi ve eşyaların değerleri verilmektedir.

Sayfa No/ Belge No:177

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Miras Taksimi

Belgenin Türü: Tereke

Belgenin Tarihi: 15.Z.1242

Özet

177/1 Medine-i Sivas mahallatından Örtülü Pınar isimli mahalle sakinlerinden iken bundan akdem vefat eden Fatıma binti isimli müteveffiyenin veraseti zevci Mahmud Efendi bin Halil ile sadriye sagire kızları Marziye ile Aişe ve erkek kardeşi Hasan ve kız kardeşi Şerife isimli kimselere intikal etmiştir. Tereke defterinde günlük kullanım eşyaları, yatak, döşek, giyim eşyaları, ziynet eşyaları, Evan-ı nuhas, hırdavat malzemeleri, zevci zimmetinde guruh, babasından kalan mülk hissesi, eşyaların adedi değerlerinin ne kadar olduğu ve mirasçılara düşen hisse miktarının ne kadar olduğuna dair.

Sayfa No/ Belge No:178

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Defterdeki malzeme ve değeri

Belgenin Türü: İsar Defteri (Narh Kaydı)

Belgenin Tarihi: 15.B.1242

Özet

178/1 Sicil –i Mahfuzda kayıtlı olan ve yiyecek fiyatları belirlenmiş olan ve esnafa ait is'ar defterine dair. Bu defter habbaz'an(ekmekçi) esnafına aittir. Ekmeğin fiyatının sene ve aylara göre artışı verilmiştir. Bunun dışında çörek, peksimet, kepek, un fiyatlarının sene ve aylara göre artışıda verilmiştir. Kadayıf, Sini pişirmesi, Tava pişirmesi gibi ekstra olan işlerinde fiyatlarındaki artış defterden rahat olarak görünmektedir. Yine defterde kasap esnafının ürünleri ve bu ürünlerin sene içerisindeki ve aylardaki satış fiyatı verilmiştir. Penbeci ve Demirci esnafında ürünleri aynı şekilde değerlendirilmiştir.

Sayfa No/ Belge No:179

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Defterdeki malzeme ve değerleri

Belgenin Türü: İs'ar Defteri

Belgenin Tarihi: 27.Za.1242

Özet

179/1 İlk olarak bakkal esnafının is'ar defteri ele alınmaktadır. Pirinç, pekmez, bulgur, çeşitli pekmez türleri, çeşitli türde kuru üzüm, incir, sabun, badem, kayısı, ayva kuruşu, pestil, fındık, fındık içi, çeşitli şehirlere ait çir türleri, helva türleri, kızılılık ve armut kuruları, dut kuruşu, sucuk, keçiboynuzu, nohut, zeytin, zeytinyağı, tulum peyniri, pastırma, Amasya beğ rakısı gibi ürünlerin seneler arasındaki fiyat farklarını karşılaştırarak aldıkları zam oranları verilmiştir.

Sayfa No/ Belge No:180

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Defterdeki malzeme ve değeri

Belgenin Türü: İs'ar Defteri

Belgenin Tarihi: 27.Za.1242

Özet

180/1 İkinci olarak Nalbant esnafı verilmiştir. At nalı, katır nalı ve merkeb nalı, dolap ve yük kemeri geçirmesi, keçe, modül, esb mihı gibi ürünler verilmiş onlarında yıllara göre fiyat karşılaştırılması yapıldıktan sonra aldığı zam oranlarında belirtilmiştir. Yine defterlerde belediye tarafından belirlenen narh üzerinden artış yapılmaktadır.

Sayfa No/ Belge No:181

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Defterdeki malzeme ve konusu

Belgenin Türü: İs'ar defteri

Belgenin Tarihi: 27.Za.1242

Özet

181/1 Gazzaz esnafının is'ar defterinde bulunan İbrişim, Çiğ İpek, Gögez, Çivit, Çit gibi ürünlerin yıllara oranla fiyat değişimi ve zam oranları verilmiştir.

181/2 Medine-i Sivas ta kasap dükkânı işleten Kadı-zade Es-Seyyid El-Hac Hasan Ağa ve Emir-zade Molla Hasan Ağa ile Oycu-zade Seyyid Hasan Ağa, işbu sene-i mübarekede belde-i merkumun kasap esnaflığına talip olmadığından kırk bir senesi şevval başlangıcından teşrin-i sani sonuna kadar koyun eti'nin okkası on sekiz paraya ve yine Muharrem başlangıcından mayıs 'ın sonuna kadar koyun etinin okkası yirmi altı paraya satılıp bundan başka bedel teklifi olmayıp taraf-ı emvali miriyeden ve taraf-ı gayriyeden ağnam ve bakar alınması hususuna dair.

Sayfa No/ Belge No:182

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Nalbant esnafını şikayet

Belgenin Türü: il'am

Belgenin Tarihi: 19.R.1242

Özet

182/1 Sivas naibine yazılan il'am da, nalbant esnafının bundan önce nal ve mih çeşidini on guruşa satarken, nal'ın batmanını ve bir re's hayvan nalını yüz paraya satmaktadır. Nal pahalandı idareimiz acizdir diye hallerine merhamet ve şevkat buyrulması hususunda dilekçelerini arz etmişlerdir.

182/2 Karşılığında nalbant esnafıda cevap yazmıştır. Nalbant esnafı olarak bundan önce nal ve mih çeşidini on guruşa sattıklarını yine nallarını yüz paraya çakıp

teslim ettiklerini söylemektedirler. Nal 'ın pahalandığını geçinmekten başka amaçları olmadığını beldenin durumunun malum olduğunu kendilerine şevkat ve merhamet gösterilmesini istemeleri hususunda.

183.Belge Şer'iyeye Sicilinde Yok

Sayfa No/ Belge No:184

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Menzil Bedeli

Belgenin Türü: Ferman

Belgenin Tarihi: Ramazan-ül Mübarek

Özet

184/1 Memalik –i mahrusetül şahanede vaki bil cümle eyalet ve elviyeden iki yüz kırk bir senesi hazer gününden itibaren düzenlenen menzil bedelinin nısfı taksit-i evvel olmak üzere iki ay süresince diğeri dahi tertib-i sani olmak ba hattı hümayunum karargir olan taksit-i evvel ve sani akçesinin tahsili hususunda ki kayıttan müsteban iki yüz kırk iki senesi ruz-ı hazari dahi katılarak ilk taksitin zamanı gelmiş olduğu halde ve bu konuda eyalet ve elviye mutasarrıflıklarına evamir-i şeriye gönderilmiştir. İki ay süresinde mahallinden teslim edilmez ise tamamen hazine-i amireye teslim edilmek üzere bu taraftan kapı kethüdarları ve mutasarrıfları görevlendirilecektir. Ziri hükümetinizde olan Sivas ve Divriği sancaklarında vaki kazalardan müretteb olan yirmi bir bin yedi yüz guruş taksit-i evvel akçesinin yerli yerinden gerekli kişilerden tamamen ve hızlı bir şekilde tahsil edilerek hazine-i amireye teslimine dair ferman.

Sayfa No/ Belge No:185

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Menzil bedeli

Belgenin Türü: 185 /1 Vergi tevzii Defteri – 185 /2 tereke

Belgenin Tarihi: Zilkade-iş Şerife

Özet

185/1 Bin iki yüz kırk iki senesine mahsuben Sivas sancağı kazalarından oluşan ve kırk üç bin guruş menzil bedelinin ruza kısmında iki taksit ile ödenmek üzere ve bunu hazine-i amireye götürecektir olan Tatar harcırahı olan beş bin guruşundan eklenmesiyle toplam kırk sekiz bin guruş olan paranın liva-i merkum kazaları üzerine isabet eden miktara dair.

185/2 Sivas kazası sakinlerinden iken bundan akdem vefat eden Behram Paşa kethüdası sabıka Taşabad mütesellimi Uzun Ali oğlu Mustafa isimli müteveffiyenin terekesi gedüklü muzıratından Abdullah Ağa maiyetinize tayin olmuştur. Buna dair kaydı şed.

Sayfa No/ Belge No:186

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Asker kaydında yolsuzluk

Belgenin Türü: 186 /1 Ferman – 186 /2 Tereke

Belgenin Tarihi: 23.Z.1242

Özet

186/1 Gerek Der saadette gerek Anadolu ve Rumili'nin münasib olan mahallerinde tertib olunan ve Asakir-i Mansure-i Muhammediye ordusuna asker toplanırken kendi rızası ve ihtiyarıyla olmak ve hiçbir akçe ve bir habbe alınmamak

gerekirken bu sırada Anadolu'nun bazı mahallerinde bazı kendini bilmezler oğlu veya kardeşi yazılacak olunca ahaliden akçe istemekte ve bazen ahz etmektedirler. Senki vezir-i müşar ve mir-i miransın idarenizde olan mahallere ve lazım gelenlere ilam ve telkin ve o makule hilaf-ı rıza harekete cesaret edenlerin icrayı tediplerinde bir dakika fevt olunmayacağını kendilerine bildirerek bu madde gereğince fukaradan bir akçe ve bir habbe alınmaması hususuna dikkat etmeniz hususundaki fermana dair.

186/2 Medine-i Sivas mahallatından Şeyh Çoban mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Fatıma binti Ali isimli müteveffanın veraseti eşi Seyyid Ebubekr bin Hasan isimli kimse ile annesi Medine ve kızları Zeyneb, Rukiye ve Aişe isimli kimselere intikal etmiştir.

Sayfa No/ Belge No:187

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Menzillerin düzene oturtulması

Belgenin Türü: Buyruldu

Belgenin Tarihi: 17.R.1242

Özet

187/1 Devlet-i Aliyeye hizmet eden ulakların yerlerine ulaşmalarında hızlı davranmaları gerekiyor. Ancak son zamanlarda yerlerinde bir takım sıkıntılar meydana gelmiştir. Beygir bulamadıkları için kira yerleri boş kalmış kadıya hitaben kirahanelerin boş kalmaması için gerekli olan hayvanatın bulunması ve nizam ve düzenin sağlanması hakkındaki buyruldu.

Sayfa No/ Belge No:188

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Menzil Bedeli

Belgenin Türü: Vergi Tevzii Defteri

Belgenin Tarihi: 23.R.1242

Özet

188/1 Bu defa Sivas sancağından istenen kırk üç bin guruş menzil bedeli tertib olunmuş olmakla tahsilinde fukaraya yük olmamak için ruz-ı kasımda senede iki taksit ile liva-i mezburun sahip olduğu kazalara tadil-ü tesviye şartı üzere yerli yerinden ve gerekli kişilerden tamamen ve kâmilen tahsil edilerek hazine-i amireye teslim edilmesi için liva-i merkurum kazalarına isabet eden miktara dair.

Sayfa No/ Belge No:189

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Altın Mübayaası

Belgenin Türü: Buyruldu

Belgenin Tarihi: 11.Za.1241

Özet

189/1 Bin iki yüz kırk bir senesi Zilkade ayının başlangıcında hala Sivas valisi devletli Seyyid Mehmed Paşa hazretleri tarafından gönderilen buyrulduca fiyatı miriyesi veçhi üzere altın mubayaasının tahsiline memur olan Sakal Delisi oğlu Makdisi Avenis ve Kadı-zade Mahmud ağa eşliğinde bir günde cumartesi gününde toplanan sikke kaydına dair.

Sayfa No/ Belge No:190

Belgenin Dili: Osmanlı Türkçesi

Belgenin Konusu: Altın mübayaası

Belgenin Türü: Buyruldu

Belgenin Tarihi: 11.Za.1241

Özet

190/1 Cumartesi günü toplanan sikke kaydının devamına dair. Muharremül haram ayının yirmi ikinci gününde teslim olunan ve Durbin tabir olunan Ala'addin Paşa efendiden alınan beş bin beş yüz altmış altı guruşa dair. Yine bin iki yüz kırk iki senesi rebi'ül –evvel ayında toplanan beş yüz otuz beş guruş yirmi bir paraya dair. Bunun dışında diğer aylarda da çeşitli miktarlarda kuruş ve para toplanmıştır.

2. BÖLÜM SİVAS ŞEHİRİ 14 NUMARALI ŞER'İYYE SİCİL DEFTERİ'NİN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. DEFTERİN ŞEKİL BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1.1.İZLENEN MATERYAL ve YÖNTEM

Çalışmamıza konu olan “14 Numaralı Sivas Şer’iye Sicili”, milli kütüphanede muhafaza edilen mikrofilmlerden fotokopisi alınmak suretiyle temin edilmiştir.

Çalışma hazırlanırken ilk olarak belgeler çözümlenerek transkrip edilmiş özeti çıkarılarak belgeler değerlendirilmiştir. Transkrip yapılırken numarası olmayan belgelere ek olarak numaralar verilmiştir. Belgeler başladıkları sayfaya göre numaralandırılmıştır.

Belgeleri değerlendirirken fazla ayrıntıya girmeden bir çalışma yürütülmüştür. Değerlendirme kısmı tamamlandıktan sonra belgeler konularına göre tasniflendirilmiştir. Değerlendirmeyi yaparken konuyla ilgili kitap, makale, dergi vb. gibi diğer çalışmalardan yararlanıp açıklayıcı bilgiler verilerek defterdeki bilgilerle kaynaştırarak konunun daha anlaşılır olmasına dikkat ettik.

1.2. DEFTERİN FİZİKİ BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

İncelediğimiz Şer’iye sicil defteri Sivas şehrine ait 14 numaralı Şer’iye Sicil Defteri olup, Hicri 1241-1242 (1826-1827) yıllarına ait belgeleri, konuları ve davaları içermektedir.

Sicillerin kaydedildiği kağıt çok sağlamdır. Mürekkep kalitesi bakımından iyidir ancak defterdeki yazıların bir kısmı siliktir. Defterdeki bu silik kısımlar zamanla meydana gelen aşınma sonucu da olmuş olabilir.

Defterde hüccet, i'lam, tereke, vakfiyename, is'ar kayıtları, ferman, berat, vergi tevziatı gibi hükümler mevcuttur. Defterin ilk iki varacağı birbirinin tekrarı şeklinde yazılmış, bu iki varaktan sonra numaralandırma yapılmıştır. Özet çalışmasında hükümler “ sayfa 1, sayfa 2, sayfa 3...” Şeklinde sayfa numaraları verilerek gösterilmiştir. Belge numaraları ise “1/1, 1/2 1/3...” şeklinde verilmiştir. Sayfada silik çıkan numaralar tamamlanarak defterin eksiği giderilmiştir. Defter orijinal haliyle iki yüz varak olup yüz sayfadan oluşmaktadır. Toplam iki yüz varak olmasına rağmen iki varak tamamen boş olup dolu kısımlar yüz doksan varaktan ibarettir.

Defterde hükümler yıl ve bazen aylar belirtilerek yazılmış olup giriş- gelişme ve sonuç bölümlerinden meydana gelmektedir. Kronolojik sıra tam olarak takip edilebilmiş değildir. Çoğu zaman bir sayfada iki yada üç hüküm kaydedilmiştir. Tereke kayıtları genelde bir iki sayfa tutarken üç- dört sayfa tutan belgelerde yer almaktadır.

14 nolu defterde genellikle yazı stili olarak “rika” kullanılmıştır. Bazı belgelerin üzerindeki silinti lekeler ve karalamalar belgelerin okunmasını zorlaştırmıştır. Yazılar okunurken bir kısmında sıkıntı çekilmiştir. Dil genellikle sade olmasına rağmen bazı belge türlerinin başında Arapça dua veya ibareler vardır. Bazı belgelerin başlıkları derkenar şeklinde yazılırken bazılarının başlıkları bulunmamaktadır.

Bu çalışma ile defterdeki bilgiler ışığında 19.yüzyıl başlarındaki Sivas'ın sosyal, iktisadi, ekonomik, idari, siyasi, eğitim ve kültürel durumu hakkında araştırmacılara yeni bilgiler sunmak amaçlanmıştır.

1.3.DEFTERİN DİPLOMATİK BAKIMDAN TASNİFİ

A-Defterin Belge Türlerine Göre Tasnifi

Şer'iyye sicil defterlerinin genelinde kadılar ve naibler tarafından kaleme alınan (Hüccet, İlam, Maruz, Vakfiye gibi) kayıtlar, başka mahkemelerden gönderilen ve sicile kaydedilenler, padişah tarafından gönderilen emir, ferman gibi belgeler, sadrazam, beylerbeyi ve valilerden gelen buyrulduklar bulunmaktadır.

İncelediğimiz 14 numaralı şer'iyeye sicil defterinde yer alan Ferman, Berat, Buyruldu, Tereke, Vakfiye, Görev tevcihleri, Menzillerle ilgili meselelere dair belgeler, sürgün belgeleri bulunduğu gibi bunun dışında İmdadiye, Hazeriyye gibi vergilerin varlığında defterde geniş yer tutmaktadır. Bu belgelerin yanı sıra Hücet, İlam gibi kadılar tarafından kaleme alınan kayıtlarda bulunmaktadır. Şimdi belgeleri, türlerine, konularına, Müslim – gayrimüslim belgeleri ve belgelerin kaç adet olduğuna göre bir tasnife tabi tutalım.

Tablo 5 : Defterdeki Belgelerin Türlerine Göre Tasnifi

KONULAR	BELGE NUMARALARI
HÜCCET	4/2, 9/1, 9/2, 11/1, 20/1, 25/2, 28/2, 31/2, 35/1, 35/2, 35/3, 36/2, 50/1, 54/2, 58/1, 58/2, 70/2, 72/1, 74/1, 94/2, 95/2, 102/1, 108/1, 108/2, 108/3, 119/1, 120/1, 123/1, 129/2, 129/3, 130/2, 135/1, 142/2, 144/2, 150/3, 151/1, 151/2, 153/1, 153/2, 161/2, 162/1, 167/2
İ'LAM	2/1, 2/2, 5/2, 33/1, 46/1, 49/1, 101/1, 106/2, 110/1, 134/1, 150/1, 162/2, 163/1, 182/1, 182/2
FERMAN, BUYRULDU	2/3, 3/2, 4/1, 12/1, 12/2, 18/2, 22/1, 22/2, 23/1, 23/2, 27/1, 28/1, 29/1, 37/1, 39/1, 42/1, 43/1, 47/1, 50/2, 51/1, 54/1, 57/1, 62/1, 63/1, 64/1, 64/2, 65/1, 66/1, 70/1, 73/1, 78/1, 79/1, 82/2, 83/1, 84/1, 85/1, 87/1, 88/1, 91/1, 91/2, 92/1, 93/1, 93/2, 94/1, 95/1, 96/1, 97/1, 99/1, 99/2, 100/1, 103/1, 104/1, 105/2, 106/1, 110/2, 117/1, 133/1, 134/2, 136/1, 141/1, 142/1, 142/3, 145/1, 147/1, 148/1, 148/2, 158/1, 161/1, 163/2, 166/1, 166/2, 166/3, 167/1, 170/2, 172/1, 173/1, 173/2, 175/1, 184/1, 186/1

	– 3/1, 38/1, 48/1, 87/2, 109/1, 154/1, 160/1, 160/2, 187/1, 189/1, 190/1
BERAT	164/1, 165/1, 165/2
TEREKE	4/3, 5/1, 8/1, 10/1, 13/1, 13/2, 14/1, 14/2, 15/1, 15/2, 19/1, 19/2, 24/1, 25/1, 26/1, 26/2, 31/1, 34/2, 34/3, 36/1, 40/1, 41/1, 41/2, 44/1, 44/2, 46/2, 48/2, 48/3, 56/1, 67/1, 67/2, 68/1, 68/2, 68/3, 69/1, 69/2, 71/1, 74/2, 75/1, 76/1, 77/1, 77/2, 81/2, 82/1, 83/2, 84/2, 86/1, 89/1, 89/2, 100/2, 105/1, 107/1, 107/2, 115/1, 116/1, 116/2, 117/2, 118/1, 120/1, 122/2, 123/2, 124/1, 125/1, 127/1, 128/1, 128/2, 128/3, 129/1, 130/1, 131/1, 132/1, 132/2, 133/2, 135/2, 135/3, 137/1, 138/1, 139/1, 140/1, 145/2, 145/3, 149/1, 149/2, 150/2, 152/1, 156/1, 157/1, 157/2, 161/3, 169/1, 171/2, 176/1, 176/2, 177/1, 185/2, 186/2
VAKFIYE	20/2, 21/1, 21/2, 81/1, 119/2, 126/1, 146/1
KASSAM DEFTERİ	27/2, 30/1, 30/2, 32/1, 32/2, 33/2, 34/1, 55/1, 55/2, 76/2, 101/2, 101/3, 109/2, 127/2, 127/3, 136/2, 143/1, 144/1
VERGİ TEVZİİ DEFTERİ	6/1, 7/1, 16/1, 17/1, 18/1, 45/1, 52/1, 53/1, 59/1, 60/1, 61/1, 80/1, 80/2, 90/1, 96/2, 98/1, 111/1, 112/1, 113/1, 114/1, 155/1, 159/1, 168/1, 168/2, 170/1, 174/1, 185/1, 188/1,
İSAR DEFTERİ (Narh Kaydı)	178/1, 179/1, 180/1, 181/1, 181/2
MÜRASELE	29/2

Tablo 6: Defterdeki Belge Türlerinin Toplamı

KONULAR	BELGE ADEDİ	<i>f</i>
HÜCCET	42	13.6
İ'LAM	15	4.9
FERMAN- BUYRULDU	80—11	26---3.6
BERAT	3	1
TEREKE	96	31.2
KASSAM DEFTERİ	18	5.8
VAKFİYE	7	2.3
VERGİ TEVZİİ DEFTERİ	28	9.1
İ'SAR DEFTERİ	5	1.6
MÜRASELE	1	0.3
BİLİNMEYEN	2	0.6
TOPLAM	308	100

B. Belgelerin Konularına Göre Tasnifi**Tablo 7: Defterdeki Belgelerin Konularına Göre Tasnifi**

KONULAR	BELGE NUMARALARI
Alacak- Verecek	2/1, 25/2, 28/2, 49/1, 103/1, 123/1, 145/1, 145/3, 162/2, 163/1
Cizye Tahsili	164/1, 165/1, 165/2, 173/1
Görev Tevcihi	3/1, 22/2, 23/1, 47/1, 70/1
Maden ve Zahire Nakli	12/1, 22/1, 27/1, 37/1, 78/1, 88/1, 150/1, 173/2, 175/1, 176/1
Menziller	42/1, 43/1, 48/1, 184/1, 187/1
Miras Meseleleri	29/1, 29/2, 50/1, 106/2, 110/1, 134/1
Nikah Akdi	12/3, 154/1

Satış	4/2, 9/1, 9/2, 11/1, 20/1, 31/2, 35/1, 35/2, 35/3, 36/2, 54/2, 58/1, 58/2, 70/2, 72/1, 74/1, 94/2, 95/2, 102/1, 108/1, 108/2, 108/3, 119/1, 121/1, 129/2, 129/3, 130/2, 135/1, 142/2, 144/2, 150/3, 151/1, 151/2, 153/2, 161/2
Sürgün	2/3, 12/2, 18/2, 50/2, 82/2, 99/1, 110/2, 117/1, 134/2, 142/3, 161/1, 162/1, 163/2, 167/2
Tereke	4/3, 5/1, 8/1, 10/1, 13/1, 13/2, 14/1, 14/2, 15/1, 15/2, 19/1, 19/2, 24/1, 25/1, 26/1, 26/2, 27/2, 30/1, 30/2, 31/1, 32/1, 32/2, 33/2, 34/1, 34/2, 34/3, 36/1, 40/1, 41/1, 41/2, 44/1, 44/2, 46/2, 48/2, 48/3, 55/1, 55/2, 56/1, 67/1, 67/2, 68/1, 68/2, 68/3, 69/1, 69/2, 71/1, 74/2, 75/1, 76/1, 76/2, 77/1, 77/2, 81/2, 82/1, 83/2, 84/2, 86/1, 89/1, 89/2, 100/2, 101/3, 105/1, 107/1, 107/2, 115/1, 116/1, 116/2, 117/2, 118/1, 120/1, 122/2, 123/2, 124/1, 125/1, 127/1, 127/2, 127/3, 128/1, 128/2, 128/3, 129/1, 130/1, 131/1, 132/1, 132/2, 133/2, 135/2, 135/3, 136/2, 137/1, 138/1, 139/1, 140/1, 143/1, 144/1, 145/2, 149/1, 149/2, 150/2, 152/1, 156/1, 157/1, 157/2, 161/3, 169/1, 171/1, 176/2, 177/1, 185/2, 186/2
Vakıflar	20/2, 21/1, 21/2, 81/1, 119/2, 126/1, 146/1
Vergi Tahsili (İmdadiye, Hazeriyye, Salyane, Tımar, Malikâne, Bac, Ocaklık Akçesi, Avarız)	2/2, 6/1, 7/1, 16/1, 17/1, 18/1, 23/2, 38/1, 45/1, 46/1, 52/1, 53/1, 59/1, 60/1, 61/1, 80/1, 80/2, 90/1, 95/1, 96/1, 96/2, 98/1, 99/2, 100/1, 109/2, 111/1, 112/1, 113/1,

	114/1, 136/1, 141/1, 142/1, 155/1, 158/1, 159/1, 160/1, 160/2, 168/1, 168/2, 170/1, 170/2, 174/1, 185/1, 188/1, 189/1, 190/1,
Yeniçeri Sorunu	62/1, 63/1, 64/1, 79/1, 83/1, 85/1, 91/1, 91/2, 92/1, 93/1, 93/2, 94/1, 105/2, 109/1
Asker ve Erzak Sevki	51/1, 152/2, 153/1, 166/1, 166/2, 166/3, 167/1
Şehzade ve Sultan Doğumu	3/2, 4/1, 97/1, 147/1
Tamirat Masrafı	28/1, 87/1, 87/2
Düzenin Sağlanması	33/1, 39/1, 54/1, 13371, 172/1, 186/1
Tezkire Hususu	57/1, 84/1, 148/1, 148/2
Dini Farizaların Terki	64/2, 65/1, 66/1, 104/1
Zimmi İbadethanesi İnşaatına Dair	101/1, 101/2
Narh Kayıtları	178/1, 179/1, 180/1, 181/1, 181/2
Şikayet Mektubu	5/2, 73/1, 106/1, 182/1, 182/2

Tablo 8: Konularına Göre Toplam Belgeler

KONULAR	BELGE ADEDİ	<i>f</i>
Alacak Verecek	10	3.2
Cizye Tahsili	4	1.3
Görev Tescihi	5	1.6
Maden ve Zahire Nakli	10	3.2
Menziller	5	1.6
Miras Meseleleri	6	1.9
Nikâh Akdi	2	0.6
Satış	35	11.4
Sürgün	14	4.5
Tereke	110	35.7
Vakıflar	7	2.3
Vergi Tahsili	46	14.9

(İmdadiye, Hazeriyye,

Salyane, Tımar, malikâne,
Bac, Ocaklık Akçesi,
Avarız)

Yeniçeri Sorunu	14	4.5
Asker ve Erzak Sevki	7	2.3
Şehzade ve Sultan	4	1.3
Doğumu		
Tamirat Masrafı	3	1.0
Düzenin Sağlanması	6	1.9
Tezkire Hususu	4	1.3
Dini Farizaların Terki	4	1.3
Zimmi İbadethanesi	2	0.6
İnşaatına Dair		
Narh Kayıtları	5	1.6
Şikayet Mektubu	5	1.6
TOPLAM	308	100

C. Belgelerin Müslim- Gayrı Müslim Açısından Tasnifi

Tablo 9 : Belgelerin Müslim-Gayrı Müslim Bakımından Tasnifi

KONULAR	BELGE ADEDİ	<i>f</i>
Müslim	220	83
Gayrı Müslim	35	13.2
Müslim- Gayrı Müslim	10	3.8
TOPLAM	265	100

Yukarıdaki tablolarda belgeleri genel bir şekilde değerlendirdikten sonra toplam kaç belge bulunduğunu ve var olan belgelerin ne tür konuları ihtiva ettiğini konularına göre toplam kaç belge olduğunu belgelerin Müslim, Gayrı Müslim, Müslim- Gayrı Müslim ilişkileri açısından değerlendirerek toplam kaç belge olduğunu defterde ne kadar yer kapladığını saptadık.

2. 1826 - 1827 YILLARINDA(DEFTERE GÖRE) SİVAS EYALETİ'NİN İDARİ YAPISI, DİNİ, EKONOMİK VE SOSYAL DURUMU

2.1. Sivas Eyaleti'nin İdari Yapısı

Osmanlı hâkimiyeti altında Sivas büyük bir eyalet merkezi idi. XVI. Asır ortalarında Eyalet- i Rum adı verilen Sivas'tan başka Amasya, Çorum, Bozok, Divriği, Canik ve Arapkir sancaklarından oluşmakta idi. Sınırları Orta Fırat ahalisinden Orta Karadeniz bölümüne kadar uzanmaktaydı. Kanunname-i Süleyman üzere, vezirin hassı 900000 akçe olup, eyalette 48 zeamet, 928 tımar bulunuyordu ve eyalet teçhizatı ile 9000 asker çıkartıyordu.⁴⁹

Eyalet teşkilatı, bazı küçük değişiklikler ile XVI. asrın ortalarına kadar devam etmiş, 1280'de tatbika başlanılan vilayetler teşkilatı içinde kurulan Sivas Vilayeti, Sivas, Amasya, Tokat ve Şebinkarahisar sancaklarına ayrılmıştı.

Osmanlı devleti'nde taşra idaresi, aşağıdan yukarıya karye, nahiye, kaza, sancak ve eyalet şeklinde teşkilatlanmıştı. Kendisine bağlı köylerle birlikte nahiyelerin birleşmesi ile kazalar meydana gelmişti. Kazaların birleşmesinden sancaklar, sancakların birleşmesinden ise eyaletler ortaya çıkmıştır. İdari teşkilatta en fazla yere sahip birimler kaza ve sancaklardı. Kazalarda yönetici sınıf olarak kadı, alaybeyi ve subaşılar bulunurdu.⁵⁰

1826- 1827 yıllarını kapsayan 14 nolu sicil defterine baktığımız zaman o dönemde Sivas valiliğini Mehmed Paşa⁵¹ denilen bir kişi idare etmektedir. Belgelerde genelde Sivas kadısı olarak Hafız Mehmed Said⁵² denilen zatın imzası mevcuttur. Daha sonraları Derviş Abdülkerim ismine rastlamaktayız.⁵³

Diğer taraftan Sivas'ın mütesellimlik görevini İbrahim ağa yürütmektedir.⁵⁴ Yine diğer bir görevli ser muhızrlık görevini yürüten Hacı Kasım- zade Mehmed Emin Efendidir. Bir süre sonra yerine Seyyid Mustafa getirilmiştir.

⁴⁹ Besim Darkot, " Sivas " İslam Ansiklopedisi, MEB Yayınları, C. 10, İstanbul 1979, s. 574

⁵⁰ Halaçoğlu, a.g.e., s. 85

⁵¹ S.Ş.S. 14 / 10-1

⁵² S.Ş.S. 14 / 9-1

⁵³ S.Ş.S. 14 / 28-2

⁵⁴ S.Ş.S. 14 / 168-1

Sivas eyaletinin ve kazaların idaresinde yer alan belli başlı görevliler yukarıda zikrettik. Dönemde baş göstermeye başlayan yeniçeri sorunu ister istemez devletin merkezini ve Sivas eyaletini’de etkilemiştir. Bu nedenle birçok görevlinin yerindedeki değişiklik meydana gelmiştir. Söz dinlemeyen ve asilik yapan görevlilerin yanı sıra yeniçeri bölüklerinde görevli şahısların bir kısmında sürgüne gönderilmiştir.⁵⁵ Bunlar dışında çok fazla görevli değişimi olmamıştır. Özellikle Sivas valisi Mehmed paşa’nın görevini belgelerin sonuna kadar yürüttüğü gözlenmektedir. Genelde tayin sonucu yer değişimleri gerçekleşmiştir. Eyaletin idari yapısını kaza ve karye bakımından incelersek;

2.1.1 14 Numaralı Deftere Göre Sivas Merkez Kazaları

14 numaralı deftere göre 1826- 1827 yıllarında Sivas merkez Sancağının 20 tane kazası olduğu tespit edilmiştir. Defterin sonuna kadar kaza sayısında bir artış veya eksilme olmamıştır. Kazalara bakacak olursak bunlar;

Tablo 10: 14 Numaralı Şer’iye Sicilinde Bulunan Kaza Adları

Kaza-i Hafik	Kaza-i Zile
Kaza-i Yıldızili	Kaza-i Karahisar-i Behramşah
Kaza-i Tokad	Kaza-i Hüseyin Abad
Kaza-i Şeref-Pare	Kaza-i İnallu Ballu
Kaza-i Niksar	Kaza-i Kazabad
Kaza-i Karayaka	Kaza-i Turhal
Kaza-i İrak	Kaza-i Artuk Abad
Kaza-i Sunisa	Kaza-i İlbeğlü
Kaza-i Taş Abad	Kaza-i Gelmufad Ma Yaka
Kaza-i Karaguş	Kaza-i Çepni Çonkar

Şeklinde. Genelde belgelere baktığımızda kazalar, vergi taksimleri ile asker tertibatı için gerekli olan mali kaynağın toplanmasında karşımıza çıkmaktadır.

⁵⁵ S.Ş.S. 14 / 50-2

2.1.2. 14 Numaralı Deftere Göre Sivas'ın Karyeleri

1826 – 1827 yıllarında Sivas eyaletinin 93 adet karyesi olduğu belirlenmiştir. Bugünkü değerlendirmeye baktığımız zaman bu karyelerin bir kısmı merkeze bağlı karyeler olmakla birlikte çoğunluğu Sivas eyaletinin kazalarına bağlı karyelerdir.

Tablo 11: 14 Numaralı Şer'iyeye Sicilinde Bulunan Karye Adları

İşhanı	Küre	Bingöl	Mıhmadık	Hace Beğler
Gülhedik	Meks	Ferahşad	Şah Beğ	Karapınar
Başı Büyük	Koçhisar	Kızılca Kışla	Yassıca Bel	Yenice Kurbu Güllice
Beğ Pınarı	Yarhisar	Fılıdır	Sinekli	Kaldı
Sufiler	Çemen	Kesrene	Ebuğen	Güllice
Hanzar	Tödürge	Karayün	Kara Gömlek	Şimkürek
Venek Sagir	Tavşanlı	Pagariç	Ada	Şehristan
Sarı	Acı Pınar	Yavu	Budaklı	İmaret
Döger	Akpınar	Taht-ı Kemend	Tatlıcak	Çöğen
Beğdili	Celallı	Mamoğa	Kavak	Mescidli
Karabalçık	Kabalı	Kul Yusuf	Kürt	Göğdin
Kenise	Karayaprak	Gulam	Apardı	Tuz Hisar
Üreğir	Cirhin	Beştepe	Apa	Topuzu Büyük
Döke	Torusu	Tutmac	Hayr Beğ	Kızılca Kurbu Savcun
Horahun	Horsana	Hacı Mirza	Damlacık	Himmet Fakih
Aziz	Emirhan	Karacaşar	Akviran	Hace-i Kebir ve Sagir
Eymir	Gavraz	Seyfik	Serpincik	Devekse
Emre	Moluç	Acı Pınar	Topuz	
Karlı	Hoşavenk	Boğaz Kesen	Himmet	

Karye isimleride karşımıza belgelerde kazalarda olduğu gibi vergi taksimlerinin gerçekleştirilmesi ve asker ihtiyaçlarının karşılanması için gerekli olan miktarın toplanması hususu ile çıkmaktadır.

2.2. Sivas Eyaletinin Dini Yapısı

İncelediğimiz defterde mevcut olan belgelerin 220 tanesi Müslimlerle ilgilidir. Yalnız şunu belirtelimki belgelerden büyük kısmı toplumun genelini ilgilendiren belgelerdir. Tayin belgeleri, nikâh akdi, vergi tahsili, düzenin sağlanması, orduyu hümayun için gerekli olan erzak ve paranın sağlanması gibi ihtiyaçlar hem Müslim hemde Gayr-ı Müslim halkı ilgilendirmektedir. Gayrı Müslimlerle ilgili belgeler 35 adet olup bunlar genellikle tereke, miras davaları ve büyük çoğunlukla satış belgelerinden oluşmaktadır. Müslim ve Gayr-ı Müslim ilişkilerini anlatan 10 belge bulunmaktadır ve bunlar genellikle ya Müslimlerin ya da Gayr-ı Müslimlerin mülklerini satmalarına dair belgelerden oluşmaktadır.

Osmanlı devlet topraklarında beraber yaşamalarına rağmen cemaatleri birbirinden ayıran özellikler din ve daha sonra etnik kökendir. Nitekim 14 numaralı defterde Gayr-ı Müslimlere ait belgelerin tümünde etnik kökenlerinin belirtildiğini görüyoruz. Defterdeki bilgilerden anlaşıldığı kadarıyla Gayr-ı Müslim vatandaşlar için Zımmi, Nasranî gibi tabirler kullanılmıştır.⁵⁶ Gayr-ı Müslimler belgelerde anılırken Veleddi, Oğlu gibi tabirler kullanılmıştır. Müslümanlar için ise İbn, Bin, Binti gibi ifadeler kullanılmıştır.⁵⁷ Müslümanlardan bir kişi vefat ettiğinde Fevt veya Müteveffiye gibi tabirler kullanılırken Gayr-ı Müslim birisi öldüğünde Halik oldu ifadesi kullanılmıştır.⁵⁸

⁵⁶ S.Ş.S, 14 / 9-2

⁵⁷ S.Ş.S. 14 / 9-3

⁵⁸ S.Ş.S. 14 / 5-1

Belgelerde Hz. Muhammed'in soyundan geldiğine inanılan şahısların isimlerinin başlarına Es- Seyyid ünvanı getirilmektedir. Hac görevini ifa edenlere ise; El – Hac ünvanının verildiği görülmektedir.⁵⁹

Sivas eyaletine baktığımız zaman Müslimlerle Gayr-ı Müslimlerin iç içe yaşadığı görülmektedir. Müslümanların ibadethaneleri olan cami ve mescidlerin varlığına incelediğimiz belgelerden ve mahalle isimlerine buldukları mahaldeki mescid veya camii isimlerinin verilmesinden anlaşılmaktadır. Müslim ve Gayr-ı Müslimlerin yaşadığı mahallelere bakarsak;

Müslimlerin Yaşadığı Mahalleler

Tablo 12 Müslümanların Yaşadığı Mahalle İsimleri

Paşa Beğ	Uryan Müslim	Bahtiyar Bostan	Çaviş Baş	Kal'a Ardı
Billur	Köhne Civan	Cami-i Kebir Müslümanı	Zil Kar	Yahya Beğ
Ganem	Baldır Bazarı	Hamam Ardı	Veled Beğ	Kabalı
Hamir Kesen	Oğlan Çavuş	Kılağuz	Örtülü Pınar	İmaret
Timürciler Ardı	Hacı Mehmed	Gökçe Bostan	Ağca Bölge	Abdülkerim
Küçük Minare	Hacı Mahmud	Ece	Şeyh Çoban	Küçük Bengiler
Ferhad Bostanı	Sarı Şeyh	Bazar	Bab-ı Kayseriyye	Kırcık
Akdeğirmen	Hacı Veli	Ali Baba	Hace Ali	Hace Hüsam
Köse Dere Müslim	Hacı Zahid	Osman Paşa Müslümanı	Çavuş	Zaviye-i Ali Baba
Sufi Himmet	Keçi Bula	Hace İmam	Gök Medrese	Kurt Mescidi
Tokmak Kapı	Şah Hüseyin	Kenise Kurbunde	Şemsi Ferraş	Gök Hüsam
Kala-i Atik	Zaviye-i Abdülvehabi Gazi	Bedestan Kapısı ?		

⁵⁹ S.Ş.S. 14 / 11-1

Gayr-ı Müslimlerin Yaşadığı Mahalleler

Tablo 13 : Gayr-ı Müslimlerin Yaşadığı Mahalle İsimleri

Köse Dere Zimmî	Uryan Zımmi	Zımmiler ?
Cami-i Kebir Zımmiler	Bezzaz	Şah Hüseyin
Hamam Ardı	Akdeğirmen	Sarı Şeyh
Bazar	Hace İmam	Ece
Kırcık	Timürciler Ardı	Ağca Bölük

Yukarıdaki tablolarda Müslim ve Gayr-ı Müslim tebaanın yaşadığı mahalleler verilmiştir. Bazı mahallelere her iki tablodada rastlamaktayız bunun nedeni her iki tebaanın aynı mahallede yaşamasıdır ve bu da bize dini yönden herhangi bir hoşnutsuzluk yaşanmadığını göstermektedir.

Mahalleler dışında Müslimlerin ibadethanelerinden bahsedilirken Gayr-ı Müslim ibadethanesine pek rastlanmamıştır. Sadece Yıldızlı kazasının karacalar karyesinde zimmet ehlerinden reayanın epey süreden beri perişan olduğunu bir ibadethanenin gerekli olduğunu ve inşası için izne ve herhangi bir müdahale olunmamasına dair gönderilen i'lam örneğini görmekteyiz.⁶⁰

Sivas halkının isimlerine baktığımız zaman genelde, Mehmed, Ahmed, Hüseyin, Mustafa, Ali, Süleyman, Hasan... gibi isimlerin yaygın olduğunu görmekteyiz. Yine yönetici zümrede de aynı isimlere rastlamaktayız. Bunun dışında tereke kayıtlarında enam-ı şerif, seccade, abdest ibriği, tesbih gibi ifadelerin geçmesi halkın dini inanış ve yaşantısının bir göstergesidir. Aynı şekilde miras paylaşımalarında da İslam usul ve kaideleri esas alınmıştır.

2.3.Sivas Eyaletinin Ekonomik Durumu

14 numaralı defterdeki belgelere bakarsak Sivas'ın o dönemdeki ekonomik durumunu tespit edebilmek mümkündür. Sivas şehrinin ekonomik yapısına

⁶⁰ S.Ş.S. 14 / 101- 1

baktığımız zaman şehirli halktan bir kısmının esnaflık faaliyetleri ile geçindiğini görmekteyiz. Şehir esnafının büyük bir kısmını Müslümanlar oluşturmakla birlikte Gayr-ı Müslim azınlığında esnaf sayısının az olmadığı görülmektedir.

Esnaf teşkilatı Ermenilerin oluşturduğu esnaf, Müslümanlarla paylaşılan esnafliklar ve Müslümanların oluşturduğu esnafliklar olmak üzere üç farklı katagori oluşturmuştur.⁶¹ Ermenilerin oluşturduğu meslek gruplarından bazıları; Basmacı, Çadırcı, Kalaycı, Dülger, Derzi, Hekim vs. olarak belirtilmektedir.⁶² Müslüman halkın yaptığı meslek dallarına bakarsak; Duhancı, Sarraf, Debbağ, Gazgancı, Demirci, Etmekçi, Kassab, Börekçi, Bakkal, Barutçu, Penbeci, Haffaf gibi meslek dallarıdır. Genellikle esnaf ve meslek dallarına terekelerde, vergi taksimlerinde ve narh kayıtlarında rastlamaktayız.

Ekonomik durum hakkında hüccetlerde yardım alabiliriz. Defterde toplam 35 adet hüccet kaydı bulunmaktadır. Bunlardan 10 tanesi Müslimler arasındaki satışlardan oluşmaktadır. 16 belge gayr-ı Müslimler arasındaki satıştan bahsederken 9 belgede Müslim ve gayr-ı Müslimler arasındaki satışlardan bahsetmektedir. Bu satışlarda genellikle ev, bahçe, ahır, işhane, çeşme gibi mülklerin satışları gerçekleşmektedir. Hüccetlerde en az fiyatlı satış Seyyid Ebubekir ve Seyyid Salih İbn Ali'ye ait Ece mahallesinde vaki arsayı müşteri-i mesfur Seyyid Hafız Hasan ve Seyyid Abdullah efendilere yüz guruşa verdiği satıştır. En fazla fiyatlı satış ise; Bazar mahallesi mütemekkinlerinden Boyacı Oğlu Agop Veledi Kırmıç'in bir bab kış evini, bir bab fevkani odayı, ahır, taşrada dört bab fevkani oda, bir miktar havlu ve odun damını kapsayan mülkünü müşteri-i mesfuran Avenis ve kardeşi Karabet'e beş bin beşyüz guruşa sattığı satıştır.⁶³

Belgelerde diğerlerinden farklı olarak sadece mülk satışı olmayıp içinde bir çift öküz, araba, müstamel çit yorgan, iki çift döşek, iki yasdık, iki köhne çul, üç aded çuval gibi kullanım eşyalarının satıldığı hüccet kaydıda vardır.⁶⁴

⁶¹ Ömer Demirel, *Osmanlı Dönemi Sivas Şehri- Makaleler*, BMS Matbaa, Sivas 2006, s. 184- 185

⁶² Ömer Demirel, *Osmanlı Dönemi Sivas Şehri ve Esnaf Teşkilatı*, Bel. Kült. Yay. ,Sivas 1998, s. 72-73

⁶³ S.Ş.S. 14 / 167-2

⁶⁴ S.Ş.S. 14 / 4- 2

Hüccetlerden anlaşıldığı kadarıyla ekonomik durum çok ta kötü değildir. Satışlar sadece Müslimler veya gayr-ı Müslimler arasında olmayıp Müslim – gayr-ı Müslim arasındada satışlar gerçekleşmiştir. Yüksek fiyatlı satışların genelde esnaf taifesinin yaptığı satışlarda olduğu görülmektedir.

Devletin Sivas eyaletinden ekonomik kazancı genelde vergiler yoluyla gerçekleşmiştir. Tımar, cizye, ocaklık akçesi, hazeriyye, imdadiye, menzil ve menzil ücretleri gibi vergi türleri yoğunluklu olarak görülmektedir. Vergiler eyaletin kaza, karye, mahalleleri ve esnaf taifesi arasında bölüştürülüyordu. Belgenin sonlarına doğru vergilerin zamanında ödenmediğine ve toplanıp Der saadete gönderilmesine dair fermanların gönderilmesi halkın zamanla ekonomik olarak zayıfladığını göstermektedir.

Diğer bir ekonomik etken tereke kayıtlarıdır. Defterde 87 adet tereke kaydı bulunmaktadır. Tereke kayıtlarının yanısıra defterde kassam defteri kayıtları da vardır. Kayıtlar sadece Müslimlere ait olmayıp aynı zamanda gayr-ı Müslim terekelerinde rastlanmaktadır. Tereke kayıtlarına baktığımızda toplumun giyim kuşamı, sosyal durumu, dini yapısı ve özellikle ekonomik düzeyini ortaya çıkarmaktadır. Defterdeki tereke kayıtları;

Tablo 14 : 14 Numaralı Şer’iye Sicilinde Bulunan Tereke Kayıtları

Tereke Sahibinin Adı	Tereke Sahibinin Mesleği	Yaşadığı Yer Mahalle, Nahiye Köy	Tereke Yekunu	Sayfa No
Fatıma Binti Ahmed	Sarı Şeyh Mah.	921,5 Guruş	4
Horon Veled-i Mosis	Bezzaz Mah.	490,5 Guruş	5
Kahveci İbrahim Bin İbrahim	Kurbunde Mah.	6889 Guruş	8
Ömer Bin Abdullah	Paşa Beğ Mah.	4263 Guruş	10
Tatar Mehmed Bin Osman	Oğlan Çavuş Mah.	1308 Guruş	13
Es Seyyid Hasan Beğ Bin Mehmed	Bacakçı	Bahtiyar Bostan Mah	2584,5 Guruş	13

Artin Veledi Morsif	Köse	Dere	1591,5	14
		Zımmi Mah			
Şemseli Hasan Bin Mustafa	Demirciler		1204 Guruş	15
		Ardı Mah			
Emine Binti Salih	Osman Paşa		556 Guruş	15
		Mah.			
Zeyneb Binti Halil	Oğlan	Çavuş	1016 Guruş	19
		Mah.			
Mevlüde Binti El Hac Feyzullah	Gök	Medrese	142 Guruş	19
		Mah.			
Cehgan Hasan Bin Ali	Küçük	Minare	5981 Guruş	24
		Mah.			
Hacı Baba Nam	Tüccar	Aydın		1115 Guruş	25
Bogos Veledi Serkiz	Uryan	Zımmi	1019 Guruş	26
		Mah.			
Serkiz Veled-i Simon	Uryan	Zımmi	951 Guruş	26
		Mah.			
Es Seyyid Hasan Beğ Bin Veli	Oğlan	Çavuş	2132 Guruş	27
		Mah.			
El Hac Mehmed	Şeyhi Başı	Sarı Şeyh	Mah.	2961 Guruş	30
Kalay Receb	Sarı Şeyh	Mah.	299 Guruş	31
Mercan Ömer Bin Ali	Etmekçi	Çavuş	Başı	1701,5 Guruş	32
		Mah.			
Mehmed Ağa Bin Mustafa	Deli Başı	Sarı Şeyh	Mah.	2188 Guruş	32
		Mah.			
Kürtoğlu Hüseyin	El Hac	Akdeğirmen		2900 Guruş	33
		Mah.			
Makdisi Kivork Veledi Milkon	Pamukçu	Hamam	Ardı	105 Guruş	34
		Mah.			
Kezban Binti İsa	Ağca	Bölge	190 Guruş	36
		Mah.			

Mehmed Said Efendi	Katib	Sivas	13.692,5 Guruş	40
Ali Bin Abdurrahman	Kabalı Mah.	399 Guruş	41
Kör Tatar Hasan	Şah Hüseyin Mah.	2382 Guruş	44
Kozucu Mustafa Bin Mustafa	Abdülkerim Mah.	260 Guruş	44
Mustafa Bin İbrahim	Eskici	Ganem Mah.	943 Guruş	46
Şems Binti Ömer	İmaret Mah.	141 Guruş 30 Para	48
Anastas Veledi Zımmi	Ece Mah.	1728 Guruş	48
Safiye Binti Abdullah	Keçi Bula Mah.	1187,5 Guruş	55
Mehmed Ağa	Keçi Bula Mah.	1328 Guruş 5 Para	55
Adile Hanım Binti Devletli Es Seyyid Alaaddin Paşa	Cami- i Kebir Mah.	15.850 Guruş	67
Diyarbakirli Moravik Veledi Bogos	Bezzaz Mah.	403 Guruş	69
Sahak Veled-i Bogos	Dellalbaşı	Sivas PaşaHanı	259 Guruş	69
Ayşaboğlu Makdisi Ohan Veledi Kivork	Küçük Bengiler Mah.	3885 Guruş	70
Hasan Ağa Bin İbrahim	Kapıcı Başı	Uryan Müslim Mah.	3758 Guruş	71
Seyyid El Hac Abdülfettah Ahmed Ağa İbn İsmail	Küçük Minare Mah.	14. 910 Guruş	74
Zeliha Binti Abdullah	Küçük Minare Mah.	1527 Guruş	76
Mehmed Ağa	Köle	Pirkinik Karyesi	86 Guruş	77

Marmar Binti Melkon	Köse Dere-i Zımmi Mah.	280 Guruş 15 Para	77
Sultan Binti Ali	Bab-1 Kayseriyye Mah.	578 Guruş	81
Abdulkadir Bin Hacı Mehmed	Bab-1 Kayseriyye Mah.	3422 Guruş Para	22 82
Mahmud Bin Mustafa	Ece Mah.	466,5 Guruş	83
Ali Bin İbrahim	Köse Dere-i Zımmi Mah.	909 Guruş	84
Ahmed Bin Kamber	Nalbandlar Suku	87 Guruş 39 Para	86
Ohan Veled-i Agop	Kırcık Mah.	275 Guruş	89
Hüseyin Bin Hasan	Ece Mah.	750 Guruş 8 Para	89
Mevlüde Binti Ömer	Akdeğirmen Mah.	3096 Guruş	100
Kavvas Veliyüddin	Gediklü	Medine-i Kangırı	445 Guruş 11 Para	101
Ebubekir Oğlu Hasan Bin Osman	Hacı Mehmed Mah.	1664 Guruş	105
Mehmed Bin Hacı İbrahim	Küçük Han	3681,5 Guruş	107
Osman Bin Ciran Osman	Ali Baba Mah.	1540 Guruş Para	36 109
El Hac Ebubekir Bin Ali	Kılağuz Mah.	4278,5 Guruş	115
Nafiye Binti Ömer	İmaret Mah.	248 Guruş	116
Seyyid Mustafa	Cami-i Kebir Mah.	4370 Guruş Para	10 117
Süleyman Efendi Bin Hasan	Çavuşbaşı Mah.	5527 Guruş	120

El Hac Abdülaziz Göncü	Zilkar Mah.	6987 Guruş	28	122
Alemdar Bin Mehmed		Para		
Kivork	Timürciler	40 Guruş		123
	Ardı Mah.			
Ahmed Ağa	Niksar	Uryan Müslim	29.988 Guruş	124
	Ayanı	Mah.		
Canikli Hüseyin	Hace Hüssam	242 Guruş		127
	Mah.			
Saniye Binti Hafız	Hacı Mahmud	856 Guruş		127
Mehmed	Mah.			
Osman Bin Osman	Hace Hüssam	1338 Guruş		127
	Mah.			
Tefsiri- Zade Es	Tokmak Kapı	3867 Guruş		128
Seyyid İbrahim	Mah.			
Bin Es Seyyid				
Muslihuddin				
El Hac Yusuf Ağa Bin	Tımar	Bab-1	2082 Guruş	129
Mustafa	Erbabı	Kayseriyye		
	Mah.			
Tavşan zade Es Seyyid	Veled Beğ	1334 Guruş	31	130
Mehmed Ağa Bin	Mah.	Para		
Hüseyin				
Ebubekr, Abdullah,	Medine-i Sivas	2117 Guruş	15	131
Ömer ve İbrahim		Para,371 Guruş	21	
		Para, 136 Guruş		
Seyyid Şeyh Ömer	Çizmeçi	Tokmak Kapı	1524 Guruş	32
Ağa Bin		Mah.	Para	
Hüseyin				
Hasan Ağa	Sokum	348 Guruş	18 Para	135
Hadice Binti Ömer	Ece Mah.	419 Guruş	27 Para	135
Emine Binti Yusuf	Koçhisar	1743 Guruş		136
	Karyesi			

Tüfenkçi Hasan	Mehmed	Küçük Minare mah.	4618 Guruş	137
El Hac Kerpiç Ali	Ebubekr Bin	Kılağuz Mah.	7988 Guruş	138
Uzun Ali Mustafa	Ağa Zade Gediklü	Medine-i Sivas	27.053 Guruş	139
Uzun Ali Mustafa	Ağa Zade Gediklü	Medine-i Sivas	28.522 Guruş	143
Mehmed Bin Halid	Şeyh Çoban Mah.	1112 Guruş	149
İsmail Bin Ali	İmaret Mah.	417, 5 Guruş	149
Mevlüde Süleyman	Binti	Timürciler Ardı Mah.	422 Guruş	150
Aişe Binti Abdullah	Hamam Ardı Mah.	998 Guruş	152
Oturakçı Efendi Bin Musa	Osman	Köse Dere-i Zımmi Mah.	10. 434 Guruş	156
Lütfullah İdris	Efendi İbn	Paşa Beğ Mah.	3041 Guruş	156
Mustafa Bin Mehmed	Sarraç	Oğlan Çavuş Mah.	1444, 5 Guruş	161
Hadice Binti Ebubekr	Şeyh Çoban Mah.	637 Guruş	169
Yusuf Ağa Bin Osman	Çeribaşı	Arabgir	1430 Guruş	171
El Hac Ahmed Fatıma	Havuç Binti	Cami-i Kebir Mah.	3893 Guruş	176
Fatıma	Örtülü Pınar Mah	1080,5 Guruş	177
Fatıma Binti Ali	Şeyh Çoban Mah.	780 Guruş	186

Yukarıdaki terekeler incelendiğinde en düşük meblağın 40 guruş en yüksek meblağın 29. 988 guruş olduğu görülmektedir. Halkın miras kaydına baktığımızda ekonomik olarak ortalama bir maddi güce sahip oldukları çok büyük bir uçurum olmadığı görülmektedir. En yüksek meblağlı terekelerin ya devlet görevlilerine ya da paşa çocuklarına ait olduğu görülmektedir. Defterdeki en düşük meblağlı terekenin Timürciler Ardı mahallesinde yaşayan Kivork adlı Gayr-ı Müslim 'e ait olduğu görülmektedir.

Defterdeki En Düşük Meblağlı Tereke;

Medine-i Sivâs mahallatından Timürciler Ardı Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik Kivork nam nasrâniyenin verâseti sülb-i kebir oğulları Artin ve Karabet ve kızı Horosima'ya inhisarı indeş-şeril-enver zâhir ve nümâyân oldukdan sonra kablel-kassama mesfur Artin dahi halik olub veraseti zevcesi Monik ve sülb-i kebir oğlu Sahak naman zimmîlere inhisarı indeş-şeril-enver zâhir ve nümâyân oldukdan sonra kablel-kassama mesfur Karabet dahi halik olub veraseti karındaşı mesfure Horosima ile karındaşı oğlu mesfur Sahak zimmîlere inhisarı cihetül-münasaha indeş-şeril-enver zâhir ve nümâyân oldukdan sonra halik-i mesfuranların terekeleri marifet-i şer'le tahrir ve beynel-verese bil-ferâ'izetiş-şer'iyye tevzi' ve taksîm defteridir ki, ber-vech-i atî zikr olunur. Fî 13 B. Sene 242.

Tablo 15 : Defterdeki En Düşük Meblağlı Tereke Kaydı

Evân-ı nuhâs	Yorgan(1)-mitil(1)	Kassabiye takımı
Kıyye-fi	Kıymet	Kıymet
5 3	Guruş	Guruş
Kıymet	15	10
Gurûş		
15		

Yekûn: Gurûş:40

Diğer taraftan defterdeki en yüksek meblağlı terekenin ise aslen Uryan Müslim Mahallesi sakinlerinden iken Niksar Ayanı olarak görev yapan Ahmed Ağa'ya ait olduğu görülmektedir.

Defterdeki En Yüksek Meblağlı Tereke;

Tablo 16 : Defterdeki En Zengin Tereke veTereke Sahibi Niksar Ayanı Ahmed Ağa'nın Alacak Miktarı

Eyanın Adı	Miktarı	Kıymet / Guruş
Der Zimmet Tosunoğlu Ali Ağa		1740
Der Zimmet Niksarlı Uzunoğlu Ahmed		562
Der Zimmet Avare Karyesi ahalilerinde		300
Der Zimmet Tenbaye Karyesinde		583
Der Zimmet Kelime Karyesinde		70
Der Zimmet Elmacık Karyesinde		104
Der Zimmet Tatuhta Karyesinde		90
Der Zimmet Ataşlı Himmet		20
Der Zimmet Niksarlı Salih efendi davarından zerhire bahasından		361
Der Zimmet defa dört gun		40
Tatuhta ve Küllükçi karyelerinde inek	2	50
Camış	3	600
Der Zimmet Unoğlundan Pirinç	22	66
	Batman	
Der Zimmet El Hac Ömer Ağa'dan Pirinç	22	60
	Batman	
Der Zimmet Sitrak ve Sadık Pınar Karyelerinde Cinci İmam yediyle		226

Der Zimmet Kassablardan alınan davar	100	578,5
Der Zimmet Yeşerüm Karyesinde		19
Der Zimmet Karakaşlı Nasrullahdan inek	1	35
Der Zimmet Avare Karyesi Sarı İsmail'de		53,5
Der Zimmet Tokad'li Kirkorus Ağası Abdurrahman ağa'dan		337
Der Zimmet Süleyman Beğzade İbrahim Beğ'den alınan tahta		400
Der Zimmet Şeyharlı Bilal dahilinde		51
Der Zimmet İcakbil Karyesinden		70
Der Zimmet Niksarlı Dalaloğlundan dükkan kirası		25
Der Zimmet Kamberde dükkan kirası		9
Der Zimmet Nasuh zade'de Cülnük	6 Kile	100
Der Zimmet Ovacık karyesinde Bakdimoğlu ve Kara Mehmed'de		40
Der Zimmet Burhanlı karyesinde		200
Der Zimmet Avare Ağası Osman Ağa'da		200
Der Zimmet Mazı Karyesinde		81
Tattuhta karyesinde Ali oğlu Kara Hasan, Kel Ahmed ve Boduroğlundan		125
Der Zimmet..... Tay	1 Adet	80
Yekun = 33,832,5 Guruş		

Tablo 17 : Tereke Sahibi Niksar Ayanı Ahmed Ağa'nın Zevcesi Zimmetinde Olan Eşyalar

Eşyanın Adı	Miktarı	Kıymet/ Guruş
Müstamel Sarık	2	15
Müstamel Çit Yorgan	1	25
Kutni yüzlü Yastık	9	60
Müstamel Çit yüzlü Yastık	9	90
Çit Yüzlü Yorgan	2	50
Müstamel Kilim	2	24

Müstamel Çuha Mahad	3	60
Kebir Şamdan	1	25
Yeşil Çit Yüzlü Döşek	1	35
Ayak Donu	2	10
Şalvar – Uhçur	1 /1	5
Müstamel Gömlek	1	8
Müstamel İşlik	1	5
Tülice	2	50
Saçaklı Zili	1	53
Müstamel Kilim	1	25
Köhne Esb Çulu	5	35
Hınta	4	100
Simli Başlık – Raht	1 /1	400
Sim Reşme	1	100
Filinta	2	100
Köhne Kilim	5	100
Seccade	4	50
Dimi Yüzlü Döşek (Biri Çit)	3	75
Çit Yüzlü Yorgan	2	60
Çit Yüzlü Yasdık	8	100
Defa Şamdan	1	25
Tokadkari Mankal	1	40
Gazgan	6	75
Lenger	2	10
Sagir Sini	1	10
Şerbet Tası	3	15
Leğen – İbrik	1 / 1	25

Yekun =1860 + 15000 Niksarda vaki han icarından Ahmed Paşa hissesine isabet eden miktarın toplamı =16860

Yekun = 33832,5

Hacı Mehmed Zimmetinde olan eşya, zimemat ve değirmen ile mülk menzili yekunu olan 50692,5 guruştan 25346 guruş Ahmed Ağa hissesine isabet etmiştir.

2000 guruş – Harman Harcına

99 guruş – Artukabadda vaki değirmenden Tokada giden zahirenin kira hissesi

170 guruş – Vezir- i muma ileyh hissesi

606 guruş – Remi Kısmet hissesi

Zevcesi Aişe hatuna 2933guruş 36 Para

Hisset'ül mezbur Süleyman'a 13691 guruş 21 para 1 meblağ

Hisset'ül mezbure İsmihan'a 6845 guruş 30 para 2 meblağ

Bunlar dışında en zengin tereke olan Niksar Ayanı Ahmed Paşa'nın tereke defterinde Ahmed Ağa'nın mutasarrıf olduğu tımar hasılatıda bulunmaktadır;

Tablo 18 : Ahmed Ağa'nın Mutasarrıf Olduğu Tımar Hâsılatı

Bölge Adı	Tarih	Kıymet / Guruş
Bozok kazasına tabi Sorkun kazasında Karacalar karyesi hâsılatı	240	271
Sorkun kazasında Karacalı Karyesi hâsılatı	240	160
Avare ve Tenbaye, Geridünki ve Yassıcabel, Ataş, İşcik, Külekçi karyeleri	240	700
Kafir Almusu Karyesinin üç senelik hasılatı	240	30
Tatuhta Karyesinin hâsılatı	240	20
Cancin karyesinden üç senelik hasılat	240	62
Argusu karyesinin reayalarından iki senelik hâsılat	240	11
Altı karyeden vasi- i merkumun ahz eylediği hâsılat	240	301
Niksar etrafında olan kuralardan alınan fiğ	240	15
Mecidözü kazasında olan karyeden Zaim ağadan iki senelik hâsılat	240	10

Ahmed efendi'nin kabul eylediği pirinç 100 batman	300	
Karaguş kazasında olan kuralardan dört senelik hâsılat	240	1350
Defa pirinç 400 batman		1200
Karaguş kazasında olan kuralardan hâsılat	240	212

4642 guruş

25346 guruş 10 para

+-----

Terekenin toplamı giderler çıkarıldıktan sonra 29.988 guruş 10 para'dır.

1826- 1827 yıllarında belgelerde sıkça rastladığımız para birimleri sultan Mustafa altını, Mahmudiye nisfiyesi, Macar altını, Fındık rubiyesi Guruş ve paradır. Sonuç itibariyle o dönemde nüfuzu fazla olan Sivas şehrinde sosyal hayat canlı bir şekilde varlığını sürdürmektedir. İnsanlar geçimlerini sağlamak için çalışmakta olup halkın ekonomik durumu normal gözükmektedir. Fakat sonraki yıllarda yeniçeri isyanlarının artması, savaşlarda alınan ağır yenilgiler, ticaret yollarının değişmesi ve devletin yeniliklere ayak uyduramaması sonucu ağırlaşan vergiler, haksız kazanç elde etmek isteyen devlet görevlilerinin koyduğu yeni vergi türleri halkı ekonomik yönden olumsuz etkilemiştir. Sivas halkını ve esnafını mutsuz etmeye başlamıştır.

2.4.Sivas Eyaletinin Sosyal Durumu

14 numaralı defterdeki belgelerden anlaşıldığı kadarıyla halk dini yönden temelde Müslim ve gayr-ı Müslim olarak iki gruba ayrılmaktadır. Gayr-ı Müslim vatandaşlar için “ Zımmi” tabiri kullanılmıştır. Gayr-ı Müslim tebaayı isimleri lakabları ve yaptıkları işlerle birbirinden ayırmak mümkündür. Belgelerde sıkça geçen gayr- ı Müslim isimler Kivork,⁶⁵ Agop,⁶⁶ Bogos,⁶⁷ Simon,⁶⁸ Karabet gibi isimlerdir. Müslüman isimlerinin başlarında genellikle Es seyyid, El Hac, Ağa,

⁶⁵ S.Ş.S. 14 / 34-2

⁶⁶ S.Ş.S. 14 / 89-1

⁶⁷ S.Ş.S. 14 / 69-2

⁶⁸ S.Ş.S. 14 / 26 -2

Efendi, Bey, Hafız gibi ifadelere rastlanmaktadır. Aşağıda defterde geçen isimler verilmektedir.

Tablo 19 : Defterde Geçen Müslim – Gayr- ı Müslim İsimleri

MÜSLİM		GAYR-I MÜSLİM	
Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Hafize	Ahmed	Güzel	Siron
Hadice	Abdulkadir	Mıgır	Horon
Emine	Ebubekir	Salok	Morsis
Fatıma	Mustafa	Hanya	Matabatan
Mevlüde	İbrahim	Havlek	Agop
Zeliha	Mehmed	Haniye	Toros
Şerife	Hasan	Arumiye	Kirkor
Aslıhan	Hacı Hüseyin	Sekük	İstefan
Rahime	Ali	Meryem	Artin
Efetullah	Salih	Enne	Morsuf
İsmihan	Abdullah	İranos	Parsih
Aişe	Sızır	Serpük	İbkar
Alime	Ömer	Hatunmar	Karabet
Münteha	Emin	Anastas	Bogos
Saniye	Musa	Hovana	Serkiz
Emetullah	Seyyid	Köster	Simon
Neslihan	Süleyman	Kahaniye	Bedros
Ümmühan	Receb	Moravik	Monla
Raziye	Şaban	Manya	Kivork
Vezzuha	Osman	Marmiyeye	Milkon
Kezban	Halil	Ahsepet	Ahran
Sultan	Feyzullah	Apargos	Avenis
Nisa	Haki	Bornak	Kalik
Şems	Rüstem	İbis	Mihail
Rabia	Selim	Üskük	Kapril
Emine	Yusuf	Hasna	Agabab

Safiye	Hüseyin	İron	Manas
Şaknoz	Hayrullah	Mestan	Yordan
Nene	Veli	Zerman	Melkon
Esme	Memiş	Movik	Uluc
Adile	Said	Monik	Ahnazık
Gülbeyaz	Hurşit	Horasima	Monok
Rukiye	Hamid	Hacar	Barinbak
Zeyneb	Alaaddin	Ağya	Pabil
Hanife	Abdurrahman	Nonik	Zorok
Elif	Abdülfettah	Morkar	Hocadır
Medine	İsmail	Sasil	Nikagos
Niyaz	Yakub		Mordros
Adile	Nasrullah		Pabik
Dudu	Murtaza		Aleksan
Asiye	Eyüb		Donik
Zahide	Resul		İlkesan
Merve	Ramazan		Ohan

Defterde toplumun değişik kesimlerini oluşturan cemaat ve taifelere ait kayıtlarda bulunmaktadır. Bunlar arasında Etmekçi,⁶⁹ Pamukçu,⁷⁰ Eskici,⁷¹ Kozucu⁷² gibi tabirler bulunmaktadır. Aşağıdaki tabloda meslek isimlerine örnek verilmiştir.

⁶⁹ S.Ş.S. 14 / 32-1

⁷⁰ S.Ş.S. 14 / 34-2

⁷¹ S.Ş.S. 14 / 46- 2

⁷² S.Ş.S. 14 / 44- 2

Tablo 20 : Defterde Bulunan Meslek İsimleri

Zabitan	Hacegan	Tütüncü
Berber	Etmekçi	Pamukçu
Kalaycı	Ser- asker	Katip
Kozucu	Nefer	Eskici
Ulak	Hekim	Hızarcı
İmam	Terzi	Yeniçeri
Tüccar	Tüfenkçi	Mütesellim
Çilingir	Timurci (demirci)	Oturakçı
Kassab	Doğramacı	Naib
Kılıçcı	Bezzaz	Basmacı
Boyacı	Kaim – makam	Penbeci
Kahveci	Bakırcı	Celali
Paşa	Kadı	Rahip
Vali	Başkatip	Bacakçı
Dizdar	Kuyumcu	Patrik
Kethüda	Müezzin	Ferraş
Vaiz	Hafız	Mütevelli
Köprücü	Derbentçi	Vezir
Ayan	Muhzır	Çavuş
Göncü	Katırcı	Çizmeçi
Salçacı	Sarraç	Papuçcu
Enfiyeci	Nalçacı (Nalbant)	Tartıcı
Habbazan (Ekmekçi)	Bakkal	Gazzaz

Meslek isimlerine baktığımız zaman belgelerde en fazla paşa, vali, kadı, kâtip, derzi, timurci gibi meslek dallarına rastlamaktayız. Sosyal hayatı ele alırken toplumun kullandığı unvan ve lakapları da göz önünde bulundurmalıyız. Defterde geçen unvan ve lakaplar

Tablo 21 : Defterde Kullanılan Unvan ve Lakaplar

Kenan- zade	Ağa	İlleroğlu	Efendi
El- Hac	Gazganlı oğlu	Mehderbaşı oğlu	Es- Seyyid
Tatar	Şemseli	Kara Munlazade	Lala
Burunzadeler	Cehgan	Tilkanlı	Kömürlüzade
Şeyhi başı	Kalay	Mercan	Deli
Kürtoğlu	Şeyh	Derviş	Beğ
Kör	Zaralı- zade	Hazinedar- zade	İsmetli
Diyarbakırlı	İşbabaoğlu	Çalık	Genç
Kömürlü-zade	Oynaşoğlu	Çalılı	Tüfenkçi
Cinci oğlu	İmamoğlu	Baltacı oğlu	Çelebi
Saraydar oğlu	Alaportlu	Küpelioglu	Sebilder- zade
Defterdar oğlu	Kuloğlu	Göğdünlü- zade	Mataracı- zade
Eş- şeyh	Canikli	Tefsiri- zade	Şimamoğlu
Tavşan – zade	Kireççioğlu	Kerpiç	Uzun
Mavişoğlu	Müftü- zade	Türedioğlu	Mısırlı
Torun –zade	Tuzcu – zade	Kablel Kassam	Baveşoğlu
Babaoğlu	Eskici – zade	Paşazade	Keşişoğlu
Kadızzade	Emirzade	Oycuzade	Sakal Delisi

Bunun dışında sosyal hayatı yönlendiren diğer bir etmende vakıflardır. Anadolu şehirlerinde görülen vakıf müesseseleri; camii, mescid, zaviye, medrese, mektep, hastane, kütüphane, aşevi, han, hamam, çeşme, kuyu, köprü, çarşı, dükkân, bedesten, mezarlık, kenif (Hela), ev, çöplük, saat kulesi, kahvehane, türbe gibi kurumlardır. Dolayısıyla şehirde faydalanılan eserlerin büyük kısmı vakıfla alakalıdır. Bu nedenle şehir toplumunda hemen hemen her ferдин yaşamı, belki de her günü vakıf eserlerinden faydalanmakla geçer. Diğer bir ifadeyle vakıf müessesesi şehir toplumunda her ferдин içinde bütünleştiği bir hayat tarzı oluşturmuştur.⁷³

⁷³ Ömer Demirel, *Osmanlı Vakıf - Şehir İlişkisine Bir Örnek: Sivas Şehir Hayatında Vakıfların Rolü*, TTK. Ankara 2000, s. 2

14 numaralı Şer'iyeye Sicil defterinde 5 adet vakfiye kaydına rastlanmaktadır. Belgelerdeki vakfiye kayıtlarına baktığımız zaman;

Birinci vakfiye Bahtiyar Bostan Mahallesi sakinlerinden Kara Munlazade Seyyid Ali Ağa İbn Ali Ağa isimli kimse eşi Burun zade kızı İsmihan'ın kendisine düşen miras hissesini vakfa bağışlamıştır. Diğer belge bu vakfiyenin devamı olup vakıfta çalışanlara verilecek maaş miktarı, vakfın mütevellisinin kim olacağı ve hangi şartları taşıması gerektiği, vakıfta her ramazanda hatim yapılması, vaizlere verilecek miktar ve camii için gerekli olan hususlar bulunmaktadır. Belgelerdeki üçüncü vakfiye kaydı Akdeğirmen Mahallesi sakinlerinden hayr ve hasenat sahibi olan Mevlüde Binti Ömer isimli hatunun vakfiye kaydudur. Diğer vakfiyelerde olduğu gibi bunda da vakfiyenin gereklilikleri verilmiştir. Dördüncü vakfiye kaydı Uryan Müslim Mahallesinde hayr ve hasenat sahibi olan Fatıma Binti Mustafa isimli hatuna aittir. Diğerlerinden farklı olarak hem mülk bağıışı hem de günlük kullanım eşyaları olan yorgan, döşek, yasdık gibi kullanım eşyalarıda bağışlanmıştır. Son vakfiyede Hoca İmam Mahallesi sakinlerinden Torun Zade Es- Seyyid Hüseyin Efendi Bin Es- Seyyid Mehmed Efendi, Es- Seyyid Mehmed Salih Efendi adına kurulmuş vakıfta babasının müteveli olduğunu ve vakfın şartı gereği mütevelliliğin babadan oğula geçeceğini ancak babası ölmesine rağmen hakkın kendisine geçmediğini belirtmiştir.

Dikkat edilirse vakıf kurucuları veya vakfedenlerin yapılan çalışmalar sonucunda çoğunluğunun kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Buda demektirki; Sivas kadınlarının ekonomik özgürlüğü ve mallarını diledikleri yere kullanma hakları mevcuttur. Sivas şehir nüfusunu tam olarak tespit edemediğimiz belgelerde Gayr- ı Müslim tebaanın hiçte yadsınamaz olduğu görülmektedir. Şehir içinde gayr-ı Müslim tebaanın yaşadığı mahalleler yoğunluklu olarak Uryan Zımmi, Akdeğirmen, Bazar, Kırıcık, Sarı Şeyh, Şah Hüseyin vb. olarak görülmektedir.

Sivas şehrinin aile yapısı belgelerden anladığımız kadarıyla düzgün olduğu görülmektedir. Belgelerde çok nikâh akdi kaydı olmaması görebildiğimiz kadarıyla nikâh akidlerinin kayıtlara geçmediğidir. Aile düzeni hakkında terekelerden de bilgi sahibi olabiliriz. İncelediğimiz 75 adet terekede sadece Müslim değil aynı zamanda gayr-ı Müslim ailelerin evlilik sayıları, aile hayatı ve çocuk sayıları hakkında da bilgi sahibi olduk. Baktığımız zaman;

Bir kadınla evli erkek sayısı → 62

İki kadınla evli erkek sayısı → 6

Üç kadınla evli erkek sayısı → 1

Çocuğu olmayan aile sayısı → 19

Bir çocuklu aile sayısı → 12

İki çocuklu aile sayısı → 20

Üç çocuklu aile sayısı → 8

Dört çocuklu aile sayısı → 7

Beş çocuklu aile sayısı → 2

Altı çocuklu aile sayısı → 5

Yukarıdaki bilgileri değerlendirdiğimizde iki veya üç evlilik yapmış çiftlerin genelde Müslim eşler olduğunu görmekteyiz. Gayr-ı Müslim çiftlerin geneli tek eşle evlidir, çocuk sayılarında genelde ikidir. İki çiftin çocuk sayıları biraz fazladır biri 3 diğeri ise 4 çocuğa sahiptir. Müslim ailelere baktığımız zaman en fazla çocuk sayısı 6'dır. 15 çiftin hiç çocuğu olmamıştır bunu yine ailelerin miraslarını kız veya erkek kardeşlerine ya da anne babalarına bırakmalarından anlamaktayız. Belgelerden anladığımız diğeri bir konu ise ikinci eşle evlenen çiftlerin ilk eşlerinden çocuk sahibi olmadıklarını görmekteyiz. Bunun dışında toplumu ilgilendiren bir konuda seyyid ve seyyidelik kavramıdır. Daha önce bahsettiğimiz gibi peygamber soyundan gelen erkeklere seyyid kadınlara ise seyyide denmektedir. 14 numaralı şer'iyeye sicil defteri ele alınırsa defterde 102 tane seyyid 34 tane de seyyide bulunmaktadır. Bunun dışında defterde 32 tanede El Hac yani hac vazifesini yerine getiren kişi bulunmaktadır. Yine hem seyyid soyuna dayanan hemde hac vazifesini yerine getiren 8 kişi bulunmaktadır. Baktığımız zaman dönem şartlarında göz önünde bulundurulursa hac vazifesini sadece erkekler değil aynı zaman da kadınlarda yerine getirmiştir.

Bunu defterde geçen El Hac Gülbeyaz⁷⁴, El Hac Zeynep⁷⁵, El Hac Zeynep⁷⁶, El Hac Havva⁷⁷ ibarelerinden anlamaktayız.

Son olarak halkın giyim tarzının nasıl olduğu konusuna değinelim. Miras kayıtlarına baktığımızda giyim kuşamda geleneksel Osmanlı giyim tarzı hakimdir. Alaca, beyaz, kırmızı, yeşil renkleri giyim üzerinde büyük rol oynarken sarık, fes, içlik, mintan, don, entari, şitari entari, bez entari gibi içten dışa günlük kullanım eşyaları mevcut iken kürk, cübbe, aba, şalvar, çakşır, kuşak, hamakari, tosyakari şal gibi son olarak giyimi tamamlayan kıyafetlerde bulunmaktadır.

Sivas şehri Müslim – gayr-ı Müslim tebaasıyla huzur ve refah içinde yaşayan bir şehirdir. İncelemiş olduğumuz 1826- 1827 yılları içerisinde bu iki tebaa içerisinde herhangi bir huzursuzluk baş göstermemiştir. Ancak değişen şartlar ve istekler zamanla bu huzur ortamını bozmuş her eyalette olduğu gibi Sivas'ta zamanla bu olaylardan etkilenmiştir.

⁷⁴ SŞS. 14 / 74 - 2

⁷⁵ SŞS. 14 / 74 - 2

⁷⁶ SŞS. 14 / 76 - 2

⁷⁷ SŞS. 14 / 176 - 2

SONUÇ

İncelemiş olduğumuz 14 numaralı defter H. 1826- 1827 (M. 1241 – 1242) yılları arasındaki dönemi ele almaktadır. Bu dönemde Osmanlı devleti'nin başında II. Mahmud'u padişah olarak görmekteyiz. II. Mahmud'un son dönemlerine rastlayan defterde genel olarak yeniçerilerin başıbozukluğu ile ilgili belgelere daha çok rastlamaktayız.

Duraklama devrinde olan Osmanlı devleti bu durumdan kurtulmak için Avrupai sistemi kendisine düstur edinmiştir. Birçok alanda yapılan yenilikler orduyu hümayin içinde geçerli olmuştu. Devletin kuruluştan itibaren ordu sistemini oluşturan yeniçeriler artık savaşlarda ağır yenilgiler alıyor, itaatsizlik gösteriyordu bu durumda Osmanlı devletini iyice çıkmaza sokuyordu. Özellikle Eflak, Boğdan ve Morada çıkan Yunan isyanını bastırmada yetersiz olmuşlar, devleti kendisine bağlı bir validen yardım isteyecek duruma getirmişlerdir. Bunun dışında azınlıklar'ın, nihai hedefine ulaşmak isteyen Rusya tarafından desteklenmesi ayrıca devleti içten çökertmek isteyen İngiltere ve Fransasında olaylar karşısında sessiz kalması, deniz savaşlarında bile alınan ağır yenilgiler artık var olan askeri sistemin çöktüğünü göstermekteydi. Bunun için yapılması gereken ilk iş askeri sistemde yenilikler yaparak düzene sokmaktı. Ancak yeniçeriler yeni düzenlemelere uymadıkları gibi yeni bir ordunun kurulmasında karşı çıkıyorlardı. Sadece devletin değil aynı zamanda yapılan baskınlar, yağmalanan aileler, gasp edilen mallarla birlikte halkın canı da yanar hale gelmişti. Bu nedenle merkezle diğer eyaletlerde olduğu gibi Sivas eyaletiylede yeniçeriler hakkında yazışmalar gerçekleşmiştir. Başıbozuk, asker kaçağı yeniçerilerin cezalandırılması, sürgün edilmesi ve son olarak hayırlı olay olarak bilinen ocağın tamamen kaldırılması ve yerine asakir-i mansure-i muhammediye adıyla yeni bir askeri sistemin kurulması hakkında fermanlar gönderilmiştir.

İşte bu noktada siyasi gelişmelerden Sivas eyaleti ve halkıda büyük oranda etkilenmiştir. Savaşlarda alınan ağır yenilgiler yeni vergileri ortaya çıkarmıştır.

Vergilerin toplanmasında yapılan usulsüzlükler ve fazla alımlarda halkı epey yıpratmıştır. Sadece bununla kalmamış Osmanlı devletinin zayıfladığını gören tebaadan Rum'larda başıbozukluk yapmaya başlamış düzenin sağlanması için üzerine gönderilecek ordunun ihtiyaçlarını da yine halk karşılamıştır.

Osmanlı devlet topraklarından Şam-ı Şerifte bulunan ordu artık tembelleşip bir işe yaramadığından ve savunma sistemi için yeni asker ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Yine bunun için Sivas eyaletine müracaat edilmiştir. Maden nakillerinde de Sivas ve Sivas'a bağlı kaza ve nahiyelerden nakil için gerekli şartların yerine getirilmesi için lazım olan ihtiyaçlar karşılanmıştır. Bu ihtiyaçlar vergi tevzilerinde olduğu gibi Sivas kaza, karye, nahiye, esnaf ve mahalleleri ile birlikte şehrin önde gelen kişilerinden temin edilmiştir.

Sivas eyaletinin durumuna baktığımız zaman, birçok kişinin Sivas'a sürgün edildiğini görmekteyiz. Dönem şartları kurumlardaki kişilerin hilaf-ı rıza hareket göstermelerini cesaretlendirmiş sonucunda da sürgün edilmişlerdir. Sadece Müslim tebaa değil Ermeni taifesinden birkaç kişi de patrik tarafından Sivas manastırına sürgüne gönderilmiştir. Halkın durumuna baktığımızda Müslim ve gayr-ı Müslim tebaa iç içe yaşamaktadır. Gerektiğinde mülk alışverişleri dahi olmuştur. Müslim ve gayr-ı Müslim mahalleleri ayrı olmakla birlikte iki tebaanın beraber yaşadığı mahalleler de bulunmaktadır.

Çok sayıda bulunan tereke kayıtlarından halkın ekonomik düzeyi hakkında da bilgi edinmekteyiz. Sadece ekonomik düzey değil aynı zamanda terekelerden miras ve vesayet konusunda kaydedilen belgelerde paylaşımın islami hükümlere uygun olduğunu görebilmekteyiz. Kadıların, mirasta yer alan eşyaları kayıt ederek bunların değerlerini belirlemesi, müteveffanın alacak – verecek miktarlarını da ekleyerek kalan miktarı mirasçılar arasında pay etmesi sonradan çıkabilecek herhengi bir problemi önlemede tedbir aldığını düşündürüyor. Aslına bakarsak osmanlı hukuk sisteminin ne kadar mükammel şekilde çalıştığını gösteriyor. Bununla birlikte tereke kayıtlarında ele alınan eşyalar o dönem toplumunun günlük kullanım eşyalarının neler olduğunu öğrenmemiz açısından da kolaylık sağlıyor. Bunun dışında şehir hayatında vakıflarında önemi haizdir. Erkeklerin kurduğu vakıflar yanında kadınlar tarafından hizmete kazandırılmış vakfiye kayıtlarına da rastlamaktayız. Kadınlar

tarafından kurulan vakfiye kayıtlarının bulunması kadının toplum hayatında bir yeri olduğunu göstermektedir.

Kısaca 14 numaralı şer'iyeye sicili hakkındaki çalışmamızı ele aldığımız zaman sicili özetleyerek ileride çalışma yapacakların işini kolaylaştırdık. Yaptığımız değerlendirme çerçevesinde Sivas'ın verilen yıllar içerisindeki durumunu özetlemeye çalıştık. Temennimiz bu çalışmanın Sivas ve Osmanlı tarihi ile ilgili çalışma yapacak araştırmacılara yardımcı olması ve geçmişle gelecek arasında bir köprü kurmasıdır.

KAYNAKÇA

14 NUMARALI ŞER'İYE SİCİLİ (H.1241-1242)

AÇIKEL A. ve SAĞIRLI (2005), Tokat Şer'iyeye Sicillerine Göre Salyane Defteri (1771-1840), İ.Ü. *Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*. İstanbul

AKBULUT Z. (2014), Sivas şehri 50 numaralı şer'iyeye sicil defteri özet ve değerlendirme. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. C.Ü.

AKGÜNDÜZ A.(1988), Şer'iyeye sicilleri, *Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı*. İstanbul

AKTAN A. (1995), Osmanlı Paleografyası ve Siyasi Yazışmalar. *Osmanlı İlim ve İrfan Vakfı*. İstanbul

BAŞOL Ö. (2010), 20 Numaralı Sivas Şer'iyeye Sicili'nin Transkripsiyonu, Gazi Osman Paşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Tokat.

DEVELLİOĞLU F. *Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

DOĞAN Mehmed D (1996), *Büyük Türkçe Sözlük*. İz Yayıncılık.

DEMİREL Ö. (1998), *Osmanlı Dönemi Sivas Şehri ve Esnaf Teşkilatı Sivas Belediyesi*, Sivas: Kültür Yayıncılık.

DEMİREL Ö. (2000), *Osmanlı vakıf-şehir ilişkisine bir örnek: Sivas şehir hayatında vakıfların Rolü*, Ankara: TTK.

DEMİREL Ö (2006), *Osmanlı Dönemi Sivas Şehri-Makaleler*. Sivas: BMS Matbaa.

DARKOT B. (1982), "Sivas", İ.A, Meb Yay. X.

GÖKBİLGİN Tayyib M. (1992), *Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlimi*, İstanbul: Enderun Kitabevi.

HALAÇOĞLU Y. (2014), *XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*. Ankara: TTK

HANİLÇE M. (2013), *1812-1813 Tarihli(16 Numaralı) Tokat Şer'iyeye Sicili*, Ankara.

İHSANOĞLU E. *Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi*, İstanbul: Yıldız Matbacılık.

İPÇİOĞLU M. (2001), *Konya Şer'iyye Sicillerine Göre Osmanlı Ailesi*. Ankara: Nobel Yayınları.

KARAL Ziya E. *Büyük Osmanlı Tarihi*, TTK Yayınları.

KARABAY K (2007),63 numaralı Tokat Şer'iyeye sicili, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kahramanmaraş.

KAYA Ü. (2004),60 numaralı Sivas şer'iyeye sicili (H.1312-1314/m.1895-1897) transkripsiyonu ve değerlendirilmesi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*. Kayseri.

KÜTÜKOĞLU M.(1998),*Osmanlı Belgelerinin Dili(Diplomatik)*,İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.

PAKALIN Zeki M.(1993),*Osmanlı Tarih Deneyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul

POŞ A. (2003), Şer'iyeye sicillerine göre Tarsus(1305-1315-1887-1897), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*, Bursa.

SAMİ Ş.(2006), *Kâmus-i Türkî*, İstanbul: Çağrı Yayınları.

SERTOĞLU M. (1986), *Osmanlı Tarih Lügati*. İstanbul.

YEDİYILDIZ B. (1982),”*Vakıf*”,İ.A,XII.

<http://www.ttk.org.tr>.

Öz Geçmiş**KİŞİSEL BİLGİLER**

Adı Soyadı : Nuray Er
Uyruğu : T.C
Doğum Tarihi ve Yeri : 1988 - SİVAS
e-posta : Nurayer_88@hotmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Cumhuriyet Ünüverstesi	2012
Yüksek Lisans		

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	Kurum	Görev
-------	-------	-------

YABANCI DİL BİLGİSİ

Yabancı Dilin Adı	KPDS ()	ÜDS ()	TOEFL ()	EILTS ()
-------------------	---------	--------	----------	----------